

Łamiąc bariery napędzasz zmiany



studia przypadków uczestnictwa osób
doświadczających ubóstwa



EUROPEAN ANTI-POVERTY NETWORK
RÉSEAU EUROPÉEN DES ASSOCIATIONS DE LUTTE
CONTRE LA PAUVRETÉ ET L'EXCLUSION SOCIALE
SQUARE DE MEEÛS, 18 – 1050 BRUSSELS
TEL : 0032 2 226 58 50 – FAX : 0032 2 226 58 69
Email : team@eapn.eu

Łamiąc bariery napędzasz zmiany

studia przypadków uczestnictwa osób
doświadczających ubóstwa

EAPN. Kopiowanie dozwolone pod warunkiem odpowiedniego podania źródła. Styczeń 2012.

EAPN działa przy wsparciu dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego Komisji Europejskiej. Finansowanie zapewnia Program Wspólnoty Europejskiej na rzecz Zatrudnienia i Solidarności Społecznej PROGRESS (2007–2013). Więcej informacji na stronie: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=en>
Informacje zawarte w niniejszej publikacji nie odzwierciedlają stanowiska Komisji Europejskiej.

Spis treści

- 1 Wprowadzenie**
- 2 Kształtowanie demokracji dla spójnej Europy Socjalnej**
- 3 EAPN Austria: Informuj – Pokazuj – Nie zawstydzaj!**
Praca z mediami nad wrażliwym informowaniem o ubóstwie
- 4 EAPN Czechy: I Czeskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego**
- 5 EAPN Francja: Od konsultacji do konsensusu - działania z zakresu tworzenia polityki zwalczania ubóstwa i wykluczenia**
- 6 EAPN Irlandia: Wspieranie uczestnictwa poprzez Krajowe Forum Integracji Społecznej**
- 7 EAPN Polska: Małe kroki – testowanie uczestnictwa w Polsce**
- 8 EAPN Portugalia: Krajowa Rada Osób Doświadczających Ubóstwa - zastosowanie bezpośredniego doświadczenia w pracy sieci**
- 9 EAPN Hiszpania: lokalne i regionalne działania wspierające uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego**
- 10 The Poverty Alliance: Projekt EPIC - Uczestnictwo w praktyce w Szkocji**
- 11 Centrum Pomocy Bezrobotnym w Derbyshire: Nic o nas bez nas. Angażowanie osób bezrobotnych w kampanie i świadczenie usług**

12 **ATD Czwarty Świat: Uwzględnianie uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa.**
Uniwersytety ludowe czwartego świata i dzielenie się wiedzą

13 **Europejska Platforma AGE: Projekt INCLUSage – dyskusja o potrzebach osób starszych**

14 **Eurochild: Oddajmy głos dzieciom i młodzieży**

15 **Eurodiaconia: pakiet narzędzi uczestnictwa i przejmowania inicjatywy przez użytkowników usług**

16 **Kluczowe przesłania wynikające z przypadków**

17 **Użyteczne źródła i narzędzia do dalszej lektury**

WPROWADZENIE



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem?

W 2009 r. EAPN opublikowała książeczkę *Small Steps - Big Changes, building participation of people experiencing poverty* (*Małe kroki - wielkie zmiany. Budowanie uczestnictwa osób dotkniętych ubóstwem*). Publikacja prezentowała 10 przykładów budowania przez organizacje pozarządowe z całej Europy modeli bezpośredniego zaangażowania osób dotkniętych ubóstwem w tworzenie polityki, projekty i działanie bieżące organizacji. Wierzymy, że nie ma jednego najlepszego modelu wzmacniania uczestnictwa i że każde nowe podejście do uczestnictwa niesie ze sobą wartość dodaną dla samych zainteresowanych, organizacji, procesu tworzenia polityki i dla demokracji. Dzięki temu nasza pierwsza publikacja zainspirowała wiele organizacji do zastanowienia się nad własną sytuacją i nad tym, jakie podejście chciałyby rozwijać i jakie byłoby dla nich najbardziej odpowiednie.

Małe kroki ukazały się drukiem dwukrotnie i zostały rozprowadzone wśród wielu odbiorców. Organizacje członkowskie EAPN przetłumaczyły książeczkę i wykorzystywały ją do promowania pracy nad uczestnictwem wśród swoich członków i partnerów oraz u osób podejmujących decyzje. Do publikacji odwoływano się również w badaniach nad uczestnictwem. W ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010, członkowie i partnerzy EAPN organizowali wiele działań skupiających się na bezpośrednim zaangażowaniu osób doświadczających ubóstwa w podejmowanie

decyzji, między innymi wypróbowywały metody opisane w *Małych zmianach*. Książka została doceniona jako bardzo praktyczna i użyteczna.

Łamiąc bariery napędzasz zmiany

Mając na uwadze pozytywny odzew jaki wywołała poprzednia publikacja, przekazujemy Wam kolejną, *Łamiąc bariery napędzasz zmiany*, a w niej 15 nowych studiów przypadku zgromadzonych przez członków EAPN, opisujących nowe osiągnięcia w pracy i oceniających postęp procesu i prezentujących inspirujące metody budowania uczestnictwa osób, które bezpośrednio doświadczyły ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Studia przypadków odnoszą się do zagadnień, z którymi zmagają się członkowie EAPN przy pracy nad wzmacnianiem uczestnictwa osób, które bezpośrednio doświadczyły ubóstwa i wykluczenia społecznego. Zagadnienia te to między innymi: po co angażować osoby, które bezpośrednio doświadczyły ubóstwa i wykluczenia społecznego w dialog z osobami podejmującymi decyzje? Jaka jest rola pracowników socjalnych, socjologów, przedstawicieli politycznych, dostawców usług, liderów projektów i osób zarządzających organizacjami pozarządowymi? W jaki sposób uczestnictwo tych osób zmienia całą sieć EAPN i jej poszczególnych członków? Jakie są doświadczenia organizacji członkowskich, które uczyniły bezpośrednie oddolne zaangażowanie swoim priorytetem? Jakich struktur wymaga ciągle zaangażowanie osób z bezpośrednim doświadczeniem? W jaki sposób uczestnictwo zmienia proces tworzenia polityki? Jak rozwijać uczestnictwo osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa w pracy z mediami i przy tworzeniu relacji z władzami lokalnymi? Jakie rozwiązania polityczne znalazły zastosowanie? Wszystkie artykuły mają podobną strukturę: najpierw opisane jest dlaczego dana organizacja pracuje nad uczestnictwem, następnie wprowadzony zostaje kontekst, krótki opis metody i jej skutecznych elementów oraz wniosków płynących z tych doświadczeń i skutków dla organizacji. Wszystkie artykuły dopełniają świadectwa osób, które bezpośrednio doświadczyły ubóstwa i wykluczenia społecznego zaangażowanych w projekty.

Tematyka artykułów

EAPN Austria dzieli się wynikami swojego projektu dotyczącego ubóstwa w mediach, który polegał na spotkaniach osób doświadczających ubóstwa z dziennikarzami, w celu zmiany sposobu przedstawiania ubóstwa w mediach. Projekt obejmował działania podnoszące świadomość, narzędzia, akcje szkoleniowe i nagrodę dla mediów przyznawaną przez uczestników.

Czeska EAPN opowiada o organizacji pierwszego krajowego spotkania osób doświadczających ubóstwa, które miało ocenić efekty Krajowego Planu Działania na rzecz Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej. Przy organizacji tego spotkania, czeska EAPN inspirowała się podobnymi spotkaniami organizowanymi przez inne sieci krajowe.

Francuska EAPN przedstawia działania przeprowadzone w ramach ogółouropejskiego projektu skupiającego się na narzędziach Socjalnej Otwartej Metody Koordynacji UE (OMK) na szczeblu krajowym i regionalnym i na kończącej ją księdze zaleceń.

EAPN Irlandia ponownie podnosi konieczność przygotowania i kontynuacja zaangażowania osób doświadczających ubóstwa w Krajowe Forum Integracji Społecznej, odbywające się co roku w Irlandii. Artykuł dotyczy również oceny tego zaangażowania i aspektów, które wymagają poprawy, by zagwarantować, że uczestnictwo będzie inspirujące i przyniesie efekty.

Polska EAPN wraz z ATD Polska w oparciu o Uniwersytety Czwartego Świata ATD i Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa zorganizowała pierwsze w Polsce spotkanie pomiędzy osobami doświadczającymi ubóstwa a decydentami na szczeblu lokalnym w Warszawskiej dzielnicy Ursynów. Artykuł skupia się na zmianach w organizacjach pozarządowych i u decydentów potrzebnych do nawiązania dialogu oraz na wspólnej bazie wartości niezbędnej, by budować w oparciu o te praktyki.

Portugalska EAPN skupia się na instytucjonalizacji bezpośredniego uczestnictwa w ramach sieci poprzez nowo utworzoną Krajową Radę Konsultacyjną Osób Doświadczających Ubóstwa. Studium przypadku dotyczy szczegółów działania rady i rosnącej roli osób wchodzących w skład Rady, jak również rosnącej roli Rady w ramach sieci EAPN.

EAPN Hiszpania przedstawia dwa studia przypadków. W jednym analizuje praktyki uczestnictwa w organizacjach społecznych w Kraju Basków i potrzebę zmian wynikających z analizy. Drugie studium przypadku dotyczy zaangażowania osób żyjących w ubóstwie i wykluczeniu społecznym w ocenę drugiego regionalnego programu integracji społecznej regionu Kastylii-La Mancha.

Szkocka organizacja członkowska brytyjskiej EAPN - The Poverty Alliance przedstawia projekt *Evidence*,

Participation, Change (EPIC), którego celem jest wprowadzenie w Szkocji procesu tworzenia polityki z oddolnym udziałem poprzez szkolenia, badania i fora pozwalające na spotkanie osób podejmujących decyzje z osobami doświadczającymi ubóstwa i grupami środowiskowymi i ochotniczymi. Centrum Pomocy Bezrobotnym z Derbyshire będące członkiem angielskiej EAPN, członka brytyjskiej Sieci, zaangażowało osoby doświadczające ubóstwa w prowadzenie ośrodków i kampanii wspólnie z bezrobotnymi, którym odebrano zasiłki.

Europejska Platforma AGE przedstawia w swym artykule wyniki projektu INCLUSage, w ramach którego obserwowano proces konsultacji podejmowanych przez rząd i decydentów ze starszymi osobami doświadczającymi ubóstwa lub różnych form wykluczenia, co skutkowało stworzeniem Podręcznika promowania integracji społecznej osób starszych w dialogu obywatelskim.

studium przypadku organizacji ATD Czwarty Świat dotyczy bogactwa wymiany doświadczeń osób żyjących w skrajnym ubóstwie przeprowadzanej przez Uniwersytety Czwartego Świata.

Eurochild opisuje dwa studia przypadków: pierwsze skupia się na działaniach sieci, mających na celu zaangażowanie dzieci i młodzieży w kampanię *End Child Poverty* w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010. Drugie studium dotyczy podejścia organizacji członkowskiej Eurochild, Action for Children, do angażowania dzieci i młodzieży w rekrutację personelu i wybór programów polityki.

Eurodiaconia opisuje swój pakiet narzędzi uczestnictwa i przejmowania inicjatywy przez użytkowników usług, proces angażowania członków w tworzenie tych narzędzi i ich obecne zastosowanie.

Agenda na rzecz skutecznego uczestnictwa

Pierwszy rozdział opisuje, jak daleko w ocenie EAPN zaszliśmy w procesie budowania bezpośredniego uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego i proponuje agendę na rzecz skutecznego uczestnictwa. Na początku przedstawiona jest wizja uczestnictwa według EAPN i powiązania pomiędzy uczestnictwem, nierównościami i stanem demokracji. Następnie omówione są podjęte dotychczas praktyczne działania, których celem jest skupienie większej liczby osób w organizacjach walczących z ubóstwem i budowanie kultury uczestniczącego tworzenia polityki. Na końcu określona zostaje agenda na rzecz skutecznego uczestnictwa, której realizacja ma doprowadzić do stworzenia równiejszego i spójniejszego społeczeństwa.

Ostatni rozdział dotyczy wspólnego przesłania, jakie płynie ze wszystkich przeanalizowanych przypadków, zdobytych doświadczeń i dobrej praktyki stworzonej przez organizacje, jak również zwraca uwagę na obszary, które wymagają poprawy. Te obszary to najwyższe zaangażowanie, nadawanie znaczenia uczestnictwu i unikanie rozczarowań, nacisk na proces i jego kontynuację, zbiorowy empowerment - docenianie związku doświadczenia z procesem tworzenia polityki, obejmowanie coraz nowych grup i skupianie się na różnych formach ubóstwa, budowanie sojuszy z mediami i opracowywanie nowych narzędzi.

Mamy nadzieję, że niniejsza książeczka wniesie nową energię i zainspiruje zmiany, pomagając wszystkim zainteresowanym w dążeniu do zwiększania uczestnictwa w naszych organizacjach, tworzonych programach politycznych i na rzecz bardziej demokratycznego społeczeństwa w całej Europie.

Miłej lektury!

Tanya Basarab
tanya.basarab@eapn.eu

KSZTAŁTOWANIE DEMOKRACJI DLA SPÓJNEJ EUROPY SOCJALNEJ



Dlaczego pracujemy nad uczestnictwem?

Uczestnictwo ma znaczenie tylko wtedy, gdy wzmacnia demokrację uczestniczącą i zapewnia skuteczny wpływ na opracowanie programów politycznych dotyczących wszystkich.

Maria Jeliaskova, EAPN Bułgaria, Zgromadzenie Ogólne EAPN 2011

Demokracja uczestnicząca - w obronie dobra publicznego. Nasza wizja uczestnictwa.

Członkowie EAPN mają pełną świadomość tego, że uczestnictwo to kwestia złożona. Jak powiedziała Maria Jeliaskova na Zgromadzeniu Ogólnym EAPN w 2011 r.: *Świat socjalny jest tak złożony, że mogą istnieć różne formy i typy uczestnictwa, włącznie z uczestnictwem w niszczeniu tego świata.* Mając świadomość tej złożoności, EAPN promuje takie formy uczestnictwa, które wprowadzają demokrację uczestniczącą i zapewniają obywatelom skuteczny wpływ na opracowanie programów politycznych dotyczących wszystkich i służących dobru publicznemu. Oznacza to uczestnictwo w politycznym procesie podejmowania decyzji dotyczących akumulacji i dystrybucji środków publicznych jak również kontroli nad wdrażaniem decyzji dotyczących między innymi budżetów lokalnych, krajowych i europejskich. EAPN stara się [walk the talk] wzmacniając uczestnictwo osób żyjących w ubóstwie w rozwoju i działaniach samej Sieci.

obecne formy demokracji pośredniej nie zapewniają dostatecznej kontroli obywatelskiej i wpływu na procesy polityczne i podejmowanie decyzji. Rosnące nierówności i polaryzacja doprowadziły do koncentracji decyzyjności w rękach wąskiej grupy osób, co doprowadziło do utraty demokracji, czego dowodzi rosnący poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, presja na poziom życia, rosnące napięcia i konflikty oraz wzrost

pewnych form nacjonalizmu i rasizmu. ta utrata demokracji to kluczowy czynnik przyczyniający się do kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego, przez który zdominowana jest nasza rzeczywistość. Dla EAPN znaczące uczestnictwo, w tym uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez odrodzenie dawnych form i opracowanie nowych praktyk demokracji uczestniczącej jest niezbędnym składnikiem wychodzenia z kryzysu. Musimy czerpać naukę z historii, aby zrozumieć jak uczestnictwo w związkach zawodowych i aktywne zaangażowanie w różnych zrzeszeniach i partiach politycznych ukształtowało zaangażowanie obywatelskie potrzebne do wpływania na bieżące decyzje dotyczące dystrybucji dochodów i tworzenia hojnych i opartych na prawach rozwiązań legislacyjnych, formujących podstawę naszych państw opiekuńczych. Potrzebujemy odnowy tego typu uczestnictwa, świadomie nakierowanego na zapewnienie bardziej zrównoważonego i sprawiedliwszego wykorzystania dostępnych zasobów, tak by zapewnić wszystkim dostęp do dobrego życia. Musimy wykraczać poza tradycję powstałe w Europie, uczyć się nowych praktyk demokracji uczestniczącej i wdrażać je, zwiększając znaczenie obywateli i wzmacniając dobre praktyki zarządzania, takie jak budżetowanie partycypacyjne¹, które przyczyniają się do tego, by usługi służyły ludziom poprzez zrównoważony i sprawiedliwy wzrost. Celem działań EAPN jest przyczynienie się do powstania takich praktyk uczestnictwa, które pomogą zmienić obecne priorytety polityczne i nie pozwolą, by wywierały one presję na prawa człowieka, powodując ogromne szkody dla zdrowia i przetrwania ludzi i planety.

Przedstawiając swoją wizję, EAPN ma pełną świadomość tego, że pomimo ewidentnej potrzeby wzmacniania demokracji uczestniczącej i pomimo trendu, by we wszystkich kluczowych dokumentach podkreślać wagę zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, w wielu krajach UE wsparcie dla tego rodzaju uczestnictwa jest w odwrocie, lub nie ma go wcale. Doprowadziło to do rosnącego wśród mieszkańców poczucia braku kontroli nad decyzjami, które mają wpływ na ich życie.

Na każdym szczeblu systemu publicznego widać, jak konkurują ze sobą cele socjalne i gospodarcze. Obok środków oszczędnościowych, które najmocniej wpływają na osoby żyjące w ubóstwie, istnieją cele polityki publicznej skierowane na generowanie znaczącego uczestnictwa i lepszej dystrybucji zasobów. EAPN będzie nadal tworzyć tę część systemu, której celem jest wspieranie znaczącego uczestnictwa i zachowanie dobra publicznego, jednocześnie biorąc udział w debacie publicznej, która może doprowadzić do niezbędnej zmiany priorytetów naszych systemów politycznych w stronę modelu wzrostu socjalnego, zrównoważonego i demokratycznego.

Zmieniamy organizacje i politykę - działania EAPN na rzecz uczestnictwa

Od czasu swojego powstania, EAPN jest zaangażowana w budowanie silnego uczestnictwa, w tym również bezpośredniego uczestnictwa osób dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w organizacjach walczących z ubóstwem i w tworzeniu polityki. W latach 2009-2010 przeprowadzono procesy refleksji z udziałem Komitetu Wykonawczego EAPN, osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz osób odpowiedzialnych z budowanie uczestnictwa w sieciach krajowych EAPN. Proces ten pomógł Sieci określić główne wyzwania, mogące w przyszłości zagrozić wzmacnianiu uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego w pracę EAPN. Powstała strategia uczestnictwa *Dzielenie władzy - Zwiększanie odpowiedzialności, strategia budowy bardziej uczestniczącego EAPN* (*Sharing the Power – Increasing the Ownership, Strategy for building a More Participative EAPN*), która określa punkt, w którym się znajdujemy i jakie cele musimy wyznaczyć na przyszłość.

W ramach tej strategii, EAPN postanowiła stworzyć przestrzeń badania realiów, w której osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego mogłyby podjąć wspólną refleksję o swoich doświadczeniach i poddać ocenie sposób, w jaki obecna polityka spełnia ich potrzeby. Najbardziej widocznym odzwierciedleniem tego podejścia jest praca EAPN nad wyszukiwaniem i wspieraniem kontynuacji Europejskich Spotkań Osób Doświadczających Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego w ramach Socjalnej OMK. Spotkania te co roku odbywają się w kraju wiosennej prezydencji UE przy wsparciu Komisji Europejskiej. W ramach kontynuacji, EAPN zadbała o to, by uczestnicy Spotkań aktywnie uczestniczyli w innych kluczowych konferencjach UE, takich jak doroczny Okrągły Stół Integracji Społecznej, który obecnie przekształcił się w Doroczną Konwencję Europejskiej Platformy Walki z Ubóstwem w ramach Strategii Europa 2020. EAPN stara się również wzmacniać uczestnictwo, organizując własne wydarzenia, czego przykładem jest chociażby aktywne zaangażowanie osób doświadczających ubóstwa w organizację wydarzeń Roku 2010 oraz konferencji dotyczącej potrzeby programów odpowiedniego dochodu minimalnego².

1 Więcej na ten temat w publikacji Banku Światowego *Participatory Budgeting* autorstwa Anwar Shah, 2007, <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/ParticipatoryBudgeting.pdf>

2 Więcej informacji o konferencji i o dochodzie minimalnym: http://eapn.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=2055%3Alaying-the-foundations-of-a-fairereurope-ensuring-adequate-minimum-income-for-all-conference-report-is-out&catid=42%3Aeapn-position-papers-and-reports&Itemid=82&lang=en

Osoby, które bezpośrednio doświadczyły ubóstwa i wykluczenia społecznego zawsze aktywnie uczestniczyły w pracy politycznej EAPN. Nasza strategia uczestnictwa dąży do umocnienia i pogłębienia tej praktyki. W 2011 r. EAPN zorganizowała pierwsze szkolenie dla osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa aktywnych na szczeblu krajowym i chcących zaangażować się w tworzenie agendy politycznej UE. Równolegle, uczestnicy szkolenia wraz z innymi członkami i partnerami EAPN, wzięli udział w konferencji EAPN dotyczącej skutków kryzysu *Wspólne wychodzenie z kryzysu - alternatywne metody wyjścia z kryzysu sprzyjające włączeniu społecznemu (Getting Out of the Crisis Together – Alternative Approaches for an Inclusive Recovery)*. Szkolenie miało na celu wzmocnienie aktywistów działających wśród członków EAPN i nadanie ogółouropejskiego wyrazu mnogości lokalnych, regionalnych i krajowych sposobów podejścia do kwestii wzmocnienia uczestnictwa, wypracowanych przez lata przez członków EAPN. Przykłady podane w tej publikacji ukazują zakres i głębię tych sposobów.

Wewnętrzna refleksja EAPN w ciągu ostatnich dwóch lat skupiała się głównie na uczestnictwie osób doświadczających ubóstwa w organizacjach walczących z ubóstwem i sieciach wchodzących w skład EAPN. Wewnętrzna refleksja ujawniła wiele wyzwań natury kulturowej, politycznej i materialnej, z którymi muszą zmierzyć się organizacje walczące z ubóstwem, jeśli chcą budować uczestnictwo. W pewnych kontekstach uczestnictwo jest dane, lecz w wielu krajach członkowie EAPN muszą przekonywać swoich członków do korzyści płynących z zaangażowania większej liczby osób doświadczających ubóstwa. Brak funduszy i środków, które można zainwestować w budowanie mechanizmów uczestnictwa jest stałym problemem, przed jakim stoją organizacje. Kryzys miał ogromny wpływ na budżet i priorytety. Wiele lokalnych i krajowych organizacji zostało zmuszonych do ograniczenia pracy na rzecz uczestnictwa i rzecznictwa na rzecz zapewniania niezbędnych usług, by móc sprostać finansowo rosnącym potrzebom, co niestety w dużej mierze zniszczyło osiągnięcia uczestnictwa jako narzędzia przejmowania inicjatywy. Niemniej jednak, członkowie EAPN wytrwale kontynuują wdrażanie pilotażowych sposobów zachęcania większej liczby osób bezpośrednio doświadczających ubóstwa do uczestnictwa w organizacjach.

Równolegle do wewnętrznej pracy nad uczestnictwem, EAPN od dawna nawołuje do bezpośredniego zaangażowania osób doświadczających ubóstwa w tworzenie, wdrażanie i ocenę polityki redukcji ubóstwa UE. Osoby o bezpośrednim doświadczeniu należące do organizacji członkowskich EAPN aktywnie kształtują strategię i propozycje programów politycznych Sieci, bieżące kampanie i wystąpienia w konferencjach. Od początku Strategii Lizbońskiej w 2000 r. EAPN lobbuje za zapewnieniem uczestnictwa osób o bezpośrednim doświadczeniu ubóstwa w Strategię Integracji Społecznej UE i Krajowe Plany Działania na rzecz Integracji Społecznej. Obecnie, jednym z szczegółowych celów socjalnej OMK jest mobilizacja wszystkich podmiotów zainteresowanych, w tym również osób doświadczających ubóstwa³. EAPN dąży do wykorzystania tych zobowiązań w Strategii Europa 2020 oraz w Europejskiej Platformie przeciw Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, tak by promować zaangażowanie obywateli, również w obronę celów Socjalnej OMK. EAPN ma szczególną nadzieję na to, że komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Platformy pozwoli na wzmocnienie podstawy dla procesów uczestnictwa w UE.

*Uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa jest zawarte jako szeroki cel polityki integracji społecznej zarówno jako narzędzie przejmowania inicjatywy poszczególnych osób, jak i jako mechanizm zarządzania.*⁴

EAPN dostrzega również istotną rolę mediów w zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego. W ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 organizacje walczące z ubóstwem organizowały publiczne akcje, mobilizując wiele osób, w tym również osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego, do publicznej debaty na temat Europy, której możemy zaufać.⁵ Wiele organizacjom udało się zaangażować reporterów w dialog o wrażliwym informowaniu o ubóstwie, o tym jak radzić sobie ze stygmatyzacją i innymi negatywnymi elementami przedstawiania ubóstwa w mediach. Powstały spoty podnoszące świadomość realiów codziennych zmagania i osiągnięć osób dotkniętych ubóstwem, które łamią stereotypy. EAPN wraz z innymi organizacjami wyznaczyły długoterminowe cele pracy z mediami nad pozytywnym komunikowaniem o ubóstwie i wykluczeniu społecznym, wspólnie z osobami, które ich doświadczają.

Zgodnie z przedstawioną powyżej szeroką wizją uczestnictwa, EAPN postanowiła budować sojusze z ruchami społecznymi, związkami zawodowymi oraz z organizacjami broniącymi praw człowieka, praw do rozwoju, środowiska i praw socjalnych, by zabrać krytyczną masę wsparcia bardziej socjalnego i

3 Więcej informacji o Socjalnej OMK na stronie <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750&langId=en>

4 <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=en>

5 Więcej informacji o działaniach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2011 na stronie: www.endpoverty.eu

zrównoważonego modelu rozwoju. Staramy się również promować i rozwijać uczestnictwo w nowych kluczowych obszarach, na przykład poprzez rozwój partycypacyjnych budżetów standardowych.⁶ Rozwijamy również współpracę z Actionaid⁷ w celu gromadzenia wiedzy i promowania praktyki budżetowania partycypacyjnego i zachęcenia ludzi do analizowania budżetów publicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym.

Zaangażowanie członków EAPN, które rzuca się w oczy w prezentowanych przykładach, dowodzi tego, że EAPN jest zdeterminowana, by działać zgodnie ze swoimi zasadami w kwestii uczestnictwa. Jest to dla nas inspiracją, by trzymać się obranej ścieżki i dążyć do ciągłego zwiększania uczestnictwa, tak by móc skutecznie wpływać na pracę nad polityką publiczną.

Agenda uczestnictwa według EAPN - kluczowe zalecenia

Kluczowe wyzwania dla agendy pracy nad uczestnictwem w nadchodzącym okresie:

- Budowanie silnych i działających zgodnie z zasadą uczestnictwa organizacji walczących z ubóstwem;
- Budowanie kultury uczestniczącego tworzenia programów politycznych na wszystkich szczeblach;
- Budowanie społecznego kompromisu w kwestii konieczności stworzenia równiejszego społeczeństwa.

Budowanie silnych i działających zgodnie z zasadą uczestnictwa organizacji walczących z ubóstwem

Aby móc wiarygodnie nawoływać do większego uczestnictwa, w tym uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego, musimy działać zgodnie z przyjętymi celami. Musimy nadal angażować się w budowanie silnych organizacji walczących z ubóstwem, które działają zgodnie z zasadą uczestnictwa i nadal próbować łamać bariery, które nie pozwalają osobom doświadczającym ubóstwa na indywidualny i wspólny wkład w walkę.

Podstawowym celem organizacji walczących z ubóstwem w kwestii uczestnictwa na nadchodzące lata będzie zachęcanie coraz większej liczby osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa i wykluczenia społecznego, by stawały się działaczami reprezentującymi wspólną agendę społeczeństwa obywatelskiego w dialogu z decydentami i interesariuszami na wszystkich szczeblach władzy. Kluczowymi elementami tej pracy będą szkolenia, budowanie potencjału, podkreślanie dobrych praktyk i wzajemne uczenie się, wdrażanie polityki przeciwdziałania dyskryminacji i promowania różnorodności, eliminowanie barier wewnętrznych i wdrażanie strategii walki z ubóstwem na wszystkich szczeblach władzy.

Władze publiczne wszystkich szczebli, jeśli zależy im na uczestnictwie, muszą dostrzec własną rolę w zwalczaniu nierównomiernej dystrybucji władzy w społeczeństwie i tworzyć ramy i środki wspierające dojście do głosu osób doświadczających ubóstwa, wykluczenia i nierówności w sposób zorganizowany. Organizacje pozarządowe muszą również poszukiwać nowych i zróżnicowanych sposobów zapewnienia wsparcia, również finansowego, dla swoich organizacji.

Budowanie kultury uczestniczącego tworzenia programów politycznych na wszystkich szczeblach

Należy docenić przykłady zawarte w niniejszej publikacji i pracę wielu organizacji budujących kulturę znaczącego uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji i wspierać ich działania, ponieważ są one źródłem inspiracji dla dalszego stosowania i rozwoju tych metod. Przy samym opracowywaniu metod rozwoju uczestnictwa musimy określić agendę, zgodnie z którą będziemy cenić i zauważać uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. Musimy zachęcać do tworzenia zróżnicowanych modeli uczestnictwa i różnych metod budowania uczestnictwa na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, tak by skutecznie docierać do wszystkich grup wykluczonych i przyczyniać się do pozytywnej zmiany oraz umożliwiać znaczące zaangażowanie w proces podejmowania decyzji. Do budowania kultury uczestniczącego tworzenia polityki przyczyni się również wzmacnianie metod w spieraniu uczestnictwa, które już w przeszłości okazały się skuteczne, takich jak związki zawodowe, organizacje pozarządowe czy partie polityczne jak również zaangażowanie w nowe ruchy społeczne, zdobywanie nowej wiedzy i praktykowanie nowych metod, takich jak budżetowanie partycypujące

Członkowie EAPN są zaangażowani w rozwój takiego podejścia i planują również zaangażować się w procesy znaczącego uczestnictwa, które umożliwią rzeczywiste partnerstwo i wspólne opracowywanie programów polityki. Władze publiczne, jeśli dążą do rzeczywistej demokracji, muszą zachęcać do uczestnictwa i tworzyć ramy umożliwiające procesy uczestnictwa. Wszyscy zainteresowani muszą zapewnić odpowiedni monitoring i ocenę wykorzystanych modeli uczestnictwa, tak by przyniosły oczekiwany efekt i nie

⁶ Więcej informacji na stronie: www.referencebudgets.eu

⁷ Więcej informacji o działaniach Actionaid na stronie www.actionaid.org/eu

przyczyniały się do wzrostu frustracji i alienacji.

W kontekście UE, zobowiązanie do poprawy uczestnictwa w Strategii Europa 2020 (w tym zobowiązanie redukcji ubóstwa), Europejskiej Platformie Przeciwdziałania Ubóstwu i Socjalnej OMK zapewniają użyteczne ramy wspierania znaczącego uczestnictwa w procesie tworzenia polityki. Europejscy przywódcy polityczni zobowiązali się już do wykorzystania tych strategii i metod, a teraz czas, by państwa członkowskie dowiodły swojego zaangażowania. zadaniem Komisji Europejskiej powinno być wspieranie państw w działaniu, a Parlamentu Europejskiego rozliczanie ich z podjętych zobowiązań.

Komisja Europejska ma w 2012 r. w ramach programu pracy Europejskiej Platformy Walki z Ubóstwem opracować [dobrowolne wytyczne uczestnictwa. Powstanie tych wytycznych postulowano od wielu lat, choćby w Komunikacie Komisji w sprawie Wzmacniania Socjalnej OMK w 2008 r. ze względu na niewielkie postępy w zakresie celu uczestnictwa i mobilizacji wszystkich podmiotów. Dobrowolne wytyczne mają być włączone do głównego nurtu polityki i wdrażane w ramach całej Strategii Europa 2020, łącznie z Krajowymi Programami Reform i krajowych sprawozdań w sprawie ochrony socjalnej i integracji społecznej. Powinny stać się one punktem wyjścia dla pro aktywnej strategii promowania uczestnictwa na wszystkich szczeblach tworzenia polityki od wyraźnego określania celów, poprzez wskaźniki oceny postępów aż po monitoring mechanizmów zarządzania i sprawozdawczość w ramach Krajowych Programów Reform i Socjalnej OMK. Należy również promować wzajemną wymianę i przekazywanie wiedzy na temat metod, skutków i efektów uczestnictwa. Niezbędne będzie odpowiednie finansowanie europejskie i państw członkowskich na ten cel. Aby proces ten przebiegał skutecznie, Komisja Europejska musi stworzyć grupę roboczą obejmującą kluczowe podmioty takie jak EAPN, posiadające doświadczenie w promowaniu uczestnictwa i zasięgnąć u nich rady w kwestii stworzenia planu działań i skutecznego wspierania realizacji i kontynuacji tego planu na szczeblu UE i krajowym. Widoczny udział Komisji Europejskiej w tym przedsięwzięciu może stanowić jej istotny wkład w szerzenie demokracji.

Budowanie społecznego kompromisu w kwestii konieczności stworzenia równiejszego społeczeństwa

Nasze przekonanie, że potrzebujemy społeczeństwa, które wspiera i poważnie traktuje uczestnictwo wynika z naszej wiary w konieczność zagwarantowania zasad demokracji. Jednym z zagrożeń dla demokracji jest rosnący poziom nierówności, którym pozwoliliśmy powstać w naszym świecie. Na przykład, najbogatszy 1% dorosłych posiada ponad połowę światowych bogactw.⁸ Dlatego osią polityki XXI wieku musi być stworzenie równiejszych społeczeństw. Uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego jest prawdziwym sprawdzianem naszej umiejętności tworzenia społeczeństwa sprzyjającego włączeniu społecznemu. Niezbędne dla budowania uczestniczącego społeczeństwa i konsensusu społecznego co do potrzeby redukcji nierówności są kreatywna komunikacja, wspólne opracowywanie przesłania z osobami doświadczającymi ubóstwa i wykluczenia społecznego, wykorzystanie różnorodnych mediów, zwieszanie świadomości i otwarta debata publiczna w mediach głównego nurtu. Doświadczenie przygotowań i kampanii podnoszenia świadomości w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 pomogło EAPN i jej organizacjom członkowskim we wzmocnieniu swoich umiejętności komunikacyjnych. Obecnie EAPN pomaga organizacjom walczącym z ubóstwem we wzmocnieniu ich umiejętności przekazywania swojego przesłania sposobami tradycyjnymi i poprzez media społeczne. Potrzeba nam rzeczników przekonania, że równiejsze społeczeństwo jest lepsze dla wszystkich⁹, a inwestowanie w procesy uczestnictwa jest niezbędne, jeśli chcemy zbudować równiejsze społeczeństwa. Tacy rzecznicy mogą pochodzić z różnych ścieżek życia, mogą wywodzić się z naszych partnerów politycznych, administracyjnych, kulturalnych i społecznych; spośród organizacji pozarządowych i indywidualnych opiniotwórców. Każdy może odegrać ważną rolę. Im większe zaangażowanie w uczestnictwo na rzecz pozytywnej zmiany, tym więcej osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa będzie mogło się zaangażować i tym więcej korzyści przyniesie to wszystkim. Znajdowanie, motywowanie, zachęcanie i angażowanie - to kroki, które wszyscy możemy wykonać razem. Dołącz do nas, by wspólnie przełamywać bariery i razem osiągać zmiany!

Fintan Farrell i Tanya Basarab, EAPN

fintan.farrell@eapn.eu, tanya.basarab@eapn.eu

⁸ EAPN Explainer 3: wealth, inequality and social polarisation (2011), http://eapn.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=40&Itemid=84&lang=en

⁹ Richard Wilkinson and Kate Pickett, *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always DO Better*, London, Penguin, 2009.

INFORMUJ - POKAZUJ - NIE ZAWSTYDZAJ!

Praca z mediami nad wrażliwym
informowaniem o ubóstwie



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Mamy silne przekonanie, że wysoką jakość życia dla wszystkich można osiągnąć tylko poprzez zapewnienie uczestnictwa wszystkim członkom społeczeństwa. Dlatego uczestnictwo jest ważnym, a być może najważniejszym elementem poprawy demokracji i poszukiwania sposobów walki z ubóstwem, nierównościami i innymi wyzwaniami współczesnego świata.

Kontekst

Media i opinia publiczna pełne są stereotypów dotyczących osób doświadczających ubóstwa. Są one wzajemnie powiązane i często wzajemnie się wzmagają, ponieważ media powielają stereotypy, które w ten sposób rozprzestrzeniają się jeszcze bardziej.

Dotychczas osoby dotknięte ubóstwem w Austrii nie miały za bardzo możliwości bezpośredniego wpływu, czy nawet bycia usłyszanych przez media i osoby z nimi związane. Brakuje bezpośredniej komunikacji innej niż wywiady czy bycie częścią sprawy opisywanej przez dziennikarzy. Programy szkoleniowe dla przedstawicieli mediów nie obejmują na ogół podnoszenia świadomości życia osób dotkniętych ubóstwem.

Opis projektu

W związku z opisaną powyżej sytuacją i w celu jej zmiany, austriacka sieć EAPN rozpoczęła w 2010 r. projekt medialny o następujących zamierzeniach:

- **Podnoszenie świadomości** konkretnych sytuacji osób doświadczających ubóstwa poprzez bezpośrednią komunikację z dziennikarzami i szerszym odbiorcą z wykorzystaniem formatu drobnych akcji ulicznych (flashmob).
- **Praca nad wrażliwością w informowaniu o ubóstwie** poprzez organizowanie przestrzeni spotkań pomiędzy przedstawicielami mediów i osobami dotkniętymi ubóstwem i podkreślanie "najlepszej praktyki" informowania o ubóstwie i opracowanie wytycznych "wrażliwego informowania o ubóstwie w mediach."

Działania

Zorganizowano drobne akcje uliczne (flashmoby i smartmoby) z udziałem osób doświadczających ubóstwa, działaczami austriackiej EAPN i specjalistami ds. teatru. Celem akcji było zwiększenie świadomości przechodniów i przyciągnięcie uwagi mediów. Akcje na temat ubóstwa i dystrybucji dóbr odbywały się w roku 2011 na terenie całej Austrii. Jako "logo" akcji wykorzystano łyżki. Uczestnicy przynosili ze sobą zwykle łyżeczki do herbaty. Ich brzęk przyciągał uwagę przechodniów, którym następnie rozdawano małe drewniane łyżki z wydrukowanym adresem internetowym akcji.

Podczas niektórych z tych akcji, działacze EAPN dzwonili do wysokich urzędników państwowych, przywódców partii politycznych, a nawet do premiera z pytaniem, co oni zrobili dla walki z ubóstwem i jakie działania zamierzają podjąć w przyszłości.

Wydano i rozdano **kieszonkową książeczkę** dotyczącą ubóstwa i nierówności w Austrii oraz sposobów walki z ubóstwem i nierównościami. Książeczka zawiera krótkie pytania i odpowiedzi na najczęstsze pytania związane z ubóstwem, na przykład: Czy ubóstwo w takim kraju jak Austria rzeczywiście istnieje? Czy ubóstwo jest winą ubogich? Czy to prawda, że rośnie przepaść między biednymi i bogatymi? Co można zrobić dla walki z ubóstwem? Publikacja odsyła osoby zainteresowane danymi na temat ubóstwa i nierówności do sekcji najczęściej zadawanych pytań na stronie EAPN.

Warsztaty z dziennikarzami i fotografami

Zorganizowano wspólne warsztaty z dziennikarzami i fotografami, które miały stworzyć przestrzeń spotkania i równorzędnej wymiany. Zarówno dziennikarze, jak i osoby dotknięte ubóstwem, miały możliwość opowiedzenia o realiach swojej codzienności. Dziennikarze mediów drukowanych i audiowizualnych mieli okazję wyjaśnić niektóre z zasad informacji medialnej i wyjaśnić dlaczego zawsze poszukują ciekawych przypadków. Szczególne zainteresowanie na jednym z warsztatów, w których typowo uczestniczyło 10-20 osób doświadczających ubóstwa, wzbudziły kwestie językowe. Niektórzy z uczestników mocno krytykowali terminologię stosowaną przez media, w tym na przykład określenie osób żyjących w ubóstwie jako "sozial schwach", co dosłownie można przetłumaczyć "osoby słabe społecznie". W czasie dyskusji udało się doprowadzić do tego, by dziennikarze zrozumieli, że termin ten jest nie tylko stygmatyzujący, ale i niepoprawny, ponieważ niski dochód nie oznacza wcale braku umiejętności społecznych, a nawet wprost przeciwnie - osoby ubogie często muszą rozwinąć silne umiejętności społeczne, aby przetrwać. W efekcie niektórzy z obecnych dziennikarzy na zawsze wyrzucili to określenie ze swojego reporterskiego słownika.

Inne warsztaty skupiały się na konkretnych doniesieniach medialnych, takich jak krótki film dokumentalny o dwóch samotnych matkach, który został poddany krytycznej dyskusji z udziałem autora, lub też koncentrowały wokół kwestii samego obrazu, jak na przykład na warsztatach prowadzonych przez fotografa dla osób dotkniętych ubóstwem dotyczących wrażliwej fotografii i metaforycznego języka fotografii.

Monitoring mediów i określenie kryteriów wrażliwego informowania o ubóstwie

W ciągu minionego roku grupa osób doświadczających ubóstwa monitorowała wszystkie doniesienia medialne o ubóstwie i osobach żyjących w ubóstwie. Niektóre najlepsze i najgorsze przykłady zostały omówione podczas warsztatów i posłużyły do opracowania kryteriów i wytycznych wrażliwego informowania o ubóstwie. W oparciu o warsztaty zostanie wydana ulotka, opisująca jak informować o ubóstwie i czego unikać.



Dziennikarska nagroda "od obywateli"

W czasie trwania warsztatów medialnych pojawił się pomysł przyznania nagrody dziennikarskiej "od obywateli", która miałaby podkreślać przykłady najlepszej praktyki wrażliwego mówienia w mediach o ubóstwie, ukazującego osoby doświadczające ubóstwa w nowym świetle bez stereotypów i stygmatyzacji, jako uczestników swojego życia, tak by ich głos mógł być usłyszany.

Najpierw zaproszono dziennikarzy do składania prac konkursowych w formie artykułu, który ukazał się drukiem lub on-line, lub też w formie rozpowszechnianych prezentacji audiowizualnych. Następnie, prace zostały ocenione przez 15-osobowe jury złożone z osób doświadczających ubóstwa, które brały udział w warsztatach, zgodnie z kryteriami opracowanymi w ramach warsztatów. Jury obradowało w obecności zarządu i pracowników austriackiej EAPN, ale decyzję podjęły samodzielnie osoby doświadczające ubóstwa. 20 grudnia 2010 r. zorganizowano ceremonię wręczenia nagród, podczas której członkowie jury ogłosili [laudacje] na cześć zwycięzców. Na stronie austriackiej EAPN ukazało się grupowe zdjęcie nagrodzonych dziennikarzy i jurorów oraz wybrane prace konkursowe. Nagroda znalazła szeroki oddźwięk w mediach.

Co się sprawdziło

Projekt powstał w oparciu o wcześniejsze działania austriackiej sieci EAPN, zarówno związane z mediami jak i ogólne działania związane z uczestnictwem i wynikał nie tylko z pracy Sieci z mediami, ale przede wszystkim z zainteresowania osób doświadczających ubóstwa działaniami Sieci. Projekt pomógł wyłonić niewielką trzonową grupę uczestników, których zaangażowanie okazało się kluczowe dla ciągłości i powodzenia projektu.

W oparciu o istniejące kontakty udało się bez problemu wygenerować zainteresowanie dziennikarzy. Spora ich grupa była zaznajomiona z działaniami Sieci, a niektórzy wyrażali już wcześniej zainteresowanie większą wrażliwością w informowaniu o ubóstwie. Wyrażało się to również w znacznej liczbie złożonych prac konkursowych. Sama nagroda była również ważnym elementem całego projektu, ponieważ umożliwiła szerszej publiczności poznanie celów i działań projektu. Przewidywane doroczne przyznawanie nagrody pomoże zapewnić ciągłość projektu.

Wyzwania związane z takim podejściem

Organizacja różnorodnych działań związanych z projektem była wymagająca pod względem czasowym i finansowym, a projektu nie dało się wdrożyć bez dodatkowych środków, dostępnych wyjątkowo w 2010 r.

Bez tych środków kontynuacja projektu nie będzie możliwa, poza przyznaniem nagrody, które ma odbywać się co roku. Dlatego nie wiadomo, czy uda się opublikować wytyczne wrażliwego informowania o ubóstwie, jak przewidywał to projekt i czy będzie możliwa bardziej trwała forma monitorowania mediów.

Udział w projekcie wymagał również dużego nakładu czasu i zaangażowania ze strony uczestników doświadczających ubóstwa i wzbudził wiele pytań i kontrowersji, dotyczących wolontariatu w tej i innych dziedzinach. Działalność społeczna osób doświadczających ubóstwa na ogół nie jest dostrzegana i doceniana przez instytucje i organy publiczne, a czasem bywa wręcz postrzegana negatywnie, a działacze karani za "ograniczoną dostępność dla rynku pracy". Jest to ważny problem, który wymaga analizy w świetle Europejskiego Roku Wolontariatu 2011.

Jeśli chodzi o pracę z mediami, to należałoby ją rozwijać, próbując dotrzeć do większej liczby dziennikarzy, również tych, którzy nie są jeszcze świadomi konieczności wrażliwego informowania o ubóstwie, jak również do dziennikarzy spoza głównego nurtu mediów. Wręczenie nagrody powinno stanowić duże wydarzenie i w tej formie mogłoby przyciągnąć uwagę mediów, ale to znów wymaga większych środków.

Michaela Moser

EAPN Austria / Armutskonferenz

michaela.moser@akis.at

<http://armutskonferenz.at>



Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

W 2002 r., po tym jak byłem świadkiem samobójstwa młodego człowieka, który rzucił się pod pociąg, napisałem swój pierwszy artykuł, "Pociąg Donikąd". Wcześniej żyłem na ulicy i nie miałem nic, prócz paszportu, ale po tym wydarzeniu postanowiłem walczyć o poprawę mojej sytuacji życiowej. Zaczęłem pisywać do wiedeńskiego pisma "Augustin", którego nazwa pochodzi od słów lokalnej piosenki "Oh du lieber Augustin", której bohater wskoczył do grobu ofiar zarazy i nie zaraził się. To dla mnie symbol przetrwania, tak ważny dla osób żyjących na ulicy. Moje artykuły do Augustina dotyczą wydarzeń kulturalnych, w których mogę brać udział dzięki karcie Kulturpass. Bardzo walczyliśmy o to, by osoby żyjące w ubóstwie również miały taką możliwość. Kulturpass daje osobom żyjącym w ubóstwie bezpłatny dostęp do wydarzeń kulturalnych w Wiedniu. Dzięki karcie mogę chodzić na wydarzenia i opisywać je w gazecie.

Niewiele osób żyjących w ubóstwie, które są aktywne w Sieci ma doświadczenie w dziennikarstwie. Ponieważ sam piszę, a do tego udzielam się społecznie w EAPN Austria, dziennikarze często zwracają się do mnie w kwestiach związanych z ubóstwem. Mam kontakt z dziennikarzami prasowymi, radiowymi i telewizyjnymi i umiem wypowiadać się z pewnością siebie.

Jeśli chodzi o nagrodę "od obywateli", to bardzo duże wrażenie zrobiło na mnie to, że dziennikarze byli dumni z otrzymania symbolicznej nagrody w postaci torby z logo Armutzkonferenz. Czuli się częścią tej idei i chętnie opowiadali o niej innym. w ten sposób więcej dziennikarzy będzie mogło zastanowić się nad ubóstwem, osobami doświadczającymi ubóstwa i wykluczenia i ich godnością osobistą.

Czuję ogromną pasję do uczestnictwa w walce z ubóstwem. Jestem częścią czegoś większego, czuję się członkiem ruchu. Nie wiem, co mi to daje, ale przeżywanie tego jest wspaniałe. Miałem już pieniądze i byłem bezdomnym pozbawionym wszystkiego. Znam obie strony życia, a dzięki walce z ubóstwem czuję się bogaty.

Michael Schutte, Armutzkonferenz/EAPN Austria

I CZESKIE SPOTKANIA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Uważamy obecny poziom uczestnictwa w naszym kraju za niewystarczający i dlatego pragniemy zwiększyć uczestnictwo osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez bezpośrednie sformułowanie ich potrzeb i opowiedzenie o doświadczeniach, ponieważ ta grupa była zawsze niedoceniona i marginalizowana.

Kontekst

Czeska sieć EAPN regularnie, od 2004 r. wysyła uczestników na Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa, lecz nasze własne krajowe spotkania udało się zorganizować dopiero w 2010 r. Ogólnie idea uczestnictwa osób z doświadczeniem ubóstwa jest w Czechach marginalizowana, a na szczeblu krajowym, jak i lokalnym, bardzo niewiele jest przykładów angażowania tej grupy obywateli w tworzenie polityki i procesy podejmowania decyzji.

Dwa lata temu czeska EAPN i inne współpracujące z nią organizacje połączyły swoje siły, by wpłynąć na proces tworzenia i treść Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej (NAPSI). Inicjatywa skupiała się na jak największym uczestnictwie grup docelowych planu, co nigdy wcześniej nie miało miejsca, dlatego najważniejszym źródłem inspiracji dla organizacji tego wydarzenia były doświadczenia innych krajowych sieci EAPN.

Opis studium przypadku

Głównym celem Spotkania było wzmocnienie uczestnictwa grup docelowych w formułowaniu Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej (NAPSI) i umożliwienie uczestnikom wypowiedzenia się na temat ich potrzeb i wpływu na politykę społeczną państwa i miast. Z tego względu materiały ze spotkań zostały włączone do materiałów przekazanych władzom odpowiedzialnym za tworzenie i wdrażanie NAPSI.

Dwudniowe Spotkania zgromadziły 27 osób, reprezentujących 9 różnych grup docelowych czeskiej polityki integracji społecznej:

- osoby z chorobami umysłowymi,
- osoby zagrożone uzależnieniem od narkotyków i substancji psychotropowych,
- ofiary przestępstw (przemocy w rodzinie itp.),
- osoby opuszczające zakłady zamknięte,
- osoby wykluczone społecznie ze względu na ubóstwo i pochodzenie etniczne,
- rodziny z dziećmi (samotni rodzice lub rodziny z więcej niż trojgiem dzieci) zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- osoby bezdomne,
- młodzież w wieku 18-26 lat zagrożona patologiami społecznymi,
 - dorośli poniżej 26 roku życia, opuszczająca zakłady opieki państwowej.

Uczestnikom zaproponowano ochotniczą współpracę jednej z 11 organizacji non-profit działających na terenie Czech, świadczących usługi powyższym grupom. Uczestnikom towarzyszyli pracownicy tych organizacji, którzy wspomagali grupy warsztatowe i protokołowali spotkanie. Uczestnikom wypłacono symboliczne wynagrodzenie, ponieważ część z nich była zatrudniona i musiała wziąć dzień wolnego. Dla rodzin z dziećmi zapewniono opiekę niani. Uczestnicy pracowali w ramach trzech warsztatów (o równej reprezentacji każdej z wrażliwych grup), omawiając wybrane przez siebie zagadnienia. Na początku pracy każda z grup sporządziła listę swoich odpowiedzi na pytania "Jakie obszary mojego życia zmieniły się w związku z ubóstwem i życiem na skraju społeczeństwa?", po czym drogą głosowania wybrano 3 najważniejsze sprawy do dalszego omówienia. Dzięki temu każda z grup pracowała nad innymi zagadnieniami podczas sesji. Wybrane zagadnienia (mieszkanie, zadłużenie, pozbawienie godności) zostały następnie rozwinięte podczas 2-3 godzinnych sesji, podczas których odpowiadano na następujące cztery pytania:

- W jaki sposób trudna sytuacja wpłynęła na moje życie, co było największym problemem?
- Co uniemożliwiło mi pokonanie tego problemu? Jakie dostrzegałem przeszkody?
- Co moim zdaniem byłoby dobrym narzędziem lub środkiem, chroniącym innych od podobnej sytuacji lub umożliwiającym wyjście z niej?

Odpowiedzi zostały spisane na tablicy, co ułatwiło wszystkim śledzenie dyskusji. Przerwy dla sesji warsztatowych stanowiły zadania, w których wszystkie grupy warsztatowe brały udział wspólnie, dzięki czemu uczestnicy mieli możliwość poznania się. Pierwszym zadaniem było stworzenie plakatu na temat życia w ubóstwie i wykluczeniu społecznym, zaś drugim - stworzenie video-plakatów z przesłaniem do osób tworzących politykę. Wnioski każdej z grup zostały przedstawione podczas kończącej każdy dzień sesji plenarnej. Na zakończenie Spotkań grupy demokratycznie wybrały po jednym delegacie na Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa.



Wszystkie pomysły i sugestie zostały włączone do raportu końcowego, który miesiąc później publicznie przedstawiono politykom i prasie (równocześnie z wystawą plakatów i pokazem video-plakatów). Materiały

ze spotkań można wykorzystać do przygotowania konferencji ministrów i innych wydarzeń w ramach Roku Walki z Ubóstwem 2010. Wszystkie prezentacje przygotowali uczestnicy lub organizatorzy.

Co się sprawdziło

- Okazało się, że doprowadzenie do spotkania różnych grup osób doświadczających ubóstwa i umożliwienie im samodzielnego wyboru tematów dyskusji pomogło otworzyć się uczestnikom i dało im poczucie, że są ekspertami, których opinie i sugestie uważane są za cenne. Co więcej, jakość wystąpień przekraczała nasze oczekiwania!
- Zwrócił się wysiłek włożony w stworzenie bezpiecznej atmosfery i praktyczne sprawy takie jak zapewnienie opieki dla dzieci uczestników posiadających małe dzieci, czy otwarcie sesji dla członków rodziny.
- Zaangażowanie organizacji, które nie są członkami sieci dodało pozytywnej energii i skutkowało dalszym włączaniem idei uczestnictwa do głównego nurtu poza siecią.
- Dzięki uwadze mediów temat wykluczenia społecznego został poruszony w debacie publicznej, co więcej osoby doświadczające wykluczenia społecznego zostały przedstawione jako osoby zdolne do podania kompetentnych propozycji zmian w systemie.

Wyzwania związane z takim podejściem

- Choć dzięki tej inicjatywie udało się zyskać rozgłos dla kwestii uczestnictwa, a niektórzy decydenci zaczęli publicznie deklarować swoje wsparcie, to wypowiedzi uczestników nie zostały podjęte przez odpowiednie władze, a poparcie pozostaje deklaracją, niemającą wpływu na rzeczywistość.
- Najważniejszym wyrażonym przez uczestników przesłaniem, było to, że osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego nie mają szacunku społecznego. Dlatego, kolejne spotkanie nie może być tylko wydarzeniem formalnym. W przeciwnym wypadku rozczarujemy uczestników, którzy stracą wiarę w metody uczestniczące.
- Organizacja Spotkań wymaga dość dużej ilości czasu. Jednak pod względem finansowym nie jest tak kosztowna, jak początkowo przypuszczaliśmy, więc nie musimy aż tak martwić się tym aspektem.
- Pełne zaangażowanie wszystkich organizacji należących do sieci nadal pozostaje wyzwaniem, ale za to udało nam się skutecznie dotrzeć do organizacji spoza sieci.

wnioski i wpływ na krajową sieć EAPN

Potwierdziliśmy możliwość uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa, a biorąc pod uwagę jakość wypowiedzi uczestników, również skuteczność. Niektórzy z uczestników pozostają z nami w kontakcie, a niektórzy wyrażają chęć dalszej współpracy i uczestnictwa w tego rodzaju wydarzeniach, dążących do zmiany systemu. Będziemy nadal promować ten rodzaj metody, jako integralną część naszej organizacji i będziemy starali się organizować spotkania nie tylko na szczeblu krajowym lecz również lokalnie, by dowieść, że uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa ma sens i przynosi korzyści całemu społeczeństwu.

Sarka Polova, IQ Roma Servis, organizacja członkowska czeskiej EAPN

sarka.polova@iqrs.cz



Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

Kiedy dostałem zaproszenie do udziału w Spotkaniach od organizacji, która pomogła mi wyjść z narkomanii, nie miałem pojęcia, czego będzie ono dotyczyło. Może nawet trochę się bałem, ale te dwa dni zmieniły moje życie. Spotkanie z osobami o losie podobnym do mojego naprawdę mi pomogło. Przeszli przez podobne problemy, co ja, nie poddając się.

Moim największym problemem było uzależnienie od narkotyków i inne problemy, które pojawiły się z czasem w związku z tym. Chciałam jednak zmienić swoje życie i dlatego wziąłem udział w Spotkaniach. Bylem naprawdę zaskoczony, że ktokolwiek się mną zainteresował i chciał wiedzieć, jak to jest żyć z takim problemem i jak moim zdaniem można wyjść z takiej sytuacji. Było to naprawdę zachęcające i pomogło mi z psychologicznego punktu widzenia. Cieszę się, że moje opinie były użyteczne dla osób, które pomagają nie tylko mnie, ale i wszystkim w potrzebie. Sam dowiedziałem się kilku nowych rzeczy.

Tematem mojego wystąpienia był hazard. Wiecie co jest najgorszym problemem? Większość kasyn jest w najbiedniejszych dzielnicach miast. Biedni są najłatwiejszymi ofiarami.

Zastanawiam się nad stworzeniem stowarzyszenia, które wspierałoby mieszkalność socjalne. To naprawdę dziwne, że w dzisiejszych Czechach jest tak wiele zrujnowanych domów, o które nikt się nie troszczy. Dlaczego nie pozwolą bezdomnym wyremontować ich i tam zamieszkać? Pieniądze na remonty można by pozyskać z funduszy europejskich. Mam zamiar zwrócić się w tej sprawie do władz i zobaczyć co z tego wyniknie.

Erik Nedbal, uczestnik I Czeskich Spotkań Osób Doświadczających Ubóstwa 2010

OD KONSULTACJI DO KONSENSUSU - DZIAŁANIA Z ZAKRESU TWORZENIA POLITYKI ZWALCZANIA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA.

Wdrażanie metod i narzędzi Socjalnej
OMK na szczeblu krajowym i
regionalnym.



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Francuska sieć EAPN jest głęboko zaangażowana w podejście uczestniczące i czerpie natchnienia do działania ze słów: "nie mów nic o nas bez nas, nie rób nic dla nas bez nas".

Kontekst

Projekt "Nauczmy się OMK dla Socjalnej Europy" powstał z inicjatywy Fundacji Armii Zbawienia, należącej do francuskiej sieci EAPN jako angażujący wielu partnerów projekt kontynuacji projektu "Pracujmy ponad granicami nad polityką społeczną przeciw wykluczeniu". Projekt ten wpisuje się w polityczny krajobraz Francji teraz, gdy odnawiany jest Krajowy Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej, a podejście

uczestniczące zyskuje coraz większe uznanie władz.

Opis studium przypadku

Projekt powstał w latach 2009-2010, gromadząc 350 osób doświadczających ubóstwa i pracowników socjalnych (zawodowych i wolontariuszy) w celu zwiększenia świadomości konieczności oceny działań publicznych programów zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego we Francji i w całej Europie.

Uczestnicy projektu skupili się na problemach wymienionych we francuskim Krajowym Planie Działań (mieszkalnictwo, dostęp do zatrudnienia, integracja społeczna i profesjonalna młodych ludzi, zarządzanie), ale również szerzej na różnych elementach i narzędziach oferowanych w ramach Otwartej Metody Koordynacji, takich jak wskaźniki, wzajemna weryfikacja, wspólne sprawozdanie, Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa, Europejski Okrągły Stół itp. Idea była taka, by wziąć odpowiedzialność, jaką dają te narzędzia, zinterpretować je ponownie w świetle doświadczeń osób doświadczających ubóstwa, by w efekcie zaproponować propozycje poprawy publicznych działań programowych na rzecz zwalczania ubóstwa.

Wzajemna weryfikacja to na przykład narzędzie wykorzystywane w ramach OMK, by rozwijać debatę pomiędzy państwami członkowskimi oraz by promować przenoszenie istniejących rozwiązań pomiędzy poszczególnymi krajami. Regionalne spotkania zwołane w Feignies i Montpellier umożliwiły uczestnikom dzielenie się myślami i propozycjami z innymi osobami doświadczającymi ubóstwa, dostawcami usług socjalnych, władzami publicznymi i studentami (300 w Feignies i 150 w Montpellier). Prace istniejących grup roboczych były stopniowo wydłużane w celu poszerzenia dyskusji i wymiany doświadczeń oraz wypracowania wspólnej strategii dla całego regionu i departamentu.

W oparciu o tę strategię opracowano zestaw wskaźników dobrego uczestnictwa w procesie oceny polityki publicznej, sporządzono listę wszystkich wniosków oraz wyprodukowano szereg narzędzi (nagrania, pocztówki, ulotki itp.), aby umożliwić uczestnikom przekazanie swoich pomysłów i propozycji programów walki z ubóstwem na różne sposoby. Szeroki zakres środków wyrazu umożliwił wszystkim wypowiedzenie swoich doświadczeń i oczekiwań.



W każdym z przypadków metoda polegała na tworzeniu wniosków wspólnie, w oparciu o wiedzę wszystkich osób. Wszyscy uczestnicy (osoby doświadczające ubóstwa i pracownicy socjalni) mieli równe prawo głosu, ponieważ wzajemna nauka jest kluczem do wspólnego rozwoju. Grupom umożliwiono również stały przyływ i odpływ członków, biorąc pod uwagę wysoki współczynnik przepływu w grupach, do których skierowane są programy. Osoby doświadczające ubóstwa były szczególnie zainteresowane projektem i w niego zaangażowane. Uwolnione przez projekt zapotrzebowanie na spotkania na forum i chęć wykorzystania możliwości mówienia i bycia wysłuchanym były tak wielkie, że sam projekt trzeba było przedłużyć na kilka sposobów:

- dalsze spotkania w grupach regionalnych niezależnie od otrzymanych funduszy;
- powstanie nowych partnerstw, w szczególności obejmujących władze publiczne;
 - przedłużono do 2012 r. działanie powstałej w 2010 r. z inicjatywy rządu i przy wsparciu Fundacji Armii Zbawienia rady konsultacyjnej dla osób korzystających z usług i z opieki. Obecnie w radzie zasiada 80 członków, uczestniczących w zainicjowanej przez rząd dyskusji na temat zakwaterowania tymczasowego i zapewnienia mieszkań.

Co się sprawdziło

Projekt przyniósł wymierne rezultaty wszystkim swoim uczestnikom:

- Osobom zmagającym się z trudnościami dodał pewności siebie ("nikogo nie reprezentujemy. tu każdy ma swój własny głos"), poprawił samoocenę ("jesteśmy dumni z udziału i możliwości wypowiedzenia się"), podniósł pewność siebie ("odkryłem w sobie zasoby, których nie byłem świadom!") i pozwolił uznać własną wiedzę, jak również zmienił nastawienie wobec władz i pracowników socjalnych, dawniej bardzo krytyczne ("rozumiem teraz lepiej ich ograniczenia").
- Osobom zajmującym się dostarczaniem usług projekt pozwolił na dogłębną wymianę doświadczeń, które między innymi wzmocniły doświadczenie sektora wolontariatu w pracy z podejściem uczestniczącym. Pozwoliło to na zmianę sposobu postrzegania wspieranych osób i ich rozwoju osobistego.
- I w końcu partnerom z sektora publicznego projekt przyniósł zmianę podejścia do osób doświadczających ubóstwa oraz większą otwartość na konsultacje ram i monitoringu polityki publicznej;
- Francuska EAPN również odniosła korzyści z projektu, zwiększając swoją rozpoznawalność wśród osób doświadczających ubóstwa, różnych stowarzyszeń i instytucji. Francuskie delegacje na Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa w latach 2009-2010 były przygotowywane w ścisłej współpracy z grupami roboczymi projektu.

Wyzwania związane z takim podejściem

Projekt miał również swoje pułapki. Średnioterminowy wpływ uczestnictwa osób w trudnej sytuacji na ocenę polityki publicznej jest niemożliwy do zmierzenia - inwestycja w ten proces jest nadal większa po stronie zaangażowanych osób niż instytucji. Trudne jest również monitorowanie wdrażania wniosków, ponieważ biurokracja utrudnia rzeczywisty postęp w pracach nad polityką publiczną, a ciągły przepływ uczestników oznacza, że często trzeba zaczynać od zera. Brakuje również środków na promowanie "dobrego uczestnictwa", a osoby chcące przekazać swoje przemyślenia często powstrzymuje przed tym konieczność ponoszenia kosztów podróży czy zakwaterowania, które są ogromną przeszkodą dla uczestnictwa w projektach nieposiadających finansowania. I w końcu czas uczestników rozkłada się na zbyt wiele różnych organów władzy, przez co nie ma konkretnego wpływu na ocenę polityki socjalnej.

Wyciągnięte wnioski

Popchnięcie procesu dalej i poprawienie istniejących braków wymaga coraz bliższej współpracy pomiędzy osobami bezpośrednio odczuwającymi wpływ polityki publicznej, a organami podejmującymi decyzje ("Tu jestem, tu zostanę"). Partnerstwo to można wzmocnić poprzez lobbowanie, wspólne projekty i spotkania z inicjatywy władz lub organizacji działających na zasadzie wolontariatu. Jak mówią, "Kiedy drzwi są otwarte, trzeba postawić stopę za progiem, żeby się nie zamknęły". Każda zmiana wymaga czasu, "udało nam się zrobić kilka małych kroków, ale małe kroki to duża rzecz."

Marie Guidicelli, Fundacja Armii Zbawienia
członek francuskiej EAPN, mguidicelli@armeedusalut.fr



Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

Zaangażowałem się w ten projekt po części po to, żeby móc coś zmienić, ale głównie dlatego, żeby ludzie zaczęli inaczej postrzegać osoby doświadczające ubóstwa, ponieważ to, że jest się w trudnej sytuacji nie oznacza, że jest się głupim!

Projekt pomógł mi lepiej poznać siebie, odkryć mój wewnętrzny, nigdy nie uzewnętrzniony potencjał. Przez długi czas czułem się nieprzydatny i bezwartościowy, a fakt, że ktoś pozwolił mi się wypowiedzieć, a przede wszystkim zobaczył mnie jako istotę ludzką, sprawił, że nabrałem chęci do dzielenia się moimi doświadczeniami i angażowania się w organy stanowiące politykę (CCPA, regionalna grupa Particip'actif itp.).

Projekt pozwolił zmienić sposób, w jaki postrzegają nas politycy, a przede wszystkim pozwolił im dostrzec w nas siłę społeczną, z którą muszą się liczyć. CCPA powstała dzięki Otwartej Metodzie Koordynacji, a teraz instytucje same zwracają się do członków CCPA - taka sytuacja nigdy wcześniej nie miała miejsca. Projekt pozwolił mi również dostrzec problemy pracowników socjalnych z prawidłowym wykonywaniem własnej pracy ze względu na brak niezbędnych środków.



Dominique Pion, aktywny uczestnik inicjatyw francuskiej EAPN związanych z uczestnictwem

www.armeedusalut.fr/fileadmin/user_upload/docs/pdf/europe/LaMOC-cahier_de_propositions-26nov.pdf

WSPIERANIE UCZESTNICTWA POPRZEZ KRAJOWE FORUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

W dojrzałych demokracjach, które cenią pluralizm, różnorodność i dobre zarządzanie, każdy ma prawo uczestniczenia w tworzeniu rozwiązań problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego. Budowanie solidarności i wspólne działanie stanowią sedno każdej skutecznej reakcji społeczeństwa obywatelskiego, a Irlandzka EAPN jest zdecydowana, by przyczynić się do umocnienia społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu europejskim i międzynarodowym. Uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa to sedno skutecznego reagowania społeczeństwa obywatelskiego.

Kontekst polityczny

Krajowe Forum Integracji Społecznej to coroczne wydarzenie, umożliwiające spotkanie osób tworzących politykę z osobami doświadczającymi ubóstwa i ich organizacjami w celu omówienia krajowych planów walki z ubóstwem i integracji społecznej. Forum jest wydarzeniem rządowym, z którego sprawozdanie trafia do Rządowej Komisji Integracji Społecznej pod przewodnictwem irlandzkiego premiera. W 2007 r. Forum było

wymienione we wzajemnej ocenie integracji społecznej EU jako przykład dobrej praktyki w zakresie uczestnictwa.¹⁰

Forum Integracji Społecznej organizowane jest w Dublinie jako wydarzenie mogące pomieścić do 300 uczestników. Forum podzielone jest na szereg drobniejszych warsztatów tematycznych, a każdy dzień kończy się i rozpoczyna sesją plenarną. Sesje plenarne zazwyczaj obejmują wystąpienie ministra, urzędników i ekspertów, a niedawno irlandzka EAPN umożliwiła również wystąpienie osoby doświadczającej ubóstwa podczas sesji plenarnej.

W 2007 r. irlandzka EAPN wystąpiła do Agencji ds. Walki z ubóstwem (Combat Poverty Agency) oraz do Rządowego Biura ds. Integracji Społecznej o finansowanie procesu przygotowującego budowanie możliwości aktywnego uczestnictwa w Forum Integracji Społecznej osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. W zróżnicowanej formie proces ten był kontynuowany aż do 2010 r. Irlandzka EAPN brała w nim udział wraz ze swoimi partnerami, takimi jak Community Workers' Cooperative i Community Platform.

Opis studium przypadku

Przed rozpoczęciem dorocznego Forum Integracji Społecznej zorganizowano grupy fokusowe i seminaria regionalne, a następnie uczestnicy tych wydarzeń posiadający bezpośrednie doświadczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego zostali zaproszeni do udziału w spotkaniu przygotowawczym w Dublinie w dniu poprzedzającym Forum Integracji Społecznej. Uczestnicy ci byli członkami lub osobami związanymi z lokalnymi i krajowymi grupami działającymi w imieniu i na rzecz społeczności lokalnej. Niektórzy z nich mieli możliwość zaangażowania się w proces na przestrzeni ostatnich dwóch lat, co wzmocniło ich obecne uczestnictwo. Forum Integracji Społecznej gromadzi co roku 250-300 uczestników. W 2009 r. Forum skupiało się na następujących tematach:

- ubóstwo wśród dzieci - dzieci i ich rodziny;
- dostęp do wysokiej jakości zatrudnienia i możliwości nauki - osoby w wieku produkcyjnym, szczególnie ludzie młodzi i imigranci;
- osoby starsze - dostęp do usług;
- osoby z niepełnosprawnościami - dostęp do usług.



Niektóre z powyższych tematów obok problemu integracji imigrantów i dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia zostały omówione podczas Forum Integracji Społecznej w 2010 r.

Wszystkie wydatki uczestników, łącznie z kosztami opieki nad osobami zależnymi, zostały pokryte z funduszy Forum. Osobom dojeżdżającym spoza Dublina zapewniono zakwaterowanie i wyżywienie. Liczba

¹⁰ www.peer-review-social-inclusion.eu/peer-reviews/2007/the-napinclusion-social-inclusion-forum

uczestników wahała się co roku od 20 do 30. Spotkania przygotowawcze dla 30-35 osób trwały około 3 godzin i obejmowały następujące tematy:

- Tło Forum Integracji Społecznej w tym krajowe plany integracji społecznej;
- Szczegółowe omówienie programu tegorocznego Forum ze szczególnym uwzględnieniem najważniejszych możliwości zaangażowania się;
- Grupowe omówienie tematyki Forum, umożliwiające uczestnikom określenie priorytetowych punktów, które sami chcieliby poruszyć.

Co się sprawdziło

Tegoroczne spotkania przygotowawcze były częścią szerszego procesu, w którym uczestnicy należący do krajowych organizacji społecznych mieli okazję wziąć udział w grupach fokusowych lub warsztatach regionalnych w ramach przygotowań do Forum. Spotkanie okazało się zatem częścią szerszego procesu wzmacniania znaczenia ludzi, tak by mieli coś do powiedzenia w kwestii decyzji, wpływających bezpośrednio na ich życie.

Finansowanie organizacji społecznych i proces przygotowań do Forum Integracji Społecznej mają ogromne znaczenie i podkreślają wartość uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji jako elementu dobrego zarządzania.

Spotkania przygotowawcze pozwoliły większej liczbie osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa i wykluczenia społecznego na obecność i przekazanie swojego przesłania osobom, które miały wziąć udział w Forum Integracji Społecznej. Ma to pozytywny wpływ na jakość dyskusji i powinno prowadzić do lepszych wyników Forum w zakresie polityki integracji społecznej i walki z ubóstwem.

Ogólnie rzecz biorąc uczestnicy mają pozytywne odczucia co do spotkań przygotowawczych przed Forum Integracji Społecznej. Jednym z najważniejszych aspektów dla uczestników była możliwość spotkania z innymi osobami z podobnymi doświadczeniami. Takie spotkania pomagają w tworzeniu sieci znajomości i wzajemnej nauki oraz w opracowaniu wspólnej analizy problemów osób zmagających się z ubóstwem. Jeden z uczestników powiedział: "spotkania pomogły mi przygotować się do Forum i docenić problemy innych." Inny z uczestników stwierdził, że spotkanie przygotowawcze "zebrało głosy różnych grup marginalizowanych i uzmysłowiło mi ich problemy, o których inaczej bym nie pomyślał."

Uczestnicy uznali przydatność wspólnego podejścia, którego przejawem była praca w grupach, gdzie członkowie dzielili się swoimi problemami, a następnie starali się wypracować zmiany na lepsze.

Takie wspólne podejście wytwarza poczucie wspólnoty, cenione przez uczestników. Tak mówił o tym jeden z uczestników Forum: "otaczały mnie znajome twarze, co dodawało mi siłę."

Uzyskiwanie dostępu do informacji jest istotną częścią spotkań przygotowawczych, która zdaniem uczestników "uzbraja" ich na kolejny dzień. Uczestnicy mają większą świadomość zobowiązań rządu w kwestii zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego i mogą wykorzystać tę wiedzę do wspierania pracy swoich organizacji.

Kluczowym elementem procesu przygotowawczego jest także wsparcie uczestników, by mogli aktywnie uczestniczyć w Forum. Większość uczestników jest aktywna podczas spotkań. Jak podkreślała jedna z uczestniczek: "czułam, że to, co mam do powiedzenia jest równie ważne, jak wypowiedzi innych osób", zaś inna twierdziła, że "gdyby nie spotkanie dzień wcześniej, ludzie nie potrafiliby się wypowiedzieć, zebrać myśli i zabrać głosu".

Wyzwania związane z takim podejściem

Pomimo pozytywnego wpływu spotkań przygotowawczych na Forum Integracji Społecznej i uczestników, nadal istnieją pewne wyzwania.

Wielu uczestników uważa strukturę Forum za utrudniającą zaangażowanie. Uczestnicy udzielają się w czasie warsztatów, ale mają trudności wywołane treścią w związku z udzielaniem się na sesjach plenarnych, przez co ich głos może nigdy nie być usłyszany.

Osoby przychodzące na spotkania przygotowawcze są osobami, które już udzielały się w lokalnych i ogólnokrajowych organizacjach i w związku z tym zaangażowaniem mają różny poziom doświadczenia związanego z wydarzeniami i spotkaniami. Większość uczestniczyła w jakimś wydarzeniu poprzedzającym Forum, lecz nawet dla nich skala Forum może być krępująca.

Uczestnicy spotkań przygotowawczych i inni uczestnicy Forum wciąż dopytują o efekty Forum. Jeden z uczestników stwierdził, że pomimo długoletniego zaangażowania "nie ma pozytywnych skutków, nie ma zmian". Ten problem wymaga szerszej ewaluacji Forum Integracji Społecznej, jak podkreśla również wzajemna ocena Forum przeprowadzona w 2007 r. przez UE. Ma to również znaczenie w ogólnym procesie monitoringu programów walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W ciągu ostatnich kilku lat wielu organizacjom obywatelskim zmniejszono fundusze lub ograniczono ich niezależność poprzez zmiany w programach finansowania. Zmiany te miały bezpośredni wpływ na możliwość wypracowania przez osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego wspólnego podejścia do rzecznictwa na rzecz zmian. Forum Integracji Społecznej, a wraz z nim spotkania przygotowawcze są częścią tego szerszego procesu, bazującego na wspólnej pracy organizacji obywatelskich na szczeblu lokalnym i ogólnokrajowym. Aby spotkania stały się częścią rzeczywistego procesu uczestnictwa, muszą istnieć chronione struktury na szczeblu krajowym i społeczności lokalnej.



Wyciągnięte wnioski i wpływ na sieć

Przygotowanie do udziału w większych wydarzeniach z pewnością odgrywa ważną rolę we wspieraniu uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. Możliwość wzięcia udziału w przygotowaniach wspólnie z osobami o innych doświadczeniach dodaje wartości całemu procesowi. Ma to szczególne znaczenie w przypadku przygotowań do Forum Integracji społecznej, które odgrywa kluczową rolę w monitorowaniu polityki integracji społecznej i walki z ubóstwem w Irlandii. Duże znaczenie ma fakt, że Forum dostarcza klarownych rozwiązań, a wpływ Forum na zwalczanie ubóstwa jest widoczny dla jego uczestników.

Spotkania przygotowawcze przed Forum Integracji Społecznej są obecnie kluczową częścią corocznych działań irlandzkiej EAPN. Wspieranie całego procesu oznacza, że irlandzka EAPN angażuje coraz więcej osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego w swoje działania. Wielu uczestników tych działań posiadających bezpośrednie doświadczenie omawianych problemów ma unikalną możliwość spotkania się w związku z nimi.

Budowanie u ludzi umiejętności przełożenia swojego doświadczenia nad konkretną sprawą lub problemami określonej społeczności, tak by potrafili odnieść te problemy do szerszej polityki ma ogromne znaczenie dla irlandzkiej EAPN.

Wysłuchiwanie problemów i trosk uczestników tych i innych spotkań okazało się dla irlandzkiej EAPN bodźcem do zajęcia bardziej aktywnej roli w staraniach na rzecz poprawy przebiegu uczestnictwa i dostarczania informacji do tworzenia polityki na wszystkich szczeblach. Praca nad szerszym wpływem uczestnictwa stała się kluczowym celem pracy irlandzkiej EAPN i niezależnie od otrzymanych środków i sytuacji z tym związanej pozostanie kluczowym elementem pracy sieci.

Działania te wzmocniły również relacje z niektórymi agencjami rządowymi zaangażowanymi w Forum. Dzięki tej pracy irlandzka EAPN została określona mianem kluczowego dla państwa partnera, co ma dalsze implikacje dla pracy sieci.

Paul Ginnell, EAPN Irlandia Paul@eapn.ie

Świadectwa osobistego doświadczenia uczestnictwa

Spotkanie przygotowawcze było dobrze zorganizowane. Nie trzeba było się martwić o jedzenie, transport czy informacje - o wszystko ktoś już zadbał i ani przez chwilę nie musiałam się martwić.

Grupa była bardzo zróżnicowana i mogłam dowiedzieć się więcej o innych grupach, takich jak uchodźcy. Było to bardzo pouczające.

Spotkanie pomogło mi przygotować się do spotkania kolejnego dnia, na którym było wiele nowych twarzy. Pomogło mi doceniać to, co mówią inni i zrozumieć, że to co sama mam do powiedzenia jest równie ważne, co zdanie innych.

Następnego dnia na konferencji niezbyt chętnie zadawałam pytania, widząc tyle osób na sali. Czułam się nieco onieśmielona panelem. Jednak dzięki spotkaniu, które odbyło się poprzedniego dnia, widziałam znajome twarze, które mnie otaczały i to, dodawało mi sił. Zadawałam pytania podczas warsztatów dotyczących ubóstwa wśród dzieci.

Uczestniczka Krajowego Forum Integracji Społecznej

Spotkanie było dobrym sposobem zebrania opinii różnych grup marginalizowanych i uzmysłowiło mi ich problemy. Pojawiły się problemy, o których wcześniej bym nie pomyślała, takie jak specjalne potrzeby. Mieliśmy okazję porozmawiać z podobnie myślącymi osobami i próbować zrozumieć siebie nawzajem. Spotkanie dało mi pewność siebie i ułatwiło bardzo kolejny dzień.

Spotkania w przeddzień Forum są bardzo pomocne, bo dzięki nim można porozmawiać o samym Forum, uzgodnić w jaki sposób uwidaczniać problemy uchodźców czy Cyganów itd. Spotkanie to okazja do zebrania się w sobie.

To naprawdę było wielką pomocą podczas Forum. Bez spotkania w przeddzień ludzie nie byłiby w stanie wypowiedzieć się, zebrać i wypowiedzieć swoich myśli, mówić głośno i przeciwstawiać się.

Forum nie przynosi rzeczywistych rezultatów, nie ma zmian, ale mam nadzieję, że kiedyś coś dobrego z niego wyniknie.

Uczestnik Krajowego Forum Integracji Społecznej



EAPN Polska

MAŁE KROKI - TESTOWANIE MOŻLIWOŚCI UCZESTNICTWA W POLSCE



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Prowadząc projekty związane z uczestnictwem polska EAPN pragnie docenić wiedzę i umiejętności osób z doświadczeniem ubóstwa oraz wziąć udział w ogólnopolskim wyzwaniu budowy aktywnego społeczeństwa obywatelskiego na każdym szczeblu.

Uczestnictwo obywateli i budowanie społeczeństwa obywatelskiego leży u podstaw wielu inicjatyw podejmowanych w Polsce. Jest to sytuacja powszechnie akceptowana również w przypadku osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia, jeśli chodzi o dyskusję nad sprawami, które ich dotyczą.

Jednak większe wyzwanie stanowi przejście od słów do czynów. Niniejszy przykład opisuje kilka etapów pracy polskiej EAPN. Jednym z nich jest wydarzenie, które odbyło się w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym, które pokazuje, jak daleko zaszliśmy i ile jeszcze musimy przejść.

Początki

Polska wstąpiła do Unii Europejskiej w 2004 r. W lutym 2004 r. , ATD Europa i Europejski Komitet Społeczno-Ekonomiczny zwołały w Warszawie zjazd Uniwersytetów Czwartego Świata. Było to pamiętne

spotkanie, podczas którego osoby doświadczające skrajnego ubóstwa z Polski i z Europy mogły spotkać się i dyskutować wspólnie z ważnymi postaciami polskiej walki o niepodległość, takimi jak Tadeusz Mazowiecki czy Bronisław Geremek, z ministrami, rzecznikiem praw obywatelskich prof. Andrzejem Zollem i innymi.

To właśnie tym spotkaniem ATD Polska, członek nowego komitetu polskiej EAPN, rozpoczęło przygotowania polskiej delegacji na VII Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa w 2008 r.

W stronę dialogu i solidarności - spotkanie z Radą Miasta Stołecznego Warszawy

W kwietniu 2009 r. w ramach przygotowań delegacji na VIII Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa zwołano ogólnopolskie spotkanie w kancelarii rzecznika praw obywatelskich. Patronat rzecznika nadał nowego znaczenia całemu procesowi przygotowań. W spotkaniu udział wzięło dwóch przedstawicieli organizacji, biorących udział w "Komisji dialogu społecznego na rzecz wsparcia najbardziej potrzebujących" Rady Miasta Stołecznego Warszawy. To właśnie ze strony komitetu padła propozycja dialogu pomiędzy politykami, interesariuszami polityki społecznej i osobami doświadczającymi ubóstwa.

10 miesięcy później organizacje¹¹ wchodzące w skład Komitetu zdecydowały się na wspólne działanie w postaci spotkania w ratuszu warszawskiej dzielnicy Ursynów w maju 2010 r. w ramach polskiego tygodnia Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Spotkanie miało odbyć się 19 maja 2010 przy wsparciu ATD i polskiej EAPN. W kwietniu i maju 2010 r. zwołano dwa spotkania, mające dostarczyć członkom EAPN i ATD wytycznych do przygotowania i wsparcia wypowiedzi osób doświadczających ubóstwa.

19 maja szybko się zbliżał, a nikt z ATD ani z innych organizacji zasiadających w Komitecie nie wiedział, jak będzie przebiegać spotkanie. W wyznaczonym dniu stawili się wiele organizacji i każdej udało się przeprowadzić reprezentację osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego. W pomieszczeniach Komitetu było nas niemal 40 osób. Wypowiedzi były przemyślane i dotyczyły kwestii fundamentalnych. Zaistniał dialog. Inicjatywę można określić mianem sukcesu i pewnym wyznacznikiem tego, co można osiągnąć.

Druga strona medalu - wyzwania

Aktywne zaangażowanie w opisane wyżej wydarzenie wymaga paru słów komentarza. Poniżej omówiono napotkane wyzwania.

1. Ciągłe inicjowanie wydarzeń będących okazją do uczestnictwa

Wiele spośród osób zaangażowanych w przygotowanie spotkania 19 maja 2010 r. mówiło o wartości i wadze takich okazji do dialogu. Każde wydarzenie będące okazją do uczestnictwa ujawnia oczekiwania i interesy podmiotów polskiego społeczeństwa obywatelskiego i trzeciego sektora. Bardzo dobrze odebrana została książeczka wydana po polsku na początku 2010 r., zawierająca fragmenty publikacji EAPN "Małe kroki wielkie zmiany", opisująca metodę ATD. Od czasu spotkania w 2004 r. urzędnicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich również wspierali ideę uczestnictwa i zawiadamiali polskie ATD i EAPN przy każdej nadarzającej się okazji, by osoby doświadczające ubóstwa mogły wziąć udział w spotkaniach.

Z tych powodów warto kontynuować prace w nadziei, że zobowiązanie do bardziej regularnego i systematycznego podejścia do uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia pozwoli wykrzesać niezbędną ilość energii i wiary. Obecnie nadal jesteśmy w fazie rozwojowej, w której należy kontynuować organizowanie symbolicznych "wydarzeń" początkowej fazy uczestnictwa.

2. Wiara w dialog polityczny

"Nie robimy polityki - budujemy stadiony" brzmiało hasło, które pojawiło się na plakatach w samorządowej kampanii wyborczej obok wizerunku polskiego premiera w listopadzie 2010 r. Hasło wybrane przez partię rządzącą opiera się na charakterystycznym fakcie z polskiego życia społecznego, a mianowicie takim, że większość społeczeństwa nie ma zaufania do "polityki". Pokazuje to w jakim klimacie głębokiej nieufności społecznej przeprowadzany jest proces uczestnictwa, obejmujący osoby doświadczające wykluczenia społecznego.

Faktem jest, że osoby doświadczające wykluczenia i upokorzenia ubóstwa często muszą odzyskać pewność siebie i odwagę, by móc zabrać głos i aktywnie uczestniczyć w debacie. Jeśli każdy, łącznie z osobą zainteresowaną uważa, że jakiegokolwiek uczestnictwo i zabieranie głosu jest bez sensu i do niczego nie

¹¹ patrz artykuł Europejskiej ATD

proceedzi, to bardzo trudno jest się zaangażować.

Co w takim razie stało się 19 maja 2010 r.? Niewielka grupa radnych dzielnicy Ursynów pojawiła się na początku spotkania, by powitać przedstawicieli stowarzyszeń i pokazać swoją inicjatywę, ale na czas dyskusji radni opuścili salę, pozostawiając tam tylko urzędników ratusza. Uczestnicy uznali, że "jeszcze raz zostawiono nas samych sobie".

Budowanie uczestnictwa w Polsce wymaga prawdziwej przebudowy dialogu pomiędzy obywatelami i urzędnikami państwowymi.



3. Wspieranie i pozostawianie w tle bez własnego głosu?

spotkanie 19 maja 2010 r. stanowiło przykład zaangażowania stowarzyszeń w wyrażanie swoich potrzeb przez osoby doświadczające wykluczenia. Nareszcie "klienci" i "osoby sponsorowane" mogły zabrać głos. Dla wielu spośród organizatorów spotkania był to nieoczekiwany obrót spraw. Dlaczego?

Wyzwanie, jakim jest uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa, wymaga od zaangażowanego personelu ogromnej delikatności i trzymania rąk przy sobie. Osoby te mają ułatwiać zaangażowanie, wspierać możliwość wyrażenia swojego zdania, a w przypadku dialogu, muszą umieć ocenić kiedy powstrzymać się od działania, a kiedy wspierać opinie, które niekoniecznie są ich własnymi. Doświadczenia ostatnich kilku lat dowodzą, że często jest to niemożliwa misja, albo raczej warunki, które czyniłyby ją możliwą nie zostały jeszcze spełnione.

Podczas wielu spotkań okazywało się, że aby móc umożliwiać zaangażowanie osób doświadczających ubóstwa, przedstawiciele stowarzyszeń muszą najpierw sami mieć możliwość zaangażowania się i zabrania głosu. Nawet niedawno jeden z obecnych wskazał na kwestię sensowności spotkań w Brukseli, skoro same stowarzyszenia nie mają żadnej możliwości zabrania głosu.

Jest to kolejny fakt dotyczący specyfiki polskiego kontekstu - nietatwo jest zaangażować beneficjentów projektów pozarządowych wokół kwestii uczestnictwa, jeśli podmioty mające wspierać uczestnictwo same nie czują się partnerami i odczuwają frustrację brakiem własnego głosu. W ten sposób każda proponowana platforma porozumienia publicznego zanim udostępni się ją innym staje się okazją do wyrażenia własnych potrzeb tych organizacji. To czyni ogromnie ważnym budowanie sieci i zasięganie opinii organizacji walczących z ubóstwem, by miały one świadomość, że ich głos również jest słyszany.

4. Tworzenie forum wolnej wymiany myśli, wykorzystywanie wiedzy - czy to nas nie osłabi?

Czy my sami w naszych organizacjach uważamy, że nawet najbardziej pokrzywdzeni przez los mają coś do powiedzenia na temat walki z ubóstwem? Czy bezpiecznie jest pozwolić "klientom" naszych organizacji na zabranie głosu? Czy prawdziwe i nieskrępowane uczestnictwo osób zmagających się z ubóstwem nie podkopuje naszej pozycji?

Szeroki kontekst walki z ubóstwem w Polsce, skala potrzeb i rzeczywiste ograniczenia pomocy publicznej i praw socjalnych składają się na sytuację, w której "klienci" i "beneficjenci" są nadal w ogromnym stopniu zależni od codziennej pomocy ze strony stowarzyszeń. Taka życiowa zależność nie tworzy zdrowego kontekstu do zachęcania osób podatnych na ubóstwo, by wyrażały własne zdanie. Czy można naprawdę

swobodnie wyrażać swoje zdanie wiedząc, że nawet najmniejsza krytyka może zagrozić pomocy, którą się otrzymuje?

W podobnie trudnej sytuacji, co poszczególne osoby, są również pomagające im organizacje. Procedury finansowania organizacji pozarządowych często nie dają im prawie żadnego bezpieczeństwa długo- i średnioterminowego finansowania. Czy taka wymuszona konkurencja pomiędzy organizacjami pozwala im na podważanie swojej pozycji wypowiedziami beneficjentów?

I tu nasuwa się fundamentalne pytanie: Czy jesteśmy przekonani, że osoby, na które spoglądamy przez pryzmat "ich problemów", "ich niedociągnięć", osoby, co do których zastanawiamy się "co jest z nimi nie tak?", czy takie osoby naprawdę mają coś ważnego do dodania? Czy wierzymy, że to właśnie te osoby pomogą nam wspólnie znaleźć nowe metody walki z ubóstwem i wykluczeniem? Czy mamy dość odwagi, by pomyśleć, że nie znamy wszystkich odpowiedzi i że również możemy się mylić?

Dziś możemy śmiało kroczyć drogą zmiany własnych praktyk jako organizacji pozarządowych, ponieważ wiemy, że dotychczas zbyt często odcinaliśmy się od tego, co mówią nam osoby doświadczające ubóstwa i ponieważ chcemy podjąć rzeczywista próbę budowania partnerstwa z tymi osobami.

Powyższe pytania, do których doszliśmy analizując sytuację w Polsce i podjęte kroki w stronę uczestnictwa, mogą teraz lub w przyszłości pojawić się również dla innych organizacji w Europie. My, jako EAPN, mamy nadzieję, że będziemy mieć w przyszłości możliwość omówienia tych kwestii również z przedstawicielami innych państw bloku wschodniego.

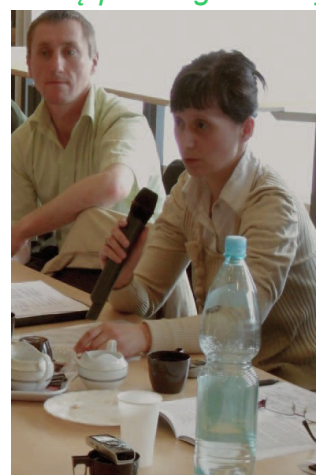
Anna Owczarska-Osińska, wolontariuszka ATD i koordynatorka przygotowań polskiej delegacji na Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa od 2008 r. a.owczarska.osinska@gmail.com
Peter Klein, koordynator ATD Polska, wiceprezes EAPN Polska pfklein@atd-fourthworld.org



Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

Obecność na spotkaniu w ratuszu dzielnicy Ursynów wydawało mi się pewnego rodzaju misją. Nie mam nic do stracenia. Nie idę tam tylko po to, by reprezentować siebie, ale by mówić w imieniu wielu, ponieważ moje problemy dotyczą ogromnej części społeczeństwa - problemy rodzinne, bezdomność, sprawy, które ciągną się latami, bo nie wiadomo jak je rozwiązać.

Te lata spotkań i uczestnictwa były dla mnie bardzo ważne. Dały mi siłę i poczucie, że nie jestem sama, że jest wiele



podobnych do mnie osób, które zmagają się z tymi samymi problemami. Jestem przekonana, że w pewnym momencie coś się zmieni, ale wymaga to jeszcze wielu lat i pracy wielu osób.

Im częściej spotykamy się z innymi osobami z Polski i Europy tym lepiej możemy wybrać własną ścieżkę. Kiedy widzimy, że w jakimś kraju ludzie próbowali działać w jakiś sposób i im się powiodło, możemy próbować tego samego. Kiedy indziej to my możemy być przykładem dla nich. Nie uda nam się, jeśli nie będziemy słuchać innych osób doświadczających ubóstwa. Z każdym rokiem bieda jest coraz poważniejsza i dlatego musimy działać jak rodzina.

Przede wszystkim nie znamy swoich praw, więc chcemy to powiedzieć głośno: te prawa muszą być wypowiedziane wyraźnie, a nie funkcjonować w zamkniętych kręgach - nie dla nas. Podczas niektórych spotkań dowiedzieliśmy się gdzie i jaką pomoc możemy otrzymać.

Urzędnicy, panie z pomocy społecznej, dyrektorzy i ludzie z różnych stowarzyszeń również powinni tam być, aby wiedzieć jak jest w rzeczywistości. Może powinno być mniej osób z organizacji, a więcej osób doświadczających ubóstwa, ponieważ mają oni większą wiedzę o różnych sytuacja. Niestety więcej jest przykładów negatywnych niż pozytywnych.

Kolejna ważną sprawą jest dzielenie się pozytywnymi doświadczeniami. Tak wiele osób doświadcza ubóstwa na tyle różnych sposobów, a każda sytuacja jest wyjątkowa i indywidualna. A jednak między wszystkimi tymi osobami istnieje jakiś związek. Spotkania powinny odbywać się w miarę często, ponieważ w ten sposób uwidacznia się problem. Problemy często nie zależą od nas, osób doświadczających ubóstwa, lecz są winą praw i systemu w danym kraju. Prawo formułowane jest w taki sposób, że rozumie je tylko wąska i zamknięta grupa osób.

Mnie samej udało się wyjść z najgorszej biedy i teraz mogę podzielić się swoimi doświadczeniami z innymi. Jeśli jesteśmy razem, osoby doświadczające ubóstwa i osoby solidaryzujące się z nimi, i jeśli razem walczymy o równe prawa i głos dla najuboższych, wierzę, że może nam się udać.

Maria Śledź, polska delegatka na Europejskie Spotkania Osób Doświadczających Ubóstwa



KRAJOWA RADA KONSULTACYJNA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH UBÓSTWA - zastosowanie bezpośredniego doświadczenia w pracy sieci



Dlaczego pracujemy nad uczestnictwem

Dla portugalskiej EAPN kluczowe jest promowanie silnego zaangażowania i uczestnictwa osób żyjących w ubóstwie, aby mogły one pełnić przywódczą rolę w określaniu drogi wyjścia z ubóstwa. Uczestnictwo osób najuboższych i wykluczonych w określaniu metod i działań przeciwdziałania ich sytuacji społecznej i gospodarczej, a następnie we wdrażaniu tych metod podkreśla ich prawa i upewnia te osoby w tym, że ich głos zostanie wysłuchany, a ich interesy zagwarantowane. Co więcej, uczestnictwo oznacza również aktywne wykorzystanie praw obywatelskich, dzięki czemu obywatele mogą wyrazić chęć zmiany swojej sytuacji.

Kontekst

Poprawa uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa jest dla portugalskiej EAPN kluczowym obszarem działań w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Nie można osiągnąć włączenia społecznego bez konsultacji z osobami, których to dotyczy i które oczekują szacunku i poprawy warunków dla wszechstronnej integracji społecznej w atmosferze równości. Jeśli chcemy Europy obywatelskiej, musimy promować uczestnictwo. Dotyczy to w szczególności osób wykluczonych, których uczestnictwo jest kluczowym elementem poprawy włączenia społecznego.

W Portugalii historia uczestnictwa powiązana jest z europejskimi programami zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz z krajowymi planami działań na rzecz integracji społecznej. Obecnie działa kilka programów, w tym *Program Sieci Społecznych* jak również pewne środki takie jak *minimalny dochód socjalny*, lecz nadal istnieją bariery w rozwoju działań uczestniczących, jak choćby niedocenywanie uczestnictwa przez pracowników socjalnych. Uczestnictwo nie jest priorytetowe i nie ma przestrzeni dla uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa, a uczestnictwo rozumiane jest jako wysłuchiwanie ludzi,

zamiast angażowania ich bezpośrednio w procesy podejmowania decyzji. Od swego powstania w 1991 r., portugalska EAPN stworzyła działania pozwalające na uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa, takie jak coroczny udział w Europejskich Spotkaniach Osób Doświadczających Ubóstwa w Brukseli.

Krajowa Rada konsultacyjna Osób Doświadczających Ubóstwa (NCC) powołana przez EAPN w 2009 r. ma za zadanie aktywnie angażować osoby, które żyją lub żyły w ubóstwie w walkę z ubóstwem i wykluczeniem prowadzoną przez EAPN.

Opis studium przypadku

Krajowa Rada konsultacyjna Osób Doświadczających Ubóstwa (NCC) monitoruje i ocenia odpowiednie programy polityki krajowej poprzez informacje, szkolenia, badania i uczestniczące planowanie działań wspomagających walkę z ubóstwem. Praca tych obywateli wspomaga również zbieranie przez sieć informacji dotyczących ich potrzeb i problemów poprzez bezpośredni kontakt z trudnościami, jakich doświadczają i strategiami, które pomagają je przezwyciężyć. Pomaga to portugalskiej EAPN w określeniu nowych strategii i nowych narzędzi oceny wskaźników socjalnych wykorzystywanych do lobbingu. Dla wsparcia prac Krajowej Rady, portugalska EAPN opracowała projekt *Ativar a Participação, umożliwiając* większej liczbie osób doświadczających ubóstwa udział w lokalnych grupach roboczych, z których każda wypracowuje własne przesłanie. Projekt pomoże również w pogłębieniu wiedzy o realiach życia tych obywateli i umożliwi im szczegółową ocenę krajowej polityki socjalnej. w projekcie bierze udział około 90 obywateli, którzy żyją lub żyli w ubóstwie i wykluczeniu społecznym, skupionych w 18 Lokalnych Radach Konsultacyjnych (LCC). Są to bardzo różnorodne grupy, stanowiące żywe świadectwo najróżniejszych problemów, takich jak przemoc w rodzinie, narkomania, bezrobocie, nowe formy ubóstwa, niepełnosprawność, choroby, bezdomność itp. Grupy są zbilansowane pod względem płci i wieku. Większość uczestników jest niewykwalifikowana, choć niektórzy mają częściowe wykształcenie uniwersyteckie.

Metoda krok po kroku

1. Określenie uczestników

Obywatele zapraszani są do udziału w Lokalnych Radach Konsultacyjnych w zależności od strategii i możliwości pracowników regionalnych sieci EAPN w porozumieniu z członkami EAPN i lokalnymi podmiotami socjalnymi. Członkowie Lokalnej Rady bywają również wybierani metodą kuli śnieżnej, która zakłada rozpowszechnianie informacji wśród innych uczestników, pracowników socjalnych i lokalnych członków organizacji partnerskich EAPN.

2. Organizacja

18 Lokalnych Rad Konsultacyjnych – Te lokalne komisje współpracują z portugalską EAPN na szczeblu lokalnym, a ich zadaniem jest wdrażanie i ewaluacja działań i projektów. Rady lokalne stanowią podstawę pracy na szczeblu krajowym i wspomagają promowanie uczestnictwa obywateli w kształtowaniu programów politycznych, które bezpośrednio wpływają na ich życie. Rady Lokalne zwoływane są co miesiąc przez lokalnych działaczy EAPN.

Krajowa Rada konsultacyjna - składa się z przedstawicieli grup lokalnych - lokalnych komitetów i rad, działających w każdym okręgu Portugalii. Rada Krajowa spotyka się co trzy miesiące.

3. Struktura Krajowej Rady Osób Doświadczających Ubóstwa

- 18 obywateli doświadczających ubóstwa lub wykluczenia społecznego (po jednym z każdej z lokalnych Rad);
- Koordynator krajowy z ramienia EAPN;
- 3 członków personelu EAPN z biura ds. rozwoju (odpowiedzialnego za wspieranie sieci regionalnych/okręgowych);
- 2 członków personelu EAPN z biura ds. projektów i badań

Praca wykonywana przez portugalską EAPN z radą leży u podstaw określenia, wdrażania, ewaluacji i monitoringu projektów i działań. Taka struktura jest jedną z metod promowania uczestnictwa, nie tylko poprzez słuchanie osób doświadczających ubóstwa, lecz również poprzez wspólne określenie dokumentów oceny polityki społecznej i zasobów istniejących na rzecz zwalczania ubóstwa i wykluczenia w Portugalii. Dzięki temu możemy też poznać realia ubóstwa i przyciągnąć uwagę społeczną do tego problemu.

Przykłady działań opracowanych wspólnie z członkami Krajowej Rady konsultacyjnej

Od 2009 r. portugalska EAPN organizuje krajowe spotkania osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego, w których aktywnie uczestniczą członkowie Rady. Głównym celem tych spotkań jest stworzenie zaleceń dla tworzenia polityki, określenie problemów i podsuniecie skutecznych działań w celu

zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

- Planowanie, organizacja i uczestnictwo członków Rady konsultacyjnej w seminariach, warsztatach, szkoleniach i sesjach informacyjnych oraz innych działaniach promowanych przez nich w ramach działań portugalskiej EAPN.
- Opracowywanie i wykorzystywanie narzędzi podnoszenia świadomości ubóstwa i wykluczenia społecznego, takich jak filmy, wystawy zdjęć, ulotki itp.
- Ocena środków polityki społecznej i stworzenie zaleceń do jej poprawy poprzez uczestniczącą ocenę i ewentualnie zasugerowanie innych metod osiągnięcia celu.
- Wspólne opracowywanie stanowisk, deklaracji i innych dokumentów umożliwiających lobbing u organów podejmujących decyzje.
- Uczestniczenie w Europejskich Spotkaniach Osób Doświadczających Ubóstwa oraz w innych międzynarodowych projektach i wydarzeniach skupiających się na uczestnictwie i zaangażowaniu obywatelskim.
- Opracowywanie innych działań walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym lub w obszarach związanych z poprawą znaczenia i integracją społeczną i osobistą tych obywateli zgodnie z linią działań portugalskiej EAPN.

Co się sprawdziło

Udział w Radzie poprawił dostęp uczestników do szkoleń i informacji, a także zwiększył ich wiedzę o EAPN i lokalnych działaniach dotyczących zwalczania ubóstwa oraz o wykluczeniu społecznym w Portugalii i całej Europie. Uczestnictwo w Radzie poprawia samoocenę uczestników i wzmacnia ich więzi społeczne poprzez sesje treningowe i inne metody ułatwiające planowanie ścieżki życia i opracowanie strategii walki z problemami, które napotykają. Uczestnictwo w wydarzeniach i projektach ogólnokrajowych i międzynarodowych miało bardzo pozytywny wpływ na wymianę wiedzy i doświadczeń. Ogromne znaczenie miało zaangażowanie w konkretne działania, takie jak opracowywanie roboczej wersji stanowiska oraz bezpośredni udział w rozpowszechnianiu tych dokumentów ponieważ dzięki temu uczestnicy czuli, że ich pomysły są wykorzystane w ocenie środków socjalnych.



Wpływ na sieć

NCC była pierwszą tego typu strukturą uczestnictwa w Portugalii. Miało to i nadal ma ogromny wpływ na całą organizację.

- Portugalska EAPN coraz więcej inwestuje w przygotowanie i wyszkolenie personelu na szczeblu lokalnym.
- Dla członków Rady organizowane jest coraz więcej szkoleń z zakresu trenerstwa, komunikacji, uczestnictwa i zrozumienia zasad działania EAPN.
- Z wymiany doświadczeń pomiędzy osobami doświadczającymi ubóstwa a pracownikami socjalnymi

powstały nowe metody pracy - nowe metody analizy i nowe drogi dostępu do informacji dotyczących ubóstwa i wykluczenia społecznego.

- Osoby żyjące w ubóstwie (członkowie LCC) aktywnie angażują się w spotkania z członkami EAPN.
- Niektórzy członkowie LCC angażują się w wydarzenia ogólnokrajowe i międzynarodowe oraz projekty promujące uczestnictwo.
- Organizacje pozarządowe organizują więcej szkoleń i działań zwiększających świadomość.
- Wzmocniła się wymiana doświadczeń dotyczących uczestnictwa pomiędzy organizacjami oddolnymi.
- Zwiększyła się widoczność naszych organizacji wśród osób żyjących w ubóstwie i wykluczeniu społecznym.
- Zwiększyła się widoczność naszej pracy w mediach. Członkowie rad lokalnych i krajowej odpowiadają za przekazywanie wiadomości.
- Poprawiły się możliwości lobbowania poprzez bezpośrednią obecność osób z upośledzonych grup w ważnych miejscach, takich jak parlament.

Wyciągnięte wnioski

- Trudno jest uporać się z początkowymi oczekiwaniami uczestników. Podczas początkowych spotkań należy omówić bardzo wiele różnorodnych problemów.
- Uczestnictwo możliwe jest tylko po spełnieniu kilku początkowych warunków. Wśród nich jest informacja i szkolenie (zarówno pracowników socjalnych jak i osób doświadczających ubóstwa). Bez informacji nie ma uczestnictwa.
- Przeznaczenie wystarczającej ilości czasu na zrozumienie zasad działania EAPN.
- Należy zapewnić dobrą komunikację pomiędzy uczestnikami oraz z pracownikami socjalnymi. Niektóre osoby potrzebują więcej czasu, by zrozumieć omawiane tematy i móc dzielić się wiedzą, co oczywiście ma wpływ na proces uczestnictwa.
- Należy być elastycznym i przygotowanym na zmiany i umieć dostosowywać organizację pracy. Z powodu ograniczeń związanych z warunkami życia niektórych uczestników, należy dostosować harmonogram spotkań i działań, metody pracy itd.
- Uczestnictwo jest łatwiejsze, jeśli pracujemy na zasadach partnerskich, wspólnie wykorzystując zasoby i wymieniając doświadczenia.
- Uczestnictwo wymaga czasu i względnie niewielkiej odległości.
- Uczestniczenie zawsze wymaga od uczestników wysiłku. Trudno jest motywować, wdrażać, zasilać uczestnictwo i podtrzymywać jego ciągłość, ale jest to możliwe! Musimy tylko zachować otwartość na nowe formy komunikacji, planowania i organizacji pracy i całego społeczeństwa.

Ana Cláudia Albergaria, claudia.albergaria@eapn.pt
EAPN Portugalia, dział badań i rozwoju www.eapn.pt

Twój udział buduje uczestnictwo!

Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

Tutaj wszyscy mówimy tym samym językiem... Chcemy udowodnić, że też jesteśmy istotami ludzkimi! EAPN jest niezbędną częścią mojego życia. Kiedyś w przeszłości znalazłam się na ulicy całkiem sama. Nie miałam nic. W tej sytuacji naprawdę poczułam, jakie przeszkody i trudności muszą przezwyciężyć osoby w takiej sytuacji. Tu, w Radzie konsultacyjnej portugalskiej EAPN, dowiedziałam się o sytuacjach dużo gorszych niż moja. Poznałam ludzi o ogromnym bogactwie wewnętrznym, ale z dramatycznymi życiorysami, którzy nie mieli możliwości przełamania zakłętą kręgu i życia wolnego od ubóstwa. Gdyby nie EAPN te sytuacje nigdy nie ujrzałyby światła dziennego. Nie tylko dlatego, że nikt się tym nie przejmuje, ale też dlatego, że osoby, których to dotyczy nie czują motywacji, nie mówią o tym, nie skarżą się. Tu wszyscy mówimy tym samym językiem. Wszyscy żyliśmy w skrajnej nędzy i wszyscy rozumiemy nawzajem swoje problemy. Ja swoje przezwyciężyłam! Mój udział w Radzie konsultacyjnej ma służyć zachęceniu innych do podjęcia wysiłku i dalszego zaangażowania, ale również chcemy zwrócić uwagę decydentów i pokazać rządzącym, że istniejemy i jesteśmy obywatelami w

pełni praw. Wielu z nas dzięki tej przestrzeni uczestnictwa ma poczucie, że liczy się jako człowiek. Ze swojego uczestnictwa w radzie i w EAPN wyniosłam ogromną wiedzę i rozwinęłam się jako osoba. Mam motywację, by działać dalej, tak by wszyscy mogli mieć godne życie, dom, pracę, wykształcenie i dostęp do kultury. Jeśli w ciągu tych kilku lat pracy udało mi się komuś pomóc, to było warto! Problemy wiążą się najczęściej z brakiem czasu i dostosowaniem grafika zarówno dla członków Rady, jak i dla pracowników socjalnych, którzy z nami współpracują. Przesłanie, które chciałabym przekazać jest takie, że wszyscy powinni pamiętać o tym, że któregoś dnia oni również mogą wpaść w którąś z pułapek ubóstwa. To dzieje się coraz częściej, a linia jest bardzo cienka. Jednego dnia mamy wygodne i poukładane życie, a drugiego możemy wszystko stracić i nie mieć nic. To nie przytrafia się tylko innym!

Adélia Fernandes, członkini lokalnej Rady konsultacyjnej w Setúbal od 2009 r., regionalna przedstawicielka Krajowej Rady Konsultacyjnej Ludności

LOKALNE I REGIONALNE DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE UCZESTNICTWO OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Celem hiszpańskiej EAPN jest sprawienie, by osoby doświadczające ubóstwa lub wykluczenia społecznego zyskały głos dzięki rozwojowi innowacyjnego modelu uczestnictwa w ramach społecznych organizacji pozarządowych, jak również poprzez motywowanie różnych grup ludzi do uczestnictwa w akcjach społecznych i obywatelskich. EAPN Hiszpania promuje uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz uczestnictwo ich lokalnych organizacji poprzez rozwój polityki i działań opartych na ich zainteresowaniach i opiniach oraz poprzez wyposażanie ich w narzędzia konieczne do osiągnięcia uczestnictwa.

EAPN Hiszpania podzieliła się z nami dwoma doświadczeniami związanymi z procesami wspierania uczestnictwa. Obrazują one sposób w jaki regionalne działania i metodologie, często kompatybilne ze sobą i możliwe do połączenia w jeden proces, przekładają się na uczestnictwo osób doświadczających społecznego wykluczenia.

Studium przypadku 1: uczestnictwo jako narzędzie społecznego włączenia w Kraju Basków.

Organizacje społeczne zwróciły się do baskijskiego oddziału sieci EAPN z prośbą o przygotowanie pilotażowego programu promowania uczestnictwa osób w organizacjach społecznych. Każda z tych organizacji współpracuje z osobami o odmiennych potrzebach i z różnym podejściem do pracy, napotykają jednak na podobne przeszkody w rozpoczęciu procesów uczestnictwa w ramach programów włączenia społecznego: różne języki, brak znajomości kanałów uczestnictwa, brak wiary w siebie i nieufność pracowników społecznych dotycząca otwierania kanałów uczestnictwa. Biorąc pod uwagę powyższe

warunki, baskijska EAPN dokonała analizy narzędzi z jakich organizacje korzystają przy promowaniu uczestnictwa: w jaki sposób są one stosowane i co sądzą o nich pracownicy społeczni.

Cele wdrożonego doświadczenia:

- Określenie poziomu uczestnictwa osób w organizacjach społecznych, w tym w planowaniu i podejmowaniu decyzji.
- Identyfikacja konkretnych potrzeb osób związanych z ich aktywnym uczestnictwem w organizacjach społecznych.
- Ocena odbioru, z jakim spotyka się organizacja oraz zebranie doświadczeń związanych z procesami włączenia społecznego.
- Rozwój kanałów, za pośrednictwem których osoby żyjące w ubóstwie mogą zdecydować, czy chcą uczestniczyć w organizacji społecznej, czy też nie.

Najbardziej innowacyjny aspekt przeprowadzonego przez nas doświadczenia jest dwójaki:

- Angażuje różne organizacje, współpracujące z różnorodnymi grupami, co umożliwia uzyskanie dających się porównać wyników oraz dwukierunkowy przepływ zdobytej wiedzy. Ponadto w przypadku każdej z organizacji konieczne będzie zastosowanie różnych technik.
- Grupa korzysta z własnych doświadczeń, ocenia je i wyciąga wnioski, które staną się podwaliną pod teorię.

Doświadczenie przeprowadzono jednocześnie w 7 baskijskich organizacjach społecznych, w tym w federacji składającej się z 4 organizacji. Każda z nich ma własne podejście do pracy, a osoby z którymi współpracują borykają się z różnymi problemami. Różne metodologie zostały dostosowane zarówno do organizacji, jak i do osób, z którymi pracują. Takie podejście ułatwi w przyszłości wykorzystanie zdobytej wiedzy w odmiennych warunkach.



Podsumowanie doświadczeń: siedem organizacji społecznych uczestniczyło w doświadczeniu od samego początku, natomiast jedna z nich dołączyła w połowie, co uniemożliwia w odniesieniu do niej wyciągnięcie wniosków oraz przedstawienie propozycji na przyszłość.

1. Fundación Gizkaia: Praca z grupą osób dorosłych (w większości są to mężczyźni) uzależnionych od narkotyków. Uczestnictwo wdrażane jest w każdym z prowadzonych programów.
 - a) Metodologia: Kwestionariusz i dynamika grupowa (grupy dyskusyjne podzielone według programów), w których osoby objęte doświadczeniem oceniają każde z narzędzi stosowanych przez fundację do promowania uczestnictwa.
 - b) Propozycje ulepszeń do wprowadzenia:
 - i. Stworzenie instrukcji proceduralnej określającej ramy czasowe i metody reagowania na potrzeby osób objętych pomocą.
 - ii. Włączenie procesów nauczania dotyczących aktywnego uczestnictwa do metodologii pracy z ludźmi.
2. Federación SARTU: wdrożenie w 4 organizacjach.
 - a) Metodologia. Proces objął te same osoby, które brały udział we wszystkich doświadczeniach pilotażowych:
 - i. Z każdego z programów do uczestnictwa w procesie wybranych jest kilku pracowników społecznych. Punktem wyjścia jest podejście organizacji do uczestnictwa, którym następnie dzieli się ona z osobami objętymi doświadczeniem.
 - ii. Na podstawie przedstawionego poniżej schematu ustala się pewną liczbę sesji z udziałem osób mających uczestniczyć w doświadczeniu. Po każdej z sesji pracownicy społeczni

dzielią się z grupą objętą konkretnym programem swoimi wnioskami i zbierają ich opinie:

1. Analiza konkretnego programu z punktu widzenia uczestnictwa. Systematyzacja doświadczenia.
 2. Analiza SWOT.
 3. Określenie działań/środków do podjęcia z związku z określonym i zidentyfikowanym uczestnictwem społecznym.
- b. Każda z organizacji wybiera konkretny program, do którego będzie wdrożone doświadczenie pilotażowe:

LOKALNE I REGIONALNE DZIAŁANIA NA RZECZ UCZESTNICTWA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Program i miejsce jego wdrożenia	Profil uczestników	Propozycje ulepszeń
Bilbao. Szkolenie zawodowe.	Profil uczestników zmienił się w ciągu ostatnich lat: o ile dawniej odsetek cudzoziemców wynosił 10%, tak teraz wzrósł do 90%. Pojawiły się problemy związane z nielegalnym pobytem i nieznaną języka.	*rozwój/dostosowanie narzędzi interwencji społecznej. *rozwój/dostosowanie nowych zasobów zatrudnienia. *rozwój kompetencji „pozazawodowych”. *budowanie relacji. *promowanie przestrzeni dla relacji partnerskich.
Durango Warsztaty drobnych napraw.	W 100% mężczyźni odpowiadający dwóch profilom: połowa z nich to imigranci, zaś druga połowa ma problemy natury psychicznej.	*zwiększenie interakcji pomiędzy członkami grupy. *zachęcenie do uczestnictwa w zarządzaniu budżetem. *zwiększenie liczby warsztatów (w organizacji, w społeczności)
San Sebastián. Warsztaty dla kobiet romskich.	Kobiety romskie powyżej 16 lat, z polecenia opieki społecznej.	*zwiększenie skali pomocy dla kobiet. *zwiększenie obecności i widoczności kobiety we wszystkich usługach (włączenie perspektywy genderowej) *promowanie obszarów do przemysłu. *promowanie uczestnictwa kobiet w ich najbliższej społeczności lokalnej. *współpraca i wspólna odpowiedzialność.
Vitoria. Red Sendotu.	Sieć organizacji (społecznych, rządowych oraz obywatelskich) działająca na polu profilaktyki społecznej, pomocy oraz promowania z perspektywy genderowej. Do sieci należą także stowarzyszenia skupiające osoby szczególnie narażone na ubóstwo (imigrantki, kobiety z obszarów wiejskich...)	*wdrożenie wspólnych działań. *Promowanie uczestnictwa kobiet w sieci. *włączenie organizacji zewnętrznych i wewnętrznych. *rozwój i wzmocnienie wspólnego języka.

3. Asociación Elkarbanatuz: Praca z dorosłymi imigrantami, w większości z mężczyznami pochodzącymi z Afryki w wieku od 19 do 50 lat z rodzinami, w tym małoletnimi dziećmi, na utrzymaniu.
- a. Zastosowana metodologia: sesje refleksji nad uczestnictwem z udziałem pracowników społecznych, do których na późniejszym etapie dołączają użytkownicy programu w celu porównania wniosków. Spotkania mające na celu ocenę konkretnych aspektów programów.
- b. Propozycje ulepszeń:

- i. Wyznaczenie przewodnika (ochotnika spośród użytkowników) do wprowadzania nowych osób.
 - ii. Ocena propozycji ulepszeń oraz podejmowanie decyzji wspólnie z użytkownikami.
4. CEAR Euskadi: Dorośli imigranci i osoby ubiegające się o azyl. Doświadczenie pilotażowe wprowadzane jest za pośrednictwem działań lobbingowych organizacji. Grupą docelową nie są pracownicy społeczni świadczący bezpośrednie usługi dla imigrantów i osób ubiegających się o azyl. Ma to na celu stworzenie relacji opartej na partnerstwie pomiędzy pracownikami społecznymi i użytkownikami.
- a. Metodologia: grupy dyskusyjne oceniają programy CEAR wspierające uczestnictwo. Prowadzone są warsztaty, na których odwracane są role zawodowców i użytkowników (warsztaty są organizowane przez osoby, które korzystają z usług organizacji).
 - b. Propozycje ulepszeń:
 - i. Uczestnictwo zaczyna być kojarzone z obszarami, które nie były wcześniej brane pod uwagę przez organizację jako narzędzia wspierające uczestnictwo. Użytkownicy uważają te przestrzenie za swoje własne, do których mogą mieć jakiś wkład. Organizacja powinna dostosowywać swoją dotychczasową koncepcję programów uczestnictwa do propozycji zgłoszonych przez użytkowników.
 - ii. Wprowadzenie w życie procesu mającego na celu redefinicję procesu społecznej interwencji organizacji w oparciu o propozycje i potrzeby zgłoszone przez użytkowników.
5. Asociación Bizitegi: Pracuje z osobami bezdomnymi, które mają problemy z uzależnieniem od narkotyków lub problemy psychiczne.
- a. Metodologia: program prowadzony jest na dwa różne sposoby:
 - i. Przegląd i dostosowanie kwestionariuszy dotyczących satysfakcji rozdawanych raz do roku użytkownikom w celu oceny uczestnictwa.
 - ii. Włączenie użytkowników do grup dyskusyjnych w celu opracowania Planu Strategicznego organizacji.
 - b. Propozycje ulepszeń:
 - i. Przeprowadzone zostanie studium mające na celu dalsze zgłębienie potrzeb i uczestnictwa użytkowników.
6. Cáritas Diocesana de Bilbao: Prowadzi trzy programy dla bezdomnych, w większości dorosłych mężczyzn.
- a. Metodologia: proces refleksji jest inicjowany na dwa różne sposoby:
 - i. Praca nad obawami i trudnościami stojącymi przed pracownikami społecznymi w związku z budowaniem procesów uczestnictwa. Odbywa się w formie comiesięcznych sesji roboczych z udziałem pracowników społecznych odpowiadających za te trzy programy dla bezdomnych.
 - ii. Ocena istniejących procesów uczestnictwa przez osoby korzystające z usług organizacji prowadzona jest w formie spotkań, kwestionariuszy dot. zadowolenia i sesji indywidualnych.
 - b. Propozycje ulepszeń:
 - i. Główną trudnością jest niechęć pracowników społecznych do otwierania kanałów uczestnictwa, dlatego też kontynuowane będą sesje grupowe w odstępach dwumiesięcznych, a pracownicy będą przenoszani do pracy przy innych usługach.
 - ii. Decyzje podejmowane na podstawie potrzeb zgłoszonych przez użytkowników będą poddawane pod dyskusję i oceniane wspólnie z użytkownikami usług.

Studium przypadku 2: Uczestnictwo osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie Kastylia-La Mancha

Ten projekt, zapoczątkowany w 2007 r., zrodził się z dwóch źródeł. Pierwsze z nich związane jest z techniczną oceną 2. Regionalnego Programu Integracji Społecznej w regionie Kastylia-La Mancha, do której muszą być załączone opinie beneficjentów programów integracji społecznej. Drugie z tych źródeł jest odpowiedzią na zobowiązanie EAPN Kastylia-La Mancha (EAPN-CLM) do postrzegania uczestnictwa jako elementu kluczowego i istotnej części strategii metodologicznej służącej promowaniu włączania osób najbardziej narażonych. Z jednej strony, wdrożony został proces oceny przeprowadzonych przez EAPN-CLM działań skupiających się na włączeniu społecznym oraz oceny efektów prac EAPN nad uczestnictwem w prowincji Kastylia-La Mancha. Z drugiej strony, pracownicy społeczni powinni zostać wyposażeni w narzędzia promujące osobiste zaangażowanie i uczestnictwo osób w ich własnych procesach włączenia społecznego.

Główne cele projektu są następujące:

- Promowanie organizacji społecznych pracujących z osobami narażonymi na wykluczenie społeczne jako przestrzeni służących umocnieniu głosu tych osób poprzez wewnętrzne wdrażanie procesów uczestnictwa społecznego.
- Promowanie wpływu regionalnych polityk integracji społecznych poprzez ocenę Projektów Integracji Społecznej z punktu widzenia samych użytkowników.

Istnieją dwie grupy beneficjentów. Z jednej strony są to użytkownicy projektów i programów integracji społecznej, z drugiej zaś – pracownicy opieki społecznej zatrudnieni przy projektach integracyjnych różnych modalności rozważanych w ramach PRIS (Regionalnego Programu Integracji Społecznej), opracowanych zarówno przez instytucje opieki społecznej pod auspicjami władz miejskich jak i zespoły z organizacji społecznych naszego regionu.

Projekt ma na celu przedstawienie możliwych podejść do zadania włączenia społecznego z innej niż dotychczasowa perspektywy, ponad osobistymi trudnościami, oraz podkreśla znaczenie aktywnej partycypacji obywatelskiej i zaangażowania w sprawy lokalnej społeczności.

W toku prac nad tym doświadczeniem odkryliśmy, że metodologie zastosowane podczas szkolenia pracowników społecznych oraz procesy konsultacji angażujące osoby objęte projektami integracji społecznej są skuteczne. Ponadto okazało się, że takie podejście zwiększa możliwości wpływu na współtworzenie regionalnej polityki.

Jeśli idzie o przeszkody, przekonaliśmy się, że osobom pracującym w administracji instytucji opieki społecznej brak doświadczenia oraz umiejętności koniecznych do wspierania procesów uczestnictwa. Na jaw wyszła także pewna obawa przed ustanawianiem procesów uczestnictwa jako potencjalnego zagrożenia utraty mocy decyzyjnej.

Przeprowadzony projekt ma na celu obronę formatywnego modelu dla pracowników i administracji instytucji opieki społecznej, demonstrującego włączenie społeczne jako część procesu, w którym decyzje zmierzające do poprawy życia w społeczności podejmowane są wspólnie.

Osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego mają prawo do uczestnictwa!

EAPN Hiszpania – grupa ds. uczestnictwa

Aby otrzymać więcej informacji, napisz:

Josejavier.lopez@eapn.es



Świadectwa osobistego doświadczenia uczestnictwa

Poniższe opinie zostały zebrane podczas sesji grup dyskusyjnych z osobami zaangażowanymi w procesy integracji społecznej, biorącymi udział w różnych projektach w regionie Kastylia-La Mancha. Choć świadectwa te nie odnoszą się bezpośrednio do ich własnego uczestnictwa, można w nich wyczuć sporą

dozę chęci do działania i pewności, że oni sami muszą stać się częścią rozwiązania ich problemów. Wiele osób pragnie przyłączyć się do projektu, ponieważ widzą, że mogą się uczyć od siebie nawzajem. Czują, że łączą ich podobne problemy, których podstawą nie zawsze są kwestie finansowe. Często wsparcie jakiego potrzebują jest raczej natury technicznej niż ekonomicznej (choć większe wsparcie finansowe z pewnością byłoby im przydatne). Kluczowe jest jednak poczucie, że biorą sprawy we własne ręce, zamiast tkwić w biernej roli „pacjentów”. To co otrzymują nie jest jałmużną, lecz impulsem do odnoszenia sukcesów własnym wysiłkiem.

„...Poszedłem do ratusza i spytałem, jak moglibyśmy się zorganizować. Chcę poznać innych ludzi z zainteresowaniami podobnymi do moich, żebyśmy mogli coś zdziałać, zamiast wyciągać tylko ręce po pomoc. Przecież my też mamy coś do zaoferowania, czy nie? Nie mówię o środkach finansowych, ale choćby o pomysłach...”

„... Do moich drzwi przychodzą ludzie po pomoc; ostatnio była kobieta, która powiedziała, że nie ma pracy i jest głodna. Po niej kolejna... Ja sama zostałam zwolniona i czułam się bezsilna, aż przyszło mi do głowy, czy nie moglibyśmy zrobić czegoś razem.”

„...Urzędnik miejski spytał, czy nie chcę się przyłączyć. Rozpoczęliśmy współpracę... na razie nie udało się osiągnąć nic konkretnego, ale mamy entuzjazm i chęć do działania, do tworzenia projektów.”

„Teraz mam pracę i ludzie stąd pomagają mi rozwiązać moje problemy. Jestem pełna energii, te spotkania dają mi siłę do stawianie czoła codzienności. Do odcięcia się od przeszłości, do której nie chcę już wracać. Widzę, że moja sytuacja zmieniła się diametralnie.”

„Ja i grupa koleżanek chciałyśmy zintegrować się jakoś z Romami. Jest ich w okolicy bardzo wielu, chciałyśmy jakoś do nich dotrzeć, robić coś razem, może jakieś warsztaty... Teraz wspólnie gotujemy: Romki uczą nas, a my je.”

„... Jest nas 8 dziewczyn z 8 krajów. Najlepsze jest to, że uczymy się od siebie nawzajem. Nawiązały się przyjaźnie, troszczymy się o siebie.”

„Byłem bez pracy i nie wiedziałem, co robić. Pomyślałem, że muszę zacząć działać. Nikt nie umiał mi pomóc, więc postanowiłem pomóc sam sobie. Zaangażowałem się w pracę z imigrantami dla organizacji pozarządowej. Chciałem wreszcie podjąć jakieś działanie, nie chciałem dłużej stać bezczynnie z boku.”

„Projekty, w których biorę udział, nie otrzymują żadnych grantów ani dopłat rządowych. Mimo to, nigdy nie mieliśmy problemów z brakiem pieniędzy. Nigdy!”

„Zgłosiłam się do organizacji pozarządowej jako wolontariuszka, ponieważ słyszałam, że organizują różne szkolenia. W tej chwili biorę udział w kursie z zakresu higieny i bezpieczeństwa żywności, zapisałam się też już na kolejne. Będę pomagała przy przygotowywaniu posiłków w Guadalajarze. Czuję, że to dla mnie szansa. Mam nadzieję, że w przyszłości będę sobie dobrze radzić.”

„Ja również czuję się tu świetnie. Lubię patrzeć, jak ludzie uczą się czegoś nowego. To wspaniałe. Robię coś konstruktywnego. Brak mi doświadczenia, ale czasem wystarczy dodać coś od siebie, żeby dokonała się zmiana.”

EAPN Szkocja

THE POVERTY ALLIANCE – PROJEKT EPIC

UCZESTNICTWO W PRAKTYCE W SZKOCJI



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Wierzymy, że osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego powinny mieć wkład w poszukiwanie rozwiązań problemów, z którymi się borykają. (Z naszego Planu Strategicznego)

Kontekst

Angażowanie osób doświadczających ubóstwa od zawsze leżało u podstaw podejścia do pracy Poverty Alliance, szkockiej sieci zwalczającej ubóstwo. Od chwili założenia blisko 20 lat temu, Poverty Alliance opracowało i wspierało szeroki wachlarz projektów charakteryzujących się różnymi podejściami do promowania zaangażowania obywateli w kształtowanie polityki. Te doświadczenia dały nam jedną bardzo ważną lekcję – wspieranie uczestnictwa wymaga procesów. Wiele projektów związanych z uczestnictwem boryka się ze zbyt skromnymi zasobami, są zbyt krótkie i brak im powiązań z procesami głównymi.

Od 1999 r., gdy Szkocja ponownie zyskała własny Parlament, opracowano już wiele strategii walki z ubóstwem. Procesy ich tworzenia nierzadko obejmowały zakrojone na szeroką skalę konsultacje, także z osobami doświadczającymi ubóstwa, lecz brakowało im systematycznej pracy u podstaw – aktywnej

współpracy z osobami i organizacjami na poziomie lokalnym. Projekt EPIC stworzono **w celu wykazania wagi systematycznego zaangażowania i dialogu oraz po to, aby zyskać większy wpływ na kształtowanie, monitorowanie i ocenę polityki.**

Opis studium przypadku

EPIC jest czteroletnim projektem sfinansowanym ze środków Big Lottery Fund, które opiewają na kwotę niemal 900 000 euro. Naszym głównym celem jest wspieranie osób doświadczających ubóstwa, społeczności lokalnych oraz organizacji wolontariackich w rozwoju polityki przeciwdziałania ubóstwu. Projekt obejmuje trzy kluczowe elementy:

1. **szkolenia** dla oddolnych grup obywatelskich, mające na celu wskazanie im możliwych kierunków zmian,
2. wspieranie **badania nad uczestnictwem** umożliwiających społecznościom generowanie własnej wiedzy oraz
3. tworzenie **forów uczestnictwa** zrzeszających decydentów oraz osoby doświadczające ubóstwa, a także lokalne grupy obywatelskie i wolontariackie w celu zyskania większego wpływu na rozwój polityki.

Przy projekcie zatrudniony jest na stałe referent ds. badań środowiskowych, referent ds. polityki i kontaktów rządowych oraz wspomagający ich pracę asystent administracyjny. Poniżej opis jednego z doświadczeń z forów zorganizowanych w ramach niniejszego projektu.

Tworzenie przestrzeni dialogu – Forum partnerów społecznych przeciwko ubóstwu

Opisywane Forum skupia około 40 członków; jedna trzecia z nich to starsi stopniem członkowie korpusu służby cywilnej szczebla krajowego i lokalnego, jedna trzecia to wolontariusze pracujący w sektorze, a pozostali członkowie to osoby doświadczające ubóstwa. Co sześć miesięcy forum spotyka się aby dokonać oceny postępów działań szkockiej inicjatywy ramowej „Achieving our Potential” (*Osiągnąć potencjał*). Forum wymaga członkostwa, tak więc regularnie spotykają się te same osoby, co tworzy poczucie ciągłości i odpowiedzialności. Do doglądania kluczowych kwestii pomiędzy spotkaniami wyznaczane są grupy robocze. Tematy uzgadniane są wspólnie przez wszystkich członków. Jak do tej pory, stworzono trzy krótkoterminowe grupy robocze, których działania skupiały się na nierównościach zdrowotnych, społecznym piętnie życia w ubóstwie oraz ubóstwie wśród dzieci.

Nadrzędnym celem Forum jest stworzenie przestrzeni dla nieustannego dialogu pomiędzy osobami bezpośrednio zaangażowanymi w tworzenie polityki, osobami chcącymi na nią wpływać i osobami, na których życie oddziałuje ona w największym stopniu. Forum jest z założenia przestrzenią, gdzie wszyscy mogą spotkać się jako równi partnerzy i wspólnie pracować nad tworzeniem lepszej polityki przeciwdziałania ubóstwu. Pozwala także na monitorowanie ramowej inicjatywy walki z ubóstwem, ujawniając obszary wymagające ulepszeń i te, w których dokonuje się postęp.

Co się sprawdziło

Forum ma wiele pozytywnych aspektów.

*Stwarza przestrzeń do **regularnego** dialogu pomiędzy osobami doświadczającymi ubóstwa, organizacjami obywatelskimi i wolontariackimi oraz członkami służby cywilnej odpowiedzialnymi za tworzenie polityki przeciwdziałania ubóstwu. Taki systematyczny dialog, nie toczący się nigdzie indziej, przynosi korzyści zarówno dla tych chcących wpływać na politykę, jak i dla osób ją współtworzących. Decydenci podzielili się z nami refleksją, że zbyt rzadko mają okazję do bezpośredniej rozmowy z ludźmi, na których życie ich polityka wpływa najbardziej.

*Skupienie na **wąskim zakresie tematycznym**. Stworzenie tematycznych grup roboczych sprzyja wywieraniu przez Forum realnego wpływu na politykę. Pierwsza z grup, skupiająca się na nierównościach zdrowotnych, bezpośrednio przyczyniła się do wprowadzenia zmian w polityce dotyczącej tego obszaru w Szkocji. Grupa, działająca przy wsparciu referenta ds. polityki i kontaktów rządowych, składała się z pięciu aktywistów społecznych i sześciu decydentów. Prace przygotowawcze wykonali aktywiści, co umożliwiło im szerszy kontakt ze społecznością. Następnie odbyły się dwa spotkania z decydentami. Podczas pierwszego z nich doprecyzowano rolę decydentów i przedyskutowano kluczowe kwestie. Na drugim spotkaniu decydenci przedstawili informacje zwrotne dotyczące przeglądu polityki oraz sposobu, w jaki przyjęto ich opinie. Proces zamknęło spotkanie Ministra Zdrowia Publicznego z aktywistami społecznymi.

Dlaczego grupa robocza ds. nierówności zdrowotnych okazała się skuteczna

1. **Powody uczestnictwa były jasno określone**, co zaowocowało realistycznymi oczekiwaniami ze strony wszystkich zaangażowanych osób.
2. **Spotkania przygotowawcze** odbywały się z udziałem innych członków społeczności. Osoby zaangażowane w grupę roboczą mogły więc czerpać nie tylko z własnych doświadczeń, ale skorzystać także z wkładu innych.
3. Starszy stopniem członek korpusu służby cywilnej przewodzący tej grupie roboczej doskonale **rozumiał ideę uczestnictwa** i zadbał o uwzględnienie wszystkich jego aspektów.
4. Poświęcono sporo czasu na dogłębne **zrozumienie ról i obowiązków decydentów**, dzięki czemu dla wszystkich zainteresowanych stało się jasne jak tworzona jest polityka i jakie są istniejące ograniczenia.
5. Decydenci z góry zobowiązali się przekazać grupie **informacje zwrotne** po wysłuchaniu doświadczeń jej członków. To rozwiązało problem „zmęczenia konsultacjami”, które często stają się niezamierzonym efektem podobnych procesów.
6. Pomiędzy uczestnikami nawiązał się **prawdziwy, pełen szacunku dialog** umożliwiający autentyczną wymianę opinii w miejsce jednostronnego wydobywania informacji.

Wyzwania związane z takim podejściem

1. **Zaangażowanie:** tworzenie sieci obejmującej osoby doświadczające ubóstwa i chcące podzielić się swoimi opiniami jest procesem złożonym i czasochłonnym. Jest to trudność spowodowana wieloma czynnikami: ludzie nie chcą być postrzegani jako „biedni”, często odczuwają brak zaufania i cynizm w stosunku do polityki i do możliwości zmian. Wywieranie wpływu na politykę jest działaniem nienamacalnym, a efekty nie są natychmiastowe. Aby ominąć te przeszkody, od początku procesu mówiliśmy jasno o tym, jak wyglądać będzie proces i co może być osiągnięte, a co nie. Usiłowaliśmy także podkreślić korzyści, jakie uczestnicy mogą wynieść z tego doświadczenia: pewność siebie, nowe znajomości, możliwość bycia wysłuchanym, stanie się częścią ruchu.
2. **Kontekst:** niezależnie od tego, jak sprawnie dany proces jest opracowany, jest oczywiste, że nie odbywa się on w próżni i że kontekst polityczny jest istotnym czynnikiem. Forum Partnerów Społecznych zostało ustanowione w 2009 r., a więc w chwili, gdy okoliczności gospodarcze nie stwarzały sprzyjającego klimatu dla tworzenia strategii przeciwdziałania ubóstwu w Szkocji. Zmiany w rządzie Zjednoczonego Królestwa doprowadziły do obrania nowego kierunku w polityce społecznej. Taki kontekst, w którym wiele potrzeb wydaje się nie być brany pod uwagę, może być z pewnością zniechęcający dla grupy osób usiłujących wpłynąć na politykę.



Wyciągnięte wnioski i wpływ na Sieć

Projekt EPIC jest na półmetku i już na tym etapie można z niego wyciągnąć pewne jasne wnioski. Nadzrędnym celem projektu jest opracowanie procesów, w ramach których ludzie poczuja, że mogą skuteczniej oddziaływać na politykę przeciwdziałania ubóstwu. Mimo, iż projekt EPIC ma już na koncie liczne sukcesy, wciąż stoi przed nami wyzwanie trwałego zakorzenienia Forum (i innych elementów projektu) w szkockich strukturach tworzenia polityki. Jeśli odniesiemy na tym polu powodzenie, uczestnictwo stanie się naturalnym elementem 'uprawiania' polityki w Szkocji.

Niemniej, kreowanie tego rodzaju autentycznego uczestnictwa wymaga niemałych środków. Nawet mimo hojnego finansowania, rozwiązanie wszystkich spraw wynikłych w toku procesu angażowania różnych grup było dla nas wyzwaniem. Określenie priorytetów, opracowanie konkretnych planów działań z udziałem

wszystkich uczestników procesu i budowanie sojuszy z innymi organizacjami są elementami kluczowymi dla usprawnienia uczestnictwa. Ważne jest wykazanie, w jaki sposób opinie i doświadczenia uczestników procesu wpływają na politykę, w jakich obszarach przynoszą zmiany.

Doświadczenia wynikające z projektu EPIC podkreślają potrzebę budowania procesów dialogu oraz wskazują na namacalne korzyści płynące z długoterminowego zaangażowania grup działających u podstaw w rozwój polityki krajowej. Nie wystarczy, by decydenci wysłuchali opowieści osób żyjących w ubóstwie i wrócili do swoich spraw 'jak gdyby nigdy nic'. Muszą oni zobowiązać się do poszukiwania rozwiązań problemu ubóstwa wspólnie z osobami, których ten problem dotyczy. W tych trudnych czasach uczestnictwo może się wydawać zbędnym luksusem, my jednak wierzymy, że właśnie dziś jest ono ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej w kontekście opracowania odpowiednich rozwiązań prawdziwych problemów.

Nawiązywanie kontaktu z różnymi grupami obywatelskimi

Projekt Stowarzyszenia Przeciwko Ubóstwu EPIC objął wiele różnych grup obywatelskich i osób doświadczających ubóstwa, które podzieliły się z nami wieloma ważnymi spostrzeżeniami na temat polityki przeciwdziałania ubóstwu w Szkocji. Oto lista niektórych z tych grup:

*Zob. raport EPIC: Out of Jail but Still not Free (*Poza więzieniem, lecz wciąż nie wolni*):

WWW.povertyalliance.org.uk/ckfinder/userfiles/files/EpicBriefingNo2AW.pdf oraz studium przypadku

opracowane przez rząd Szkocji Routes Out of Prison (*Drogi wyjścia z więzienia*)

WWW.scotland.gov.uk/Resource/Doc/1031/0115339.pdf

*Osoby doświadczające uzależnienia od narkotyków: raport Szkockiego Forum dotyczącego Narkotyków (Scottish Drugs Forum) na temat uzależnienia i ubóstwa: WWW.sdf.org.uk/sdf/429.200.321.html#engaging

*Grupy kobiet w Glasgow

*Grupy młodzieży w Stirling i w Edynburgu: zob. raport Young People and Transition: Lost Sheep Looking for Somewhere to Go? (*Młodzież w okresie przejściowym: zagubione owieczki poszukują drogi?*)

*Grupa bezdomnych z Inverclyde

*Grupy osób starszych z Inverclyde i Aberdeen

*Grupa obywatelska z ubogiej dzielnicy Glasgow, która łączy różne części społeczności za pomocą działań edukacyjnych: WWW.playbusters.org.uk/articles/article.php?articleID=2

Sarah Welford, Referent ds. polityki i kontaktów rządowych, Stowarzyszenie Przeciwko Ubóstwu (Poverty Alliance), członek EAPN UK, sarah.welford@povertyalliance.org

Świadectwo osobistego doświadczenia uczestnictwa

Po dwuletniej walce o przyjęcie mojej petycji przez szkocki parlament (NHS 24) i braku jakiegokolwiek odpowiedzi od posłów, poprosiłam o pomoc Petera Kelly'ego z Poverty Alliance. Wskazał mi nowo utworzony projekt, EPIC. Poszłam na pierwszą sesję szkoleniową i od tamtej pory coraz bardziej się angażuję. Zostałam członkiem Forum Partnerów Społecznych Przeciwko Ubóstwu i w jego ramach wzięłam udział w trzech krótkoterminowych grupach roboczych:

1. Nierówności zdrowotne – grupa skupiała się na przeglądzie strategii zdrowotnej szkockiego rządu. Ja zajmowałam się przede wszystkim wpływem ubóstwa na zdrowie dzieci w pierwszych latach życia.
2. Piętno – ta grupa szukała sposobu na zniesienie piętna z jakim wiąże się życie w ubóstwie, szczególnie dla osób korzystających z zasiłków. Wzięłam udział w nakręceniu krótkiego filmu oraz w organizacji kampanii przeciwko piętnowaniu ubóstwa zatytułowanej „*Precz z szufladkowaniem!*”
3. Strategia walki z ubóstwem wśród dzieci – prace grupy koncentrowały się na doświadczeniach rodziców wychowujących dzieci w ubóstwie.

Współpraca z tymi grupami umożliwiła mi nawiązanie kontaktu z posłami szkockiego parlamentu, urzędnikami rządowymi i decydentami oraz przedstawienie im opinii dotyczących tworzonych przez nich polityk – moich własnych oraz lokalnych społeczności.

Moje odczucia i to, co było dla mnie szczególnie przydatne w projekcie EPIC

Dla mnie projekt EPIC jest darem od niebios. Dzięki niemu zrozumiałam mechanizmy

funkcjonowania polityki, jej żargon. Otrzymałam szansę współpracy z decydentami, której nigdy nie dostałabym działając na własną rękę.

Nauczyłam się, jak składać petycje do parlamentu i umocniłam wiarę w siebie i moją samoocenę. Już nie boję się rozmów z decydentami.

Czuję w sobie siłę do stawiania czoła wyzwaniom stojącym przede mną i przed moją społecznością. Przestałam bać się publicznych wystąpień.

Szkoleniowcy z EPIC pomagali mi w uzyskaniu dostępu do sieci oraz w pisaniu raportów na komputerze. Wspierali mnie w 100% i dzięki nim osiągnęłam cele, które inaczej, ze względu na moją niepełnosprawność, pozostałyby poza moim zasięgiem. Zamiast siedzieć i narzekać, wreszcie zaczęłam działać.

Dzięki projektowi EPIC ruszyły dwie z moich głównych kampanii.

Pierwsza z nich dotyczy możliwości bezpłatnych połączeń z telefoniczną linią informacji medycznej (NHS 24) z telefonów komórkowych. W tej sprawie złożona została e-petycja, już rozpatrzona przez odpowiednią komisję. Aktualnie oczekuję na wyniki testu pilotażowego mającego na celu ustalenie, czy takie rozwiązanie da się wprowadzić. Bez pomocy EPIC nigdy bym się na to nie zdobyła. Ponadto współpracuję aktualnie z posłem na parlament w sprawie petycji o dodatek na ubrania do szkoły.

Największym osiągnięciem EPIC jest to, że możemy zobaczyć namacalne wyniki kampanii EPIC, jak na przykład to, że pięciu liderów szkockich partii politycznych podpisało oświadczenie w sprawie piętnowania ubóstwa.

EPIC dał mi głos i sprawił, że ktoś mnie słyszy.

Caroline Mockford, członek Forum partnerów społecznych przeciwko ubóstwu



NIC O NAS BEZ NAS

ANGAŻOWANIE OSÓB BEZROBOTNYCH W KAMPANIE I ŚWIADCZENIE USŁUG



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Uczestnictwo osób bezrobotnych lub korzystających z zasiłków gwarantuje, że nasza organizacja nie oddala się od swoich pierwotnych celów i zamierzeń. Organizacja stara się wcielać w życie hasło „*nic o nas bez nas*”. Aby móc angażować osoby bezrobotne w nasze działania, musimy się zorganizować. Musimy móc wypełniać nasze zobowiązania. Należy podkreślać społeczny aspekt doświadczeń związanych z uczestnictwem i zachęcać osoby, z którymi pracujemy, do rozwoju osobistego.

Wstęp

Justine ma 36 lat i jest bezrobotna. W przeszłości była zatrudniona w wielu różnych miejscach – w fabrykach, pubach, sklepach i w firmach sprzątających. Justine ma dwoje dzieci, z których jedno studiuje i pracuje na część etatu, a drugie jest uczniem i dorabia rozwożąc gazety. Od zawsze udzielała się jako wolontariuszka w szkołach i organizacjach lokalnej społeczności. Naukę zakończyła w wieku 14 lat, po tym jak jej rodzice się rozwiedli. Jako 15-latką rozpoczęła pracę w fabryce, nie ma więc żadnego formalnego wykształcenia. Dotychczasowe zatrudnienie nie dawało jej satysfakcji ani możliwości rozwoju zawodowego czy osobistego. Jednak w regionie gdzie mieszka, nawet o taką pracę nie jest łatwo.

Justine bardzo się denerwuje, gdy inni spoglądają na bezrobotnych z wyższością i bagatelizują ich problemy. Uważa, że ludzie, którzy nigdy nie mieli do czynienia z urzędem pracy i współpracującymi z nim instytucjami, nie mają pojęcia przez co musi przechodzić. Justine spędza wiele czasu na poszukiwaniu pracy i składaniu aplikacji. Została wolontariuszką lokalnego Centrum pomocy osobom bezrobotnym.

Dążąc do podjęcia pracy jako doradca ds. uprawnień zasiłkowych, uczestniczy w różnych szkoleniach i warsztatach. „Wbrew temu, co twierdzą media, osoby bezrobotne niekoniecznie są leniwymi pijawkami” – dodaje Justine.

Opis podejścia

Centrum pomocy osobom bezrobotnym (Unemployed Workers' Centre – UWC) jest aktywnym członkiem EAPN w Zjednoczonym Królestwie i swoją rzetelną pracą w ramach kampanii dotyczących kwestii związanych z bezrobociem i zasiłkami zasłużyło już na doskonałą reputację. Organizacja ta nie postrzega osób korzystających z jej usług jako „klientów”, lecz raczej jako ludzi połączonych wspólną sprawą. Doradcy z Centrum, także ci opłacani, zaczęli jako bezrobotni wolontariusze. Od początku swojego istnienia, UWC dąży do integracji i angażowania osób poszukujących tam pomocy w kampanie prowadzone przez organizację. Komisja Zarządzająca w dużej części składa się z osób bez pracy i pobierających zasiłki, które dzielą się swoją wiedzą z szerokimi rzeszami osób w podobnej sytuacji.

Uczestnictwo osób bezrobotnych i pobierających zasiłki gwarantuje, że organizacja nie oddala się od swoich pierwotnych celów i zamierzeń. UWC stara się wcielać w życie maksymę „nic o nas bez nas”. Hasło to jest punktem wyjścia dla spotkań Sieci, wspólnym mianownikiem dla wszystkich organizacji członkowskich. Inicjatywa „Niech Cię usłyszą”¹², zorganizowana przez organizację przeciwdziałające ubóstwu w Zjednoczonym Królestwie promuje to podejście wśród organizacji walczących o zwrócenie uwagi decydentów na perspektywę osób doświadczających ubóstwa. Stworzony przez nas pakiet narzędzi przedstawia kompletny zestaw wytycznych dotyczących organizacji spotkań opartych na przynależności, zarówno pod względem dostępności jak uczestnictwa. UWC stosuje te wytyczne w swojej codziennej pracy oraz w procesach podejmowania decyzji. W oddziałach centrum pracuje ochotniczo około 30 bezrobotnych wolontariuszy.

Usługi oferowane przez UWC obejmują:

- Załatwianie formalności związanych z zasiłkami
- Wypełnianie formularzy wniosków o przyznanie zasiłków
- Współpracę z lokalnymi władzami Departamentu Pracy i Emerytur oraz Urzędu Skarbowego
- Zapewnianie pełnomocników do postępowań w sprawach związanych z zasiłkami
- Kampanie informacyjne
- Porady dla osób zwolnionych z pracy, udzielane w siedzibach organizacji.



Wyzwania stojące przed osobami poszukującymi pracy

Promowanie uczestnictwa wśród osób bezrobotnych zawsze było bardzo trudne. Brak pracy powoduje odcięcie od społeczeństwa. Osoby doświadczające tej sytuacji są pozbawione spoiwa wspólnych doświadczeń i bieżących spraw, jakie zapewnia miejsce pracy. Rząd, przy sprawnej asyście mediów, usiłuje zindywidualizować problem bezrobocia, zrzucając całą za niego odpowiedzialność na tych, których dotyczy. Trudności wynikające z braku zatrudnienia są ogromną przeszkodą dla uczestnictwa w społeczeństwie obywatelskim. Presja, by nie tracić czasu na nic innego prócz poszukiwania pracy oraz psychologiczne efekty jakie niesie ze sobą etykieta osoby niepracującej, a więc ‘niedostosowanej’ społecznie, dodatkowo przyczyniają się do spiętrzenia tych przeszkód. Brak pieniędzy uniemożliwia długoterminowe planowanie, gdyż priorytetem staje się zaspokojenie najbardziej podstawowych potrzeb. Wachlarz wyborów zawęża się, szerszy obraz wspólnych spraw staje się coraz mniej widoczny. Problemy, z jakimi musi sobie radzić osoba bezrobotna wydają się nie do pokonania, jak więc znaleźć siłę na zajmowanie się również innymi?

Rola organizacji otwierających drogę do uczestnictwa osobom bezrobotnym

W takim właśnie kontekście musimy dokonywać oceny uczestnictwa osób bezrobotnych w naszych organizacjach. Opisane trudności nie mogą służyć jako wymówka dla bierności, lecz przeciwnie: powinny stale przypominać nam o tym, w jaki sposób musimy się organizować by włączać osoby niepracujące. Musimy dopełniać naszych obowiązków. Należy podkreślać społeczny aspekt doświadczeń związanych z uczestnictwem i zachęcać osoby, z którymi pracujemy, do rozwoju osobistego.

Justine wzięła udział we wszystkich szkoleniach dostępnych dla doradców-wolontariuszy. Wykazuje aktywne

¹²Pakiet narzędzi inicjatywy „Niech Cię usłyszą” (Get Heard) dostępny jest pod adresem WWW.ukcap.org/getheard/downloads.htm

zainteresowanie rezultatami swojej pracy. Centra pomocy osobom bezrobotnym nie postrzegają pracy doradczej jako celu samego w sobie czy 'plastra' przykrywającego problemy wynikające z okoliczności gospodarczych i krzywdzącej polityki. Doradcy w naszych centrach uczulani są na to, by zwracać uwagę na szerszy kontekst spraw, z jakimi przychodzą do nas bezrobotni.

Sieć EAPN uczestniczyła w organizacji spotkań z osobami doświadczającymi ubóstwa, w których udział brała Justine. W wyniku wykonanej pracy została zachęcona do przyłączenia się do kampanii dotyczącej dostosowania poziomu minimalnego dochodu. Grupa osób podpisała się pod listem do Ministra Finansów, wzywającym go do podniesienia wysokości najniższego dochodu. Sygnatariusze porównali swoje palące problemy budżetowe i deficyt w finansach osobistych do szeroko nagłośnionego krajowego kryzysu zadłużeniowego. Dzięki temu listowi, Justine została po raz pierwszy zaproszona do lokalnej stacji radiowej, gdzie miała okazję podzielić się swoją historią oraz opowiedzieć o powodach, dla jakich powstała kampania. Zaangażowanie Justine powiodło ją na brukselską Konferencję EAPN ws. dochodu minimalnego, gdzie z zainteresowaniem i entuzjazmem wysłuchiwała innych osób w podobnej sytuacji, szczególnie z Europy Wschodniej. Kobieta przeczytała sporo publikacji dotyczących problematyki społecznej i zobowiązała się do dalszych prac. EAPN UK od jakiegoś czasu interesowała się propozycją grupy roboczej ds. zatrudnienia, by osoby poszukujące pracy prowadziły dzienniki dokumentujące ich codzienną walkę o zatrudnienie w czasach recesji. Zapiski te miały z założenia odnosić się zarówno do interakcji z organizacjami i wszelkimi urzędami związanymi z zasiłkami i poszukiwaniem pracy, jak również do sfery emocji i codziennych, praktycznych wyzwań, jakie niesie ze sobą życie za skromne kwoty. Justine chętnie przystąpiła do projektu – jej blog można odwiedzić pod adresem WWW.justine-diaryofajobseeker.blogspot.com.

Historia Justine jest przykładem na to, jak można pokonać przeszkody stojące na drodze uczestnictwa osób bezrobotnych. Opowiada o zaangażowaniu, aktywnym prowadzeniu kampanii i rozwoju osobistym. Nie wolno nam bagatelizować przeszkód i barier, ale też nie mogą one służyć jako wymówka do odmawiania bezrobotnym uczestnictwa.

Nic o nas bez nas!

Colin Hampton, colin.hampton@hotmail.co.uk,
Centrum pomocy osobom bezrobotnym w Derbyshire, WWW.duwc.org.uk

Świadectwa osobistego doświadczenia uczestnictwa

„Osobiście skorzystałam z usług UWC w Derbyshire, gdy w wyniku pewnych zmian w prawie, związanych z ulgami podatkowymi, kwotami zasiłków na dzieci, itd. przestał mi przysługiwać zasiłek dla osób o niskich dochodach. Nie mogłam się w tym wszystkim zorientować i w efekcie przez jakiś czas zostałam bez jakichkolwiek dochodów. Nie wiedziałam do kogo zwrócić się o pomoc, gdy przez przypadek zauważyłam szyld UWC.

Innym razem, osoba z mojej bliskiej rodziny zachorowała i udała się na badanie w celu ustalenia, jaki zasiłek może jej przysługiwać. Poszłam razem z nią. Wyniki badań nie kwalifikowały jej do zasiłku, dokumenty wnioskowe były pełne sprzeczności. Pomimo tego, że byłam świadkiem całej sytuacji, pogubiłam się w tym wszystkim.

Po blisko roku życia ze znacząco obniżonymi dochodami, osoba ta postanowiła wnieść sprawę o przyznanie jej zasiłku. Na rozprawie byłam razem z nią i z jej pełnomocnikiem. Pierwotną decyzję uchylono na jej korzyść. Cała ten sprawa bardzo pogorszyła jej stan zdrowia. Mi jednak uświadomiła, że chcę pomagać innym osobom borykającym się z podobnymi trudnościami, które nie mogą liczyć na pomoc nikąd oprócz agencji takich jak UWC.

Postanowiłam wziąć udział w szkoleniach z dziedziny, w której byłabym w stanie działać jak najwięcej dla mojej rodziny i dla mojej społeczności. Zrodziła się we mnie pasja do pomagania, dzięki której zdołałam nauczyć się wiele o problemach ludzi, którzy już żyją w ubóstwie.

Fascynuje mnie łamanie stereotypów godzących w równość ludzi, a poza tym zależało mi

na znalezieniu pracy. Jako wolontariuszka UWC zdobyłam wiele nowych umiejętności i miałam okazję zaangażować się w sprawy mojej społeczności. Zaczęłam pisać bloga opisującego moje doświadczenia związane z poszukiwaniem pracy. Mam nadzieję, że ten projekt pomoże pracownikom urzędów pracy w zrozumieniu, z jakimi trudnościami mierzy się osoba szukająca zatrudnienia. Mój blog znajduje się pod adresem <http://justine-diaryofajobseeker.blogspot.com>.”

Justine Bark, ochotniczy doradca ds. uprawnień zasiłkowych i organizatorka kampanii



ATD Czwarty Świat

UZWGLĘDNIANIE UCZESTNICTWA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH UBÓSTWA

UNIWERSYTETY LUDOWE CZWARTEGO ŚWIATA I DZIELENIE SIĘ WIEDZĄ



Dlaczego zajmujemy się uczestnictwem

Osoby pozbawione możliwości uczestnictwa nie mają głosu – nie mogą więc liczyć na innych ani wykonywać swoich praw i obowiązków obywatelskich. Ujmując to najogólniej, ignorowanie głosu osób wykluczonych jest aktem przemocy wobec nich, prowadzącym do zwiększenia niepokoju społecznych i, ostatecznie, to załamania się społeczeństwa. Uczestnictwo obywatelskie jest podstawą demokracji zapewniającą dostęp do fundamentalnych praw.

Początek procesu politycznego

Założyciele ATD Czwarty Świat, Józef Wrzesiński i rodziny z 'obozu bezdomnych' w Noisy-le-Grand pod Paryżem, rozpoczynając swoją inicjatywę w 1957 r. mieli cel polityczny: lepsze życie nie tylko dla nich, ale także dla ich dzieci, oraz niedopuszczenie do tego, by ktokolwiek musiał w przyszłości cierpieć z powodu biedy tak jak oni.

Łączące ich wieloletnie doświadczenia podpowiadały im, że sami nie mają najmniejszych szans na powodzenie – musieli przekonać do swojej idei innych i to za pomocą działań politycznych. Od tamtej pory tysiące osób żyjących w skrajnym ubóstwie na całym świecie dołączyło do ruchu w którym, wspólnie z ludźmi z przeróżnych środowisk, dążą do globalnej sprawiedliwości.

Niedoceniona wiedza

Choć w wielu krajach walka z ubóstwem toczy się z pełnym zaangażowaniem, większość inicjatyw skupia na tych samych, starych rozwiązaniach. Instytucje, politycy, badacze akademicki, pracownicy społeczni, mimo najszczerzej chęci zawsze proponują sposoby przeciwdziałania ubóstwu oparte na ich własnych mniemaniach dotyczących jego źródeł. Nazbyt często kobiety i mężczyźni doświadczający skrajnego ubóstwa postrzegani są wyłącznie przez pryzmat nękających ich problemów i tego, czego nie mają i czego potrzebują. Ponieważ ich wiedza jest niedoceniana, stają się biernymi obiektami działań innych ludzi, wykluczonymi z udziału w budowaniu naszej wspólnej przyszłości, wyrzuconymi poza nawias demokracji. Muszą przyjmować gotowe rozwiązania, opracowane dla nich przez kogoś innego. Rozwiązania te, wymyślane bez poszanowania dla ich doświadczeń i punktu widzenia, często okazują się na dłuższą metę nieskuteczne.

Uniwersytety Ludowe Czwartego Świata

Z przekonania, że jej działania mogą być skuteczne tylko wówczas, gdy czerpać będą również z wiedzy osób żyjących w skrajnym ubóstwie, organizacja ATD Czwarty Świat założyła w 1972 r.¹³ Uniwersytety Ludowe Czwartego Świata. Nie wystarczyło jednak samo przekonanie, że ludzie żyjący w najgorszym ubóstwie dysponują opartą na doświadczeniach wiedzą *o samych sobie i o swoim stanie, o otaczającym ich świecie, który pozwala na to, by cierpieć biedę i o tym, co należy zrobić by powstrzymać wykluczanie osób najbardziej narażonych na ubóstwo*¹⁴. Konieczne było wdrożenie środków umożliwiających wyekstrahowanie tej wiedzy i zakomunikowanie jej światu.

Uniwersytety Ludowe Czwartego Świata działają wieloetapowo: docierają do ludzi najbardziej narażonych na ubóstwo w miejscu ich zamieszkania, zachęcają ich do wyrażania swoich opinii i do podzielenia się swoimi doświadczeniami. Osoby te stopniowo zaczynają rozumieć, że mogą zaofiarować coś od siebie; że to co mają do powiedzenia spotyka się z zainteresowaniem innych. Dla nich, od zawsze żyjących w poczuciu odrzucenia, jest to rodzaj przebudzenia dodającego im odwagi do wzięcia udziału w lokalnych spotkaniach.

Spotkania te są drugim, równie istotnym, etapem budowania klimatu wzajemnego zaufania. Każdy uczestnik, który zdecyduje się podzielić z innymi swoimi przemyśleniami i emocjami jest traktowany poważnie. Nie jest za to oceniany, niezależnie od tego, jak wychodzi mu wyrażanie swoich myśli. Uczestnicy mają okazję zaobserwować, że łączy ich taka sama sytuacja życiowa. To napędza do dalszej autorefleksji, pomaga przezwyciężyć wstyd i poczucie winy, wypłynąć na szersze wody. Podczas tych spotkań uczestnicy rozmawiają o wydarzeniach w ich codziennym życiu, ale także o szerokiej gamie konkretnych tematów.

Raz na miesiąc spotykają się przedstawiciele różnych grup z całego regionu. Często są to osoby z przeróżnych środowisk. Do spotkań tych przygotowują się indywidualnie lub grupowo, zapraszani są także goście dobrze zorientowani w tematach wybranych jako istotne przez grupę, stanowiących motyw przewodni danego spotkania. Nawiązuje się dialog pomiędzy gośćmi a uczestnikami.

Spotkania Uniwersytetu Ludowego Czwartego Świata i podobne im inicjatywy prowadzone są aktualnie w wielu krajach Europy. Konferencje, na które zapraszani są członkowie różnych europejskich instytucji oraz organizacji pozarządowych, odbywają się co dwa lata w wybranym kraju Europy.

Dzielenie się wiedzą i dobrymi praktykami¹⁵

Uniwersytety Ludowe Czwartego Świata zapoczątkowały serię eksperymentalnych programów skupiających się na dzieleniu się wiedzą i praktykami, w ramach których osoby żyjące w skrajnym ubóstwie, aktywiści ATD Czwarty Świat, badacze akademicki i szkoleniowcy porównują swoje wątpliwości, poddają pod dyskusję różne propozycje rozwiązań, dzielą się wiedzą i refleksjami, by na koniec sporządzić wspólnie dokument zawierający kwestie kluczowe dla przeciwdziałania skrajnemu ubóstwu.¹⁶

¹³*Et vous que pensez-vous? Université populaire Quart Monde*, Françoise Ferrand, Wyd. Quart Monde, 1996

¹⁴Józef Wrzesiński, *“La pensée des plus pauvres dans une connaissance qui conduise au combat” w “Refuser la misère, une pensée née de l’action”*, wyd. Le Cerf-Quart Monde, 2007.

¹⁵zob. karta dot. dzielenia się wiedzą i praktykami z osobami doświadczającymi ubóstwa (w języku francuskim) pod adresem WWW.croisementdessavoirs.org

¹⁶*Dzielenie się wiedzą – kiedy osoby żyjące w ubóstwie i naukowcy myślą razem*, Czwarty Świat – uniwersytecka grupa badawcza. Wyd. University Press of America, 2007.

Eksperyment ten nie ma na celu wyłącznie udzielenia głosu osobom bezpośrednio doświadczającym skrajnego ubóstwa. Jest to proces w którym każdy, od początku do końca, uczestniczy zarówno jako współbohater i współbadacz, wnosząc swój wkład do ostatecznego dokumentu.



Dzielenie się wiedzą i praktykami odbywa się na poziomie szkoleń, badań i działań.

Od 2003 r. odbyły się dziesiątki wspólnych sesji szkoleniowych, skupiających do 15 pracowników społecznych, osoby doświadczające skrajnego ubóstwa oraz wykluczenia i przynajmniej dwóch szkoleniowców – jednego zawodowego i jednego z doświadczeniem ubóstwa. Sesje te mają na celu położenie podwalin pod dalsze dzielenie się wiedzą.

Program sesji skupia się na budowaniu komunikacji, wyrażaniu odczuć, poznawaniu swoich wzajemnych warunków życia, opisywaniu i analizie doświadczeń z różnych punktów widzenia. Ćwiczenia te mają na celu podkreślenie znaczenia podstawowych warunków uczestnictwa i partnerstwa oraz wcielanie ich w życie.

Praca podczas sesji ma charakter interaktywny i opiera się na osobistym zaangażowaniu wszystkich uczestników.

„Pracownicy społeczni skupiają się na konkretach, takich jak mieszkanie, jedzenie, ogrzewanie czy zdrowie... Nasze priorytety są bardziej ogólne: przyszłość naszych dzieci, ich dobre wykształcenie, możliwość wyboru tego, co dla nas jest ważne. Oni potrzebują naszego głosu, bo widzimy pewne rzeczy w inny sposób. Oni mówią o woli, kontroli, podstawowych potrzebach życiowych. My mówimy o walce, wolności, prywatności, prawach.” (Fragment wypowiedzi osoby doświadczającej ubóstwa)

„Uświadomiliśmy sobie, że umiejscowienie spotkania było istotnym czynnikiem zmiany. Przychodząc do naszych biur, osoby doświadczające skrajnego ubóstwa żądają i oczekują od nas pomocy. Podczas wspólnej sesji szkoleniowej obie strony rozwijają się poprzez dialog. Członkowie grup ATD Czwarty Świat uczą się zabierać głos nie tylko w swoich sprawach, ale także w imieniu innych osób żyjących w ubóstwie.” (Fragment wypowiedzi pracownika społecznego)

Jakie wyniki przynosi dzielenie się wiedzą?¹⁷

¹⁷Praktyczne zastosowania dzielenia się wiedzą i praktykami oraz jego wyniki zostały szczegółowo opisane w książce

Ta innowacyjna forma spotkań różnych interesariuszy rodzi nową świadomość. Wspólna praca pomaga wszystkim uczestnikom w budowaniu umiejętności komunikacji oraz umożliwia im zrozumienie nieznanego wcześniej środowiska. Stąd już tylko krok do partnerstwa.

Dzielenie się wiedzą oznacza burzenie uprzedzeń i pochopnych czy wręcz fałszywych przekonań. Prowadzi to do głębszego zrozumienia otaczającej nas rzeczywistości i zarazem do zmiany zachowań praktykowanych przez pracowników społecznych, instytucje, organizacje społeczne i polityczne tak, by respektowały one prawa wszystkich.

Objęcie przez osoby doświadczające skrajnego ubóstwa roli współbadaczy i współbohaterów diametralnie zmienia układ sił. Dzielenie się wiedzą prowadzi ku społeczeństwu, w którym każdy może znaleźć dla siebie miejsce.

Marie-Cécile Renoux,

Delegatka organizacji ATD Czwarty Świat na Unię Europejską ,

Marie-cecile.renoux@atd-quartmonde.org

Świadek – osobiste doświadczenie związane z uczestnictwem

Marie Jahrling-Apparicio jest aktywistką Czwartego Świata od dziesiętków lat. Brała udział w Uniwersytetach Czwartego świata, programach dzielenia się wiedzą i praktykami (*Kiedy osoby żyjące w ubóstwie i naukowcy myślą wspólnie* i *Kiedy osoby żyjące w ubóstwie i szkoleniowcy myślą wspólnie*). Jest także członkiem Międzynarodowej Komisji Etyki przy Centrum Józefa Wrzesińskiego. Jej świadectwo stanowi zarazem wstęp do książki „Dzielenie się wiedzą”¹⁸.

„Przypominam sobie slumsy w Noisy-le-Grand. Brud i warunki życia sprawiały, że rzucaliśmy się w oczy. Byliśmy outsiderami – ludźmi żyjącymi poza nawiasem wszelkich norm, na marginesie społeczeństwa. Często widzieliśmy jak nasza mama płacze, choć starała się udawać przed nami twardą. Jej łzy i jej kłopoty ze zdrowiem wciąż budzą we mnie wściekłość na niesprawiedliwość, jaką jest wykluczenie spowodowane biedą.

Nigdy nie uważałam, że słowo „wykluczenie” pasuje do mojego życia, ponieważ sądziłam, że to moja wina, że jestem biedna. Kiedy opuszczałam slumsy, miałam tylko jedno marzenie: przestać rzucać się w oczy. Też mi coś... prawda jest taka, że każdy powrót do starej dzielnicy, do moich ludzi, był dla mnie jak haust świeżego powietrza. To świat, gdzie wszyscy są tacy sami: każdy z ugiętym karkiem, ale równi.

Walkę podjęłam, gdy zdałam sobie sprawę z tego, że spotyka nas niesprawiedliwość, że nie jesteśmy winnymi, lecz ofiarami – a w końcu bojownikami w walce przeciwko wykluczeniu jakim jest ubóstwo. Józef Wrzesiński zachęcał nas do wzięcia na siebie odpowiedzialności, do uznania naszej własnej wartości. Mówił, że gdy docenimy sami siebie i połączymy siły z innymi, staniemy się potęgą w przeciwdziałaniu biedzie.

My, ludzie z różnych miast i krajów, kształciliśmy się na Uniwersytetach Ludowych Czwartego Świata. Zrozumieliśmy wreszcie, że jesteśmy ludźmi cierpiącymi na niesprawiedliwość skrajnego ubóstwa. Nauczyliśmy się postrzegać samych siebie jako istoty myślące, silne, zdolne do refleksji, do walki o nasze idee, do komunikowania się z innymi. Potem przyszła kolej na współpracę z naukowcami i pracownikami społecznymi. Ciężko było mi uwierzyć w to, że razem z nimi prowadziliśmy badania, dzieliliśmy się nawzajem wiedzą, pisaliśmy wspólnie. Na początku nie mieściło mi się to w głowie, ale udało się – to nie był sen! Naukowcy pomogli nam w uzupełnieniu wiedzy, której nam brakowało, z dziedziny socjologii i historii. Pracownicy społeczni pomogli nam

„Le croisement des pouvoirs – Croiser les savoirs en formation, recherche, action”, Wyd. de l’Atelier – Quart Monde, Paryż, 2008.

18, „Dzielenie się Wiedzą”, Claude Ferrand (red.), Wyd. l’Atelier, Quart Monde, Paryż, 2008, 214 str.

przewyciężyć nasze obawy, lęki i uprzedzenia wynikające z wcześniejszych doświadczeń z nauczycielami, lekarzami, sędziami, pracownikami opieki społecznej, itd. Udało nam się – dla naszej społeczności, dla lepszej przyszłości.

Coraz więcej aktywistów z ubogich środowisk zdobywa się na sprzeciw i na rozwój. Głos najuboższych dopiero zaczyna rozbrzmiewać. Głos, który wskazuje drogę, jaką należy obrać dla zapewnienia wszystkim ludziom jak najlepszej szansy. Osobiście doświadczyliśmy tego, czemu trzeba położyć kres. Skończył się czas, kiedy można było mówić, że skrajne ubóstwo jest nieuniknione. Nie jest. Głęboko wierzę w pracę, jaką wykonujemy wspólnie z naukowcami i z różnymi instytucjami. Jeśli znajdą się środki na to, byśmy dalej uczyli się od siebie nawzajem, uda nam się zmienić praktyki, które zawiodły na całej linii w walce przeciwko skrajnemu ubóstwu.

Marie Jahrling, Aktywistka, ATD Czwarty Świat

Europejska Platforma AGE:

PROJEKT INCLUSage – dyskusja o potrzebach osób starszych



Dlaczego pracujemy nad uczestnictwem?

Naszą misją jest stworzenie społeczeństwa sprzyjającego włączeniu osób z wszystkich grup wiekowych. Można to osiągnąć poprzez długotrwałą współpracę pomiędzy samymi osobami starszymi oraz współpracę osób starszych z władzami i innymi podmiotami zainteresowanymi, nakierowaną na wspólną odpowiedzialność za sposób organizacji naszego społeczeństwa. Aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym również w procesie tworzenia polityki powinno doprowadzić do poprawy jakości życia osób starszych i poprawić ich poczucie godności osobistej.

Tło

Jedną z powszechnie uznawanych fundamentalnych zasad europejskiego procesu integracji społecznej jest udział wszystkich interesariuszy w tworzeniu metod zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, tak by zagwarantować, że stworzone programy dotrą do grup docelowych i zostaną wdrożone w najskuteczniejszy możliwy sposób. W praktyce jednak ustawodawcy rzadko konsultują się z osobami mierzącymi się z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a jeszcze rzadziej z osobami starszymi doświadczającymi ubóstwa lub wykluczenia społecznego.

Projekt INCLUSage

W związku z powyższym powstał projekt INCLUSage, którego celem jest zachęcenie rządów i ustawodawców do regularnych konsultacji z osobami starszymi doświadczającymi ubóstwa i różnych form wykluczenia społecznego. W latach 2008-2010, organizacje członkowskie AGE z Bułgarii, Czech, Finlandii, Niemiec Włoch, Polski i Słowacji¹⁹ wdrażały projekt integracji społecznej INCLUSage - Debating Older People's Needs dotyczący dyskusji nad potrzebami osób starszych.

W czasie trwania projektu partnerzy z państw członkowskich wspólnie z platformą AGE opracowali "Podręcznik promowania integracji społecznej osób starszych w dialogu obywatelskim" (Guide for Civil Dialogue on Promoting Older People's Social Inclusion)²⁰ w celu określenia stałych ram konsultacji i uczestnictwa osób starszych doświadczających ubóstwa wraz z odpowiednimi podmiotami w lokalnej i ogólnokrajowej debacie i procesie tworzenia polityki dotyczącej integracji społecznej.

Działania

Najważniejsze cele i zamierzenia działania:

- zachęcenie rządów i decydentów do regularnych konsultacji z osobami starszymi zmagającymi się z ubóstwem lub różnymi formami wykluczenia;
- Zaangażowanie wszystkich odpowiednich podmiotów zajmujących się bezpośrednio problemami osób starszych lub takich, których praca ma bezpośredni wpływ na tą grupę społeczną, takich jak ministerstwa, parlamenty, usługodawcy z zakresu zdrowia i transportu, urzędnicy miejscy, organizacje młodzieżowe, organizacje praw człowieka, policja, instytucje oświatowe, ośrodki kultury, media itp.
- Stworzenie i pogłębienie dialogu i koordynacji pomiędzy poszczególnymi szczeblami władzy poprzez spotkanie urzędników publicznych odpowiedzialnych za sporządzanie i koordynację krajowej strategii ochrony socjalnej i integracji społecznej z urzędnikami odpowiedzialnymi za wdrażanie jej w regionach i na szczeblu lokalnym.
- Omówienie nowych wskaźników integracji społecznej, takich jak np. wskaźniki niepieniężne, skupiające się na różnych aspektach jakości życia, od dostępu do usług zdrowotnych i socjalnych po kontakty z rodziną, przyjaciółmi i sąsiadami, stopień zaangażowania obywatelskiego itd.

Cel naszego projektu

Nasze działania skierowane są do całego spektrum podmiotów, które angażują się lub powinny się angażować w debatę nad dobrostanem osób starszych i prace nad krajowymi strategiami włączenia społecznego, odnoszące się do potrzeb i próśb osób starszych. Chcemy, by osoby starsze, w tym również osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego wraz z reprezentującymi je organizacjami zaangażowały się w regularną debatę z osobami tworzącymi politykę na wszystkich szczeblach oraz z innymi podmiotami z i spoza obszaru polityki społecznej, takimi jak dostawcy usług, sektor prywatny, instytucje oświaty, media itp. Celem zaangażowania tych różnych podmiotów jest zmobilizowanie ich wiedzy i zasobów do jak największej poprawy codzienności osób starszych.

Co się sprawdziło

Projekt ujawnił rosnące zainteresowanie osób starszych i ich organizacji debatą nad polityką i aktywnym udziałem w opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu nowych programów politycznych. Doświadczenia uczestniczących krajów potwierdziły, że osoby starsze chcą i potrafią zajmować głos we własnych sprawach. Istnieją zachęcające przykłady z większości państw członkowskich, w których obustronne kontakty z osobami tworzącymi politykę ułatwiły konsensus w kwestii poprawy integracji osób starszych w dłuższej perspektywie.

Mamy nadzieję, że współpraca, w szczególności współpraca z lokalnymi decydentami, będzie trwała, a władze, z którymi nawiązaliśmy kontakt w czasie trwania projektu stworzą stałe ramy konsultacji z organizacjami osób starszych. Dotarcie do starszych osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia i włączenie ich do dyskusji to proces złożony, który wymaga długoterminowej strategii ze strony organizacji i osób odpowiedzialnych za tworzenie programów politycznych, aby ułatwić i wdrożyć rzeczywistą wymianę opinii z obywatelami z wrażliwych grup.

Wyzwania związane z projektem

Decydenci często nie chcą oddawać władzy w ręce społeczeństwa obywatelskiego, czy nawet formalnie uznawać jego roli i wpływu. Istnieje również tendencja do unikania konsultacji w kontrowersyjnych sprawach,

19 w Bułgarii - Organizacja Charytatywna Donka Paproikova i Fundacja Tulipan w Czechach - Zivot90; w Finlandii - Stowarzyszenie Szwedzkojęzycznych Emerytów; w Niemczech - BAGSO i Landesvereinigung fur Gesundheit Niedersachsen; we Włoszech - Ancescao Lazio; w Polsce Forum 50+ i Fundacja Ja Kobieta; na Słowacji - Forum Pre Pomoc Starsim.

a skupić się na sprawach szczególnie istotnych z punktu widzenia decydentów. Większość decydentów nie docenia możliwości społeczeństwa obywatelskiego do zajęcia aktywnej roli w kształtowaniu polityki. Potrzeba ram prawnych dla dialogu obywatelskiego, które ustanowiłyby reguły i wyjaśniły cele procesu. Z powodu braku formalnych struktur dialogu obywatelskiego organizacje osób starszych muszą mobilizować własne zasoby, wiedzę i doświadczenie, by móc wziąć udział w tworzeniu polityki i formułować konkretne propozycje nowej polityki. Jeśli chodzi o sojusze z innymi grupami społecznymi zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem, projekt potwierdził, że aby móc kształtować integrację społeczną i mieć na nią wpływ, osoby starsze muszą lobbować wspólnie z innymi grupami, takimi jak osoby młode, kobiety, niepełnosprawni, mniejszości itp. Niestety, grupy te często nie są chętne do współpracy, co nie wynika z braku zainteresowania dialogiem społecznym, ale raczej z braku praktyki i tradycji współpracy we wspólnych sprawach pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Dodatkowe wnioski

aby kontynuować i poszerzać proces dyskusji nad potrzebami osób starszych (w celu zwiększenia ogólnej wiedzy o starzeniu się) projekt INCLUSage opracował serię zaleceń, które można streścić wokół dwóch następujących wniosków:

- Konsultacje mające na celu zebranie opinii osób starszych i ich organizacji muszą stać się obowiązkowe i dotyczyć nie tylko tematów związanych bezpośrednio z ich potrzebami, ale również odnoszących się do szerszego spektrum decyzji (edukacji, zatrudnienia, ubezpieczeń)
- Miejskie, lokalne i gminne inicjatywy uczestnictwa osób starszych, takie jak np. rady seniorów stanowią warunek społeczeństwa sprzyjającego włączeniu społecznemu. Oddolne zarządzanie wzmacnia bezpośrednie zaangażowanie osób starszych i dopełnia proces demokracji pośredniej.

Implikacje dla odpowiednich podmiotów

Instytucje ustawodawcze

W ramach projektu powstał Podręcznik promowania integracji społecznej osób starszych w dialogu obywatelskim, w którym przedstawiono zalecenia dotyczące, po pierwsze, zachęcania osób starszych przez organizacje ich skupiające do udziału w debacie nad programami politycznymi i skutecznego udziału w procesie tworzenia polityki oraz, po drugie, wspierania osób starszych i ich organizacji przez władze publiczne w celu wdrożenia zrównoważonego dialogu obywatelskiego dotyczącego procesu tworzenia programów politycznych związanych z problemami starzenia.

Instytucje opiniotwórcze w tym media i dziennikarze

Dzięki rozpowszechnianiu informacji w lokalnych mediach projekt skupił uwagę na osobach starszych i ich szczególnych potrzebach wpływających na "jakość życia". Partnerzy dążyli nie tylko do współpracy z innymi tradycyjnymi organizacjami pozarządowymi walczącymi z ubóstwem, ale raczej w celu promowania debaty i nawiązywania sojuszy z szerszym spektrum partnerów, w tym również mediami, szczególnie lokalnymi, które mogą przekazywać informacje na temat potrzeb osób starszych i zwiększać świadomość realiów socjalnych najwrażliwszych grup.

Maciej Kucharczyk, Europejska platforma AGE, maciej.kucharczyk@age-platform.eu



Osobiste świadectwo uczestnictwa

Nazywam się Brigitte Paetow. Mam 71 lat i aktywnie uczestniczę jako wolontariuszka w lobby osób starszych naszego kraju związkowego Meklemburgii Pomorza Przedniego. Ważnym dla nas problemem jest wzrost ubóstwa u osób starszych wywołany coraz dłuższymi okresami bezrobocia. Według atlasu ubóstwa wydanej w Niemczech w 2007 r., nasz kraj związkowy ma największy odsetek osób zagrożonych ubóstwem.

Kiedy pod koniec 2008 r. nadarzyła się okazja, by dołączyć do europejskiego projektu "INCLUSage – Debating Older People's Needs" prowadzonego przez platformę AGE, zgłosiliśmy chęć udziału, po to by wzmocnić dialog obywatelski pomiędzy władzami publicznymi i osobami starszymi i reprezentującymi je organizacjami na temat integracji społecznej osób w starszym wieku. Nasze doświadczenia wykazały, że działania administracyjne nie są wystarczające dla poprawy realiów socjalnych wielu osób starszych.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne stanowią zagrożenie dla demokracji, dlatego tak ważne jest skuteczne ich zwalczanie za pośrednictwem organizacji pozarządowych. Cóż może być bardziej naturalne niż porozumienie w tym względzie z osobami, których ubóstwo dotyczy? Nie jest to jednak proste. Starsze osoby dotknięte ubóstwem bardzo rzadko i niechętnie mówią o trudnościach, jakich doświadczają. W większości przypadków powodem jest wstyd, ale niektórzy również boją się, że władze publiczne przeniosą odpowiedzialność za ubóstwo na młodsze pokolenia. Nikt nie lubi być ciężarem dla swoich dzieci. Takie lęki i uprzedzenia można rozwiązać wyłącznie podczas osobistych kontaktów i rozmów, dlatego urządziliśmy warsztaty dla naszych uczestników.

Byłam pod wrażeniem różnorodności problemów wyrażanych przez osoby starsze. Często miały zal o to, że ich osobista sytuacja nie zawsze pasowała do sztywnych ram prawnych i przez to nie kwalifikowali się do pomocy. Nasi partnerzy, którzy z nami rozmawiali, teraz na nas liczą. Nie możemy i nie chcemy zawieść tego zaufania. Najlepiej ilustrują to dwa cytaty z warsztatów "Jeśli nie będziecie o tym rozmawiać, nie będzie można nic zmienić. Ten dzień sprawił, że czuję się dobrze. Dobrze, że grupa dyskusyjna nie była większa."

Podzielam opinię Krajowej Konferencji Ubóstwa zorganizowanej przez niemiecką EAPN, która twierdzi, że Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 w Niemczech nie uzyskał niezbędnej uwagi politycznej. Dlatego tak ważne jest, by organizacje pozarządowe nadal wywierały presję w tej sprawie. Ocena warsztatów zdaniem krajowej rady seniorów nie kończy rozmów z odpowiednimi podmiotami, a jest jedynie warunkiem kontynuacji dialogu pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, w tym również osobami doświadczającymi ubóstwa.

Brigitte Paetow, przewodnicząca regionalnej rady seniorów kraju związkowego Meklemburgia Pomorze Przednie (LSB MV), Niemcy



ODDAJMY GŁOS DZIECIOM I MŁODZIEŻY



Dlaczego pracujemy nad uczestnictwem?

Chcąc działać na rzecz praw dzieci musimy starać się słuchać, co dzieci mają do powiedzenia i próbować zrozumieć ich punkt widzenia. Angażowanie dzieci w nasze działania i oddawanie im głosu jest sposobem realizacji zasady uczestnictwa.

Kontekst

Promowanie uczestnictwa dzieci i młodzieży jest kluczowym celem i powtarzającym się elementem wszystkich działań organizacji Eurochild zgodnie z Konwencją Praw Dziecka ONZ, mówiącą o prawie do bycia wysłuchanym i do wyrażania opinii w sprawach, które ich dotyczą.

Członkowie Eurochild są oddani wzmacnianiu znaczenia dzieci i młodzieży tak, by mogli oni uczestniczyć w procesach tworzenia polityki na szczeblu krajowym i UE. Wiele z organizacji członkowskich uwzględnia dzieci we własnych procesach podejmowania decyzji i dostarczania usług ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży z najwrażliwszych grup, które tym samym mają najmniejszą możliwość bycia wysłuchanym.

Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 dostarczył możliwości zwiększenia świadomości tego, jak ważne jest oddawanie głosu dzieciom, ale również wzmocnienia pracy nad uczestnictwem w samej organizacji Eurochild poprzez uwzględnienie głosu dzieci z grup wrażliwych i pokrzywdzonych w różnych powiązanych ze sobą wydarzeniach w ciągu tego roku. Poniżej przedstawiamy niektóre z tych wydarzeń.

Opisy przykładów

1. Spotkanie młodzieży w sprawie ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród dzieci

W czerwcu 2010 r. w Brukseli zebrało się 33 dzieci i młodzieży w wieku od 11 do 18 lat dla omówienia kwestii ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród dzieci²¹. Uczestnicy zostali wyselekcjonowani spośród organizacji członkowskich Eurochild pracujących z dziećmi w 9 różnych krajach Europy. Niektóre dzieci należały do grup wrażliwych lub pochodziły z pokrzywdzonych rodzin. Podczas tygodniowego spotkania dzieci miały możliwość dowiedzenia się więcej na temat sytuacji dzieci doświadczających ubóstwa w innych krajach, w których wdrażana jest polityka walki z ubóstwem. Tematem dyskusji było, co zdaniem dzieci można zrobić, aby zakończyć ubóstwo wśród dzieci. Dzieci zaznałymi się również z petycją Eurochild "End Child Poverty"²² i entuzjastycznie podjęły rolę "ambasadorów" kampanii po powrocie do swoich krajów. Wszystkie działania zostały zorganizowane w oparciu o podejście uczestniczące, pozwalające dzieciom na wyrażanie siebie i umacniając ich rolę jako podmiotów zmiany. Działania obejmowały trzy główne składowe: integrację w grupie, naukę i wymianę doświadczenia oraz budowanie konsensusu.

Dzieci spotkały się z przedstawicielami instytucji UE i belgijskiej prezydencji, co miało dla nich ogromne znaczenie. Mogły wymieniać się opiniami bezpośrednio z decydentami i przekazać im uzgodnione wspólnie przesłanie o tym, jak walczyć z ubóstwem wśród dzieci. Później tego samego roku niektóre z dzieci brały udział w zwołanej przez belgijską prezydencję konferencji dotyczącej ubóstwa dzieci, w trakcie której przedstawiono filmy²³. Zorganizowano imprezę w Parlamencie Europejskim podczas której przekazano Przewodniczącemu Komisji Europejskiej i Komisarzowi ds. społecznych i integracji społecznej przesłanie dzieci, a dzieci zaprezentowały, co zrobiły w swoich krajach dla promowania walki z ubóstwem wśród dzieci.



2. Uczestnictwo i poprawa usług

Niniejszy przykład został opisany w publikacji Eurochild *Valuing children's potential: How children's participation can contribute to fighting poverty and social exclusion*.²⁴ i dotyczy podejścia opracowanego przez organizację członkowską Eurochild z wielkiej Brytanii - Action for Children²⁵, która zaangażowała dzieci w proces rekrutacji i selekcji kandydatów. Stopień uczestnictwa był różny w zależności od rodzaju stanowiska, natury rekrutującego projektu oraz zainteresowań, umiejętności i wiedzy zaangażowanych dzieci

21 www.eurochild.org/index.php?id=208&L=0&tx_ttnews%5Btt_news%5D=531&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=95a4d8
22 www.endchildpoverty.eu

23 Filmy przygotowane przez dzieci na stronie: www.eurochild.org/index.php?id=339

24 www.eurochild.org/fileadmin/ThematicPriorities/Participation/Eurochild/ValuingChildren_sPotential.pdf

25 www.actionforchildren.org.uk

i młodzieży.

Zaangażowanie dzieci i młodzieży w rekrutację rozważane jest już na początku procesu. Wszyscy menedżerowie projektów, rozpoczynający kampanię rekrutacyjną otrzymują przypomnienia, podkreślające zaangażowanie organizacji w uczestnictwo i drogowskaz odpowiednie zasoby i doradztwo. Dzięki temu zaangażowanie dzieci jest rozważane już od najwcześniejszych etapów i można uniknąć pułapek takich jak brak czasu na dokładne opracowanie podejścia czy na odpowiednie przygotowanie dzieci do roli. Dostępne są różne narzędzia pomocne w dostosowaniu się do wieku dzieci (już od 6 roku życia), ich umiejętności i zainteresowań.

Dużą wagę przykładają się do tego, by już na początku każdego z procesów rekrutacyjnych dzieci wiedziały, czego się od nich oczekuje i jaki będzie ich wpływ na wynik rekrutacji. Dzięki temu czują się cenione i szanowane podczas całego procesu.

Co się sprawdziło

1. Wydarzenia dla młodzieży

- poprzez dzielenie się doświadczeniami i pracę nad konkretnymi tematami dzieci czuły się włączone w sprawę, przekraczającą granice
- Zaistniał prawdziwy dialog pomiędzy dziećmi i decydentami.
- Informacja zwrotna ze strony dzieci, organizacji i decydentów była bardzo pozytywna

2. Uczestnictwo i poprawa jakości usług

- Oceny dzieci były bardzo pozytywne
- Personel zaangażowany w proces rekrutacji oraz kandydaci bardzo docenili udział dzieci.

Wyzwania takiego podejścia

- Dzieci często niechętnie mówią o swoich doświadczeniach z obawy przed stygmatyzacją, szczególnie jeśli pochodzą z odmiennych środowisk lub innych krajów.
- Język jest barierą. Korzystanie jedynie z angielskiego wyklucza wiele dzieci z możliwości uczestnictwa, a pomoc formalnego tłumacza może zakłócić naturalną wymianę myśli. Eurochild dba o to, by część dzieci posiadała wystarczającą znajomość angielskiego, by móc nieformalnie tłumaczyć pozostałym. Osoby wspomagające integrację powinny również uważać, by używać przyjaznego dzieciom języka i unikać unijnego żargonu i terminów technicznych.
- Należy otworzyć się na to, co dzieci mają do powiedzenia, nawet jeśli oznacza to inne skutki niż początkowo oczekiwane.
- Dorośli często nie doceniają umiejętności wyrażania się dzieci i myślą, że dzieci są zbyt niedojrzałe, by rozumieć "sprawy dorosłych" i mieć w nich coś do powiedzenia.
- Fundusze na działania związane z uczestnictwem nie są uważane za priorytetowe. W obliczu cięć budżetowych wiele projektów związanych z uczestnictwem jest zagrożonych, w tym również projekt opisany powyżej.

Efekty i wnioski

- Sukces wydarzeń dla młodzieży otworzył drzwi i zachęcił organizacje Eurochild i jej organizacje członkowskie do realizowania podobnych działań na szczeblu europejskim i krajowym.
- Dzieci nawiązały silne więzi i nadal utrzymują kontakty ze sobą i z Eurochild za pośrednictwem sieci społecznej.
- Projekt był kontynuowany na szczeblu krajowym, a jego uczestnicy angażowali się w wydarzenia promujące kampanię Eurochild [End Child Poverty], dzieląc się doświadczeniami i uczestnicząc w wydarzeniach w ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem.
- Wydarzenie zapewniło bazę dla bieżącej i przyszłej pracy nad uczestnictwem dzieci w ramach Eurochild i jej organizacji członkowskich.
- Rekrutacja stała się okazją do dzielenia się władzą i możliwością podejmowania decyzji z dziećmi, osobami korzystającymi z usług, personelem i członkami organizacji, a także umożliwiła lepsze podjęcie decyzji.
- Zaangażowanie dzieci w proces rekrutacji stało się praktyką pracy organizacji Action for Children, a organizacja zobowiązała się do przestrzegania tej zasady w przyszłości.

Dzieci zaangażowały się w coroczne konferencje Eurochild. Członkowie Eurochild są coraz bardziej zaangażowani w promowanie uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji na szczeblu krajowym i UE. Obecnie Eurochild prowadzi projekt służący poznaniu opinii dzieci z grup wrażliwych o własnych prawach i proponowanych przez nie rozwiązaniach w celu zapewnienia przestrzegania i stosowania ich praw.²⁶

Mafalda Leal, Eurochild, Mafalda.leal@eurochild.org

Osobiste świadectwo uczestnictwa

Spotkanie dzieci było wspaniałym doświadczeniem. Naprawdę podobało mi się spotkanie z tymi wszystkimi wspaniałymi ludźmi i wspaniale było dowiedzieć się więcej o innych krajach i kulturach. To podobało mi się najbardziej.

Podczas spotkania z ustawodawcami oni naprawdę nas słuchali i byli zaciekawieni naszą wiedzą, bo z kim lepiej można porozmawiać o problemach dzieci niż z samymi dziećmi?

Dzieci i młodzież powinni mieć więcej możliwości wypowiedzenia się o swoich sprawach i problemach obecnych w Europie i na świecie. Każdy powinien mieć 15 minut na wypowiedź na ten temat. Byłoby to bardzo interesujące i sądzę, że zmieniłoby świat.

Eduardo, 13, uczestnik Konferencji *Child Poverty and Well-Being Conference*

Dorośli tak naprawdę nie wiedzą, co myślą dzieci i młodzi ludzie, jeśli ich nie zapytają. Nie widzą tego, co my i mogą się od nas wiele nauczyć.

Morgan, 12, uczestnik, *Action for Children*

Uczestnictwo daje umiejętności i motywację do innych rzeczy. Ja wiele się tu nauczyłam. To daje nam więcej pewności siebie, daje zastrzyk energii. Czujemy się dumni z tego, co robimy. Każde dziecko i młody człowiek powinni mieć możliwość zaangażowania. To daje nam umiejętności, które wykorzystamy w życiu i pozwala nam być o jeden krok do przodu.

Amy, 16, uczestniczka, *Action for Children*

Pakiet narzędzi uczestnictwa i przekazywania inicjatywy użytkownikom usług



Dlaczego pracujemy nad uczestnictwem

Jakość życia użytkowników usług socjalnych znacząco wzrasta, jeśli dostawcy usług uwzględniają ich życzenia i jeśli użytkownicy czują odpowiedzialność za proces dostarczania usług. Uczestnictwo można zatem postrzegać jako warunek wstępny przejmowania inicjatywy. Umożliwienie i ułatwienie użytkownikom skutecznego uczestnictwa we wszystkich procesach podejmowania decyzji, mających wpływ na ich życie pozwala na stworzenie tego poczucia odpowiedzialności. Również jakość usług rośnie w miarę jak zwiększa się zrozumienie pragnień, umiejętności i potrzeb użytkowników, a usługi stają się bardziej dostosowane do konkretnych osób. Gdy usługi skupiają się bardziej na tej kwestii, zadowolenie użytkowników wzrasta. Z naszych doświadczeń wynika, że przekazywanie inicjatywy to skuteczne narzędzie w walce z instytucjonalizacją i uzależnieniem od usług, ponieważ wspiera autonomię jednostki i inspiruje do postępów.

Kontekst

Eurodiaconia od dawna zabiera głos w dyskusji na temat jakości usług socjalnych w Unii Europejskiej. W 2009 r. organizacja wydała dokument, zatytułowany "Zasady jakości kościelnych usług socjalnych", ponieważ nasi członkowie oprócz udziału w dyskusji na szczecelu UE chcieli również przekazać podstawy tego, co Eurodiaconia i jej organizacje członkowskie uważa za wysokiej jakości kościelną opiekę społeczną i usługi socjalne i do czego dąży w swoich usługach. Naszym celem jest zagwarantowanie, by nasze usługi były tak wysokiej jakości, jak to tylko możliwe.

Eurodiaconia to ogólnoeuropejska społeczność organizacji powstałych w wierze chrześcijańskiej i działających w tradycji Diaconii, obejmująca kościoły jak i dostawców usług socjalnych i zdrowotnych. Uczestnictwo i przekazywanie inicjatywy użytkowników naszych usług zostały uznane przez organizacje członkowskie Eurodiaconii za niezbędny element świadczenia wysokiej jakości usług socjalnych na miarę użytkowników, wspierających autonomię jednostki. Zdaniem naszych członków kwestia ta jest tak ważna, a przy tym tak złożona, że wymaga dalszych prac i właśnie dlatego powstał niniejszy pakiet narzędzi, który ukazał się drukiem pod koniec 2010 r.

Opis studium przypadku

Nasz pakiet narzędzi nie próbuje jednoznacznie definiować uczestnictwa czy opisywać drogi do uczestnictwa i przekazywania inicjatywy użytkowników usług. Dokument ten można postrzegać jako elastyczne źródło umożliwiające organizacjom lepsze zrozumienie uczestnictwa i punkt wyjścia do refleksji i wewnętrznej dyskusji nas wdrażaniem i poprawą uczestnictwa różnych grup użytkowników.

Zdaniem organizacji kościelnych wszyscy ludzie zostali stworzeni na obraz i podobieństwo Boga, a każda osoba jest niepowtarzalna, ma zasoby, umiejętności, pomysły i kompetencje, które mogą poprawiać jej własną jakość życia i wzbogacać życie jej otoczenia. Usługi, które świadczymy są tylko narzędziem spełniania tego potencjału. Przekazywanie inicjatyw jednostce jest procesem powolnym, raczej podróżą niż wydarzeniem, a dla członków Eurodiaconii dodatkowo jest to zadanie duchowe.

Krótki opis pakietu narzędzi

We wstępie wyjaśniamy pokrótce dlaczego uczestnictwo i przekazywanie inicjatywy użytkowników usług powinny być wdrażane, jak również dlaczego organizacje członkowskie Eurodiaconii postanowiły wydać pakiet narzędzi. Pierwszy rozdział przedstawia różne perspektywy definiowania przekazywania inicjatywy ze względu na proces i jego cel, opisując pewne jego wymiary, takie jak zrozumienie tego, że nasze decyzje mają na coś wpływ, lub wiara we własne kompetencje.

Kolejne części zawierają wytyczne tworzenia środowiska i systemu sprzyjającego przekazywaniu inicjatywy, w tym relacji pomiędzy pracownikami, a użytkownikami usług, jak również opisuje konieczność wspólnego wypracowania jednorodnego podejścia do uczestnictwa i przekazywania inicjatywy w ramach organizacji. W kwestii samego uczestnictwa wymienione są sposoby zachęcania użytkowników usług do rozpoznawania własnych zasobów i korzystania z nich do rozwinięcia własnego potencjału. Rozdział ten zwiera również wytyczne w odniesieniu do przekazywania inicjatywy pracownikom społecznym.

Końcowe rozdziały zawierają linki do zasobów, w których organizacje mogą znaleźć więcej informacji dotyczących omawianych problemów i teorii. Linki odsyłają również do przykładów dobrej praktyki, obejmujących metody uczestnictwa i przekazywania inicjatywy użytkownikom różnego rodzaju usług, w tym osób bezdomnych i osób z trudnościami w nauce spisanych przez Eurodiaconię i jej organizacje partnerskie

Pakiet narzędzi dostępny jest na stronie: www.eurodiaconia.org/files/Social_and_Health_Care_Services/SERV_25_10_Eurodiaconia_user_participation_and_przekazywanie_inicjatywy_toolkit_web.pdf.

Ogólnie rzecz biorąc, członkowie Eurodiaconii pracują na rzecz grup marginalizowanych z powodu zdrowia, ubóstwa, statusu prawnego czy statusu zatrudnienia. Nasi członkowie dążą do zapewnienia usług odpowiadających na różne wzajemnie powiązane potrzeby, lecz również starają się wzmocnić użytkowników na tyle, by mogli być rzecznikami własnej sprawy, biorącymi aktywny udział w procesie zapewniania sobie opieki. Konsultowano się również z organizacjami członkowskimi i partnerskimi ze szczególnym doświadczeniem w zakresie uczestnictwa i przekazywania inicjatywy osobom z niepełnosprawnościami fizycznymi i umysłowymi oraz z organizacjami pracującymi z bezdomnymi. Metodologia pracy z takimi grupami została również uwzględniona w pakiecie narzędzi.

Co się sprawdziło

członkowie Eurodiaconii docenili nienakazowe podejście, z jakim przygotowany został pakiet narzędzi, przykłady najlepszych praktyk, ogólne informacje na temat poszczególnych metod i sugerowane wytyczne. pakiet narzędzi okazał się bodźcem do dyskusji pomiędzy wieloma członkami Eurodiaconii, którzy chętnie omawiają pakiet narzędzi i dalsze możliwości rozwoju programów uczestnictwa i przekazywania inicjatywy w zakresie świadczonych przez siebie usług. Niektórzy członkowie przetłumaczyli pakiet narzędzi na swoje języki narodowe.

Wyzwania takiego podejścia

Konieczne jest zaangażowanie pracowników społecznych w planowanie i wdrażanie programów uczestnictwa i przekazywania inicjatywy użytkownikom. Należy stworzyć wspólny sposób pojmowania przekazywania inicjatywy, na którym opierałby się cały system. Należy stworzyć takie środowisko pracy, w którym głos użytkowników byłby słyszany i skuteczny i które zachęcałoby pracowników do szacunku dla użytkowników i uczenia się od nich. Rozwój programów uczestnictwa i przekazywania inicjatywy

użytkownikom, szczególnie w przypadku grup wrażliwych lub osób z niepełnosprawnościami może początkowo być bardzo wymagający, ale korzyści są długofalowe..

Wyciągnięte wnioski

pakiet narzędzi pomógł Eurodiaconii w budowaniu specjalistycznej wiedzy pochodzącej z doświadczeń jej członków i umożliwił dzielenie się przykładami najlepszej praktyki w ramach sieci i pomiędzy organizacjami partnerskimi.

Eurodiaconia wzięła udział w Trzecim Forum Usług Socjalnych Pożytku Publicznego, gdzie zaprezentowała uczestnictwo i przekazywanie inicjatywy użytkowników jako klucz do zapewnienia wysokiej jakości usług socjalnych w czasach kryzysu. Wniosek ten uwzględniono we wnioskach z konferencji, nadając mu wysoką wagę.

Eurodiaconia będzie nadal promować swój pakiet narzędzi, zachęcając organizacje członkowskie do jego stosowania i do opracowywania na własną rękę systemów uczestnictwa tam, gdzie jeszcze nie istnieją oraz do oceny istniejących systemów. Eurodiaconia zachęca sieci organizacji kościelnych i pojedyncze instytucje do przesyłania własnych uwag i informacji zwrotnej dotyczącej tekstu do naszego sekretariatu. Europejskie Forum ds. Niepełnosprawności również roześle tekst wśród swoich członków i zbierze od nich informację zwrotną.

Laura Jones, Senior Policy and Membership

Development Officer, Laura.jones@eurodiaconia.org

Osobiste świadectwo uczestnictwa

Projekt Eskmills zapewnia dofinansowanie do noclegu dla 18 użytkowników usług socjalnych z trudnościami w uczeniu się w domach środowiskowych w Musselburgh i Portobello w Szkocji, zarządzanych przez CrossReach, organizację członkowską Eurodiaconii. CrossReach to rada pomocy społecznej Kościoła Szkocji. W ramach projektu dla osób z trudnościami z uczeniem się CrossReach prowadzi forum użytkowników usług socjalnych, służące dyskusji na temat usług, wchodzące w skład pakietu narzędzi Eurodiaconii.

Jestem członkiem forum użytkowników usług socjalnych Eskmills i lubię chodzić na spotkania i móc się wypowiedzieć. Lubię mówić ludziom, co czuję i rozmawiać o ważnych rzeczach... jak na przykład moje wakacje czy zakupy. Wszyscy są przyjaźnie nastawieni i dostępni, a ja mogę mówić za siebie.

RBJ

Lubię spotkania forum użytkowników i lubię jeździć do Glasgow na spotkania. Podobało mi się przewodzenie forum. Lubię rządzić i daje mi to pewność siebie, by przemawiać na innych forach. Lubię zawierać nowe przyjaźnie przy okazji spotkań.

HF

więcej informacji o Eskmills na stronie: www.crossreach.org.uk/node/354

Kluczowe przesłania wynikające z przykładów



Trzynastce organizacji członkowskich podzieliło się z nami piętnastoma przykładami budowania uczestnictwa osób z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa i wykluczenia społecznego w organizacjach i w tworzeniu polityki. Przykłady te stanowią uchwycenie różnych etapów i różnych stadiów budowania uczestnictwa osób żyjących w ubóstwie na terenie Europy. Choć w każdym przypadku uczestnictwo postrzegane jest z nieco innej perspektywy, to płynie z nich wspólne przesłanie.

Zaangażowanie decydentów najwyższego szczebla: Uczestnictwo osób doświadczających ubóstwa nie jest integralną częścią tworzenia polityki i na ogół inicjowane jest przez organizacje walczące z ubóstwem, a jednak wszyscy zaangażowani partnerzy mają silne przekonanie o potrzebie inwestowania w ten proces. Spotkania osób doświadczających ubóstwa odbywają się obecnie regularnie na różnych szczeblach w całej Europie, a każde z nich owocuje nowymi propozycjami programów politycznych i nowymi metodami współpracy.

Oczekiwania stawiane przed nami są wysokie, a współpraca nie zawsze jest łatwa, ale praca nad uczestnictwem trwa. **Najważniejsze, by decydenci najwyższego szczebla przyjęli nasze zalecenia i systematycznie dążyli do bardziej bezpośredniego zaangażowania osób żyjących w ubóstwie i wykluczeniu społecznym.**

Nadawanie uczestnictwu znaczenia, unikanie rozczarowań. Niektóre z omawianych przykładów pokazują, że pomimo znacznych wysiłków w celu stworzenia przestrzeni bezpośredniego uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego, inicjatywy nie zawsze przynosiły oczekiwany efekt w postaci zmiany sposobu postrzegania cyklu tworzenia polityki przez ustawodawców i organizacje

pozarządowe. W wielu sytuacjach zaangażowane osoby z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa doznają rozczarowania procesem lub jego wynikami. **Uczestnicy oczekują rezultatów swojego zaangażowania i osoby inicjujące uczestnictwo powinny być tego świadome.**

Podkreślanie procesu. Przygotowania i kontynuacja to kluczowe momenty poznawania oczekiwań poszczególnych osób i grup, angażujących się w pracę nad uczestnictwem. Tym dwóm elementom procesu tworzenia polityki często nie poświęca się należytej uwagi z powodów finansowych lub innych. Dlatego nasze przykłady **podkreślają proces budowania zaufania. Wystarczająca ilość czasu, szkolenia i wsparcia, ocena wyników uczestnictwa, przyglądanie się skutkom, wspólne analizowanie efektów i planowanie kolejnych kroków to niezbędne składowe pozytywnej zmiany, jaką przynoszą praktyki uczestnictwa.**

Zbiorowe przekazywanie inicjatywy - docenianie powiązań pomiędzy doświadczeniem a tworzeniem polityki. Biorąc pod uwagę fakt, że uczestnictwo zaczyna się od indywidualnego zaangażowania, przykłady zawarte w niniejszej publikacji dowodzą, że organizacje walczące z ubóstwem opracowują **metody zbiorowego przekazywania inicjatywy poprzez regularne spotkania, struktury uczestnictwa w ramach organizacji, odpowiednie programy wsparcia i szkolenia czy regularną przestrzeń dialogu z osobami tworzącymi politykę i innymi podmiotami. Ta zbiorowa praca wpływa na rozwój osobisty i zróżnicowanie w ramach organizacji.**

Świadectwa uczestnictwa podkreślają przełamywanie strachu i samotności i pragnienie przejęcia inicjatywy, aktywności w grupach i organizacjach i w oparciu o osobiste doświadczenia opracowywanie **wspólnej analizy realiów osób żyjących w ubóstwie i wykluczeniu społecznym. Tego rodzaju działania przyczyniają się do aktywniejszej roli osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego w organizacjach i w procesie tworzenia polityki.**

Docieranie do nowych grup. Dzieci prowadzące kampanię przeciwko ubóstwu wśród dzieci, władze konsultujące się z osobami starszymi żyjącymi w ubóstwie, osoby żyjące w skrajnym ubóstwie zmieniające metody badawcze, bezrobotni szkoleni do świadczenia usług socjalnych, rozmowy z byłymi narkomanami o integracji społecznej, prowadzenie badań wśród byłych więźniów, angażowanie imigrantów w prace na rzecz społeczności lokalnej, czy wdrażanie uczestnictwa w opiece społecznej - to tylko niektóre przykłady grup i działań, opisanych w naszej publikacji. Poprzez ciągłe **poszukiwanie nowych grup i ich integrację organizacje walczące z ubóstwem tworzą podstawy dla zmiany polityki i opracowują dobre praktyki, które mogą być zastosowane na szerszą skalę. Pozwala to również określić rodzaje ubóstwa nieuwzględniane w programach politycznych i grupy, które nie mieszczą się w systemie.**

Mówienie o innych podmiotach - budowanie sojuszy z mediami. Media mają ogromny wpływ na sposób postrzegania ubóstwa i osób żyjących w ubóstwie przez społeczeństwo, jak również na sposób, w jaki programy polityczne i systemy opieki społecznej odnoszą się do nierówności. Dotychczasowe doniesienia medialne na temat ubóstwa miały wydźwięk negatywny i umacniały negatywne stereotypy, ale istnieją przykłady skutecznej współpracy pomiędzy organizacjami walczącymi z ubóstwem, z grupami medialnymi. **Spotkania na równej stopie, omawianie sposobu przedstawiania ubóstwa i osób żyjących w ubóstwie, organizacja sesji szkoleniowych, publikowanie pozytywnych historii i tworzenie wytycznych dla dziennikarzy, dotyczących tego, jak pisać o ubóstwie - to tylko niektóre przykłady działań organizacji walczących z ubóstwem w związku z mediami.** Nadal istnieją grupy, do których trzeba dotrzeć, w tym przedsiębiorcy i fundacje sektora prywatnego, organizacje kultury i sztuki oraz instytucje oświatowe i akademickie. Praca z mediami, kampanie i tworzenie sojuszy z innymi podmiotami przyczynią się do lepszego zrozumienia ubóstwa i większego zaangażowania w jego zwalczanie.

Różnorodność wspomaga twórczość przy opracowywaniu narzędzi. Wszystkie projekty opisane w niniejszej publikacji stworzyły nowe, możliwe do zastosowania i adaptacji narzędzia. Niektóre z nich przekładają się na wytyczne do tworzenia polityki, inne jako pakiety narzędzi rzecznictwa dostawy usług.

Uczestnictwo umożliwia różnorodność i bogactwo metod. Pomimo licznych wyzwań organizacje walczące z ubóstwem chętnie angażują się w tego rodzaju pracę, ponieważ ma ona pozytywny wpływ na poszczególne osoby, na organizacje, na programy polityczne i w końcu prowadzi do stworzenia bardziej demokratycznego i sprzyjającego włączeniu społeczeństwa.

Organizacje pozarządowe dostarczają inspiracji, ale to zaangażowanie i wsparcie decydentów na najwyższych szczeblach władzy jest niezbędne do tego, by transformacja polityki społecznej przebiegała w kierunku stworzenia równiejszych społeczeństw i lepszego życia dla wszystkich.

Tanya Basarab EAPN
tanya.basarab@eapn.eu

UŻYTECZNE ŹRÓDŁA I NARZĘDZIA DO DALSZEJ LEKTURY

W razie jakichkolwiek pytań dotyczących podanych przykładów i prezentowanych narzędzi lub też pracy opisywanych organizacji, zachęcamy do skorzystania z poniższej listy odnośników:

Strona austriackiej EAPN zawiera wiele źródeł i publikacji dotyczących działań medialnych sieci, smart mobów i innych kampanii podnoszenia świadomości. Strona w języku niemieckim:

www.armutskonferenz.at

Na stronie czeskiej EAPN w języku czeskim www.eapncr.org znajduje się link do części dotyczącej projektów promujących uczestnictwo w opracowywaniu Narodowego Planu Działania na rzecz Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej: www.napsi.cz/participace

Strona irlandzkiej EAPN zawiera studium przypadku *Lessons and Learning from Outside Ireland on Building Effective Consultation and Participation* oraz inne przydatne informacje w języku angielskim:

www.eapn.ie/eapn/participation/people-experiencing-poverty

Na stronie francuskiej EAPN znaleźć można informacje o narzędziach OMK i efektach projektu, w tym książkę wniosków. Strona w języku francuskim: www.ameedusalut.fr/nos-actions/europe/moc-europe.html

Strona EAPN Polska i ATD Warszawa z publikacją *What we say should change our lives*: www.eapn.org.pl; www.atd.org.pl

Strona portugalskiej EAPN w języku portugalskim www.eapn.pt zawiera wiele publikacji i zasobów sieciowych związanych z ubóstwem i uczestnictwem. Warto przeczytać książeczkę *Pequenas Experiências, grandes esperanças!* www.eapn.pt/publicacoes_visualizar.php?ID=66.

Hiszpańska EAPN opublikowała na swojej stronie podręcznik uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego w języku hiszpańskim: www.eapn.es/index.php/publicaciones/propias-deeapn/215-guia-participacion

Na stronie dostępne są również inne użyteczne zasoby w tym poradnik dla dziennikarzy o pisaniu o bezdomności i inne: www.eapn.es

Strona organizacji Poverty Alliance na temat projektu *Evidence – Participation – Change (EPIC)* wraz z wynikami różnych grup fokusowych oraz materiałami z dwóch Szkockich Zjazdów ds. Walki z Ubóstwem w języku angielskim: www.povertyalliance.org/projects_detail.asp?proj_id=1.

strona Centrum Pomocy Bezrobotnym w Derbyshire: www.duwc.org.uk.

pakiet narzędzi uczestnictwa *Niech cię usłyszają! (Get Heard)* przygotowany przez UK Coalition Against Poverty, do której należą członkowie EAPN w języku angielskim:

www.expandinghorizons.co.uk/ftp/documents/NAP_Social_Inclusion.pdf

Strona ATD Fourth World, na której znaleźć można ciekawe zasoby dotyczące uczestnictwa osób żyjących w skrajnym ubóstwie i pracy tej globalnej organizacji: www.atd-fourthworld.org/en.html.

Przewodnik Promowania Integracji Społecznej Osób Starszych w Dialogu Obywatelskim platformy AGE (*AGE Platform's Guide for Civil Dialogue on Promoting Older People's Social Inclusion*): www.age-platform.eu/images/stories/106_AGE-civil-dialogue-UK-web.pdf.

Więcej informacji na temat projektu INCLUSage: www.age-platform.eu/en/action-name-02

Książka organizacji Eurochild *Valuing Children's Potential – how children's participation contributes to fighting poverty and social exclusion*:

www.eurochild.org/fileadmin/ThematicPriorities/Participation/Eurochild/ValuingChildren_sPotential.pdf

Pakiet narzędzi Eurodiaconii *User Participation and przekazywanie inicjatywy Toolkit*:

<http://eurodiaconia.org/social-services-policy-269/quality-in-social-care-policy-306?task=blogcategory>

Wszystkie publikacje i dokumenty programowe EAPN w tym *Small Steps – Big Changes* oraz inne publikacje dotyczące uczestnictwa wymienione w rozdziale 2 można pobrać ze strony EAPN: www.eapn.eu

DODATKOWE INFORMACJE I KONTAKT

W celu uzyskania dalszych informacji na temat tej publikacji prosimy o kontakt z Tanyą Basarab, EAPN Development Officer pod adresem: tanya.basarab@eapn.eu

Więcej publikacji i działań EAPN na stronie: www.eapn.eu

Europejska Sieć Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN) jest powstałą w 1990 r. niezależną siecią zrzeszającą organizacje pozarządowe (NGO) i grupy zaangażowane w walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Wspólnym celem wszystkich członków EAPN jest, by walka z ubóstwem zajęła jak najwyższe miejsce na agendzie działań Unii Europejskiej oraz zapewnienie współpracy na szczeblu europejskim, mającej na celu zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego.

EEAPN. Kopiowanie dozwolone pod warunkiem odpowiedniego podania źródła. Styczeń 2012.